

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ץ שליט"א

פרשת
נצבים וילך
י"ז – כ"ג אלול תשפ"ג

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר

מוהרא"ש

ר' אליעזר שלמה בן

ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות
מורנו ורבנו הרה"צ

ר' יצחק שמואל אהרן

לעזער שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה
הקדושה מתוך בריאות איתנה ונחת מכל
יצ"ח ותלמידיו

הא רבנן — דלא יהבי טעמא לקרא, ואמרי דהורע כחו בחדא מילתא — הורע נמי במילתא אחריתא, בר מהיכא דגלי ביה קרא. ובבתי ערי חומה גמרינן "גאולה" משדה אחוזה. והא דקא אמינא דבית בעיר חומה לוה וגואל כו' — לרבי שמעון קאמינא, דיחיד טעמא לקרא. **תני חדא** — המוכר בית בעיר חומה לוה וגואל כו'. **איכא למיפרך** — בהא מתניתין, דאצרכה קרא למקדיש שילוח וגאל, משום דהא אתיא ליה מדינא של מוכר בית בעיר חומה שאין לוה וגואל. **מה למוכר בית בעיר חומה שכן הורע כחו לגאול לעולם** — משנה ראשונה ואילך. **תאמר במקדיש שיפה כחו לגאול לעולם** — לעולמו של יובל, אם לא מכרה הגזבר. דאין מתחלקת לכהנים עד היובל. **מוכר שדה אחוזה יוכיח כו' לעולם** — עד היובל, וביובל חוזרת בלא פדיון, **אף אני אביא מקדיש** — לפיכך הוצרך "אם גאל יגאל", לומר שלוה וגואל. **בשנה שניה** — דמוכר שדה אחוזה אין המוכר יכול לגאול עד שתבוא שנה שלישית, ומוכר בית בעיר חומה אינו גואל אלא בראשונה. נמצא שאין זה וזה גואלין בשניה. **עבד עברי יכו'** — כדאמר לעיל (כ,ב): "וגאל" — כולו, ולא לחציו. ואין לוה וגואל — דהא "או השיגדו" כתיב (ויקרא כה), **נגאל בקרובים** — על בחירו של לוקח. כדאשכחן בשדה אחוזה (שם) "ובא גואלו הקרוב אליו" וגו', **אף האי נמי אין נגאל לחצאין** — לרבנן קבעי ליה, דאמרי לעיל: אין נגאל לחצאין, ונימא נמי דלהכי גמר — דנגאל בקרובים. **או דילמא כי כתיב "גאולתו"** בשדה אחוזתו — למעט תצאין הוא דכתיב, שנאמר (שם) "ומצא כדי גאולתו" — כדי כולו ולא כדי חציו. דלילך, כי חזר כתב גזרה שוה למגמר אחדא מילתא הוא דכתיב, ולא למיגמר גאולת קרובים, דלאו לגבי "גאולתו" כתיבי. **בכל גאולה תתנו** — "ובכל ארץ אחוזתכם גאולה תתנו לארץ" קרא יתירא הוא, ולא פירש למאי אתא. **לרבות בתים ועבד עברי** — שיהו נגאלין לקרובים. **בתי החצרים** — עיירות שאין מוקפות חומה מימות יהושע. **על שדה האריו יחשב** — הרי הן כשדה אחוזה. **לקובעו חובה** — על הקרובים. **וכי יש לך אדם בישראל** — מנוסלי חלק בארץ שאין לו גואלין מזרע יעקב? בעוד אחד מכל ישראל קיים — הוא קרוב לו **אלא יש לו** — גואלין, אבל אין הגואל רוצה ליקח. ולימדך הכתוב שהרשות ביד הקרוב. **חובה** — ואהי 'כי לא יהיה לו גואל" דריש בשאי אפשר ביד הראוי ליורשו ליגאל, ואין הגאולה מוטלת אלא על הקרוב מן הכל. **מאי בכל** — נכתוב "גאולה תתנו לארץ". **מה תלמוד לומר** — בעבד עברי הנמכר לנכרי. **לרבות כל הגאולות** — העומדות ליגאל, שיהא נגאל כסדר הזה. קא סלקא דעתך שיהו נגאלין לקרובים בא ללמדנו. **ועבד עברי** — הנמכר לישראל, דלא כתיב ביה גאולת קרובים. **לקרוב קרוב קודם** — דגבי שדה אחוזה כתיב "ובא גואלו הקרוב אליו" ולא פירש הקרוב קרוב קודם, כי הכא, דפריש דודו ברישא, ואם אין לו דוד — בן דוד, ואי לאו — משאר בשרו. **מי שאינו נגאל באלה נגאל בשש** — אלמא סבירא ליה דאין נגאל לקרובים. **יגאלנו** — כתיב בנמכר

לנכרי גבי קרובים, ומשמע מיעוטא.
הרוא

הָא - רַבָּנַן, הָא - רַבִּי שִׁמְעוֹן. תָּנֵי חֲדָא: לוֹה וְגוֹאֵל וְגוֹאֵל לַחֲצָאִין, וְתָנֵא אִידָךְ: אֵין לוֹה וְגוֹאֵל וְגוֹאֵל לַחֲצָאִין. - לָא קַשְׁיָא, הָא - רַבָּנַן, הָא - רַבִּי שִׁמְעוֹן.

**(סימן: חרש חבש זמן) אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אַשִׁי: אִיפָּא לְמֵימְרָךְ: מַה לְּמוֹכֵר בַּיִת בְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה - שֶׁכֵּן הוֹרַע כֹּחוֹ לִיגָּאֵל לְעוֹלָם, תֹּאמַר בְּמַקְדִּישׁ שֶׁיָּפָה כֹּחוֹ לִיגָּאֵל לְעוֹלָם? - אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא סָבָא לְרַב אַשִׁי: מִשּׁוּם דְּאִיפָּא לְמֵימַר נִיהֲדַר דִּינָא; תֵּיתֵי בְּמַה הַצַּד: מוֹכֵר שָׂדֶה אֲחוּזָּה יוֹכִיחַ - שֶׁיָּפָה כֹּחוֹ לִיגָּאֵל לְעוֹלָם וְאֵין לוֹה וְגוֹאֵל וְגוֹאֵל לַחֲצָאִין. - מַה לְּמוֹכֵר שָׂדֶה אֲחוּזָּה - שֶׁכֵּן הוֹרַע כֹּחוֹ לִיגָּאֵל מִיָּד. - מוֹכֵר בַּיִת בְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה יוֹכִיחַ. וְחָזַר הַדִּין; לֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה, הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן - שֶׁנִּגְאָלִין, וְאֵין לוֹה וְגוֹאֵל וְגוֹאֵל לַחֲצָאִין, תֹּאמַר בְּמַקְדִּישׁ שֶׁנִּגְאָל וְאֵין לוֹה וְגוֹאֵל, וְגוֹאֵל לַחֲצָאִין. אָמַר לֵיהּ מָר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב מָרִי לְרַבִּינָא: אִיפָּא לְמֵימְרָךְ: מַה לְּהַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן - שֶׁכֵּן הוֹרַע כֹּחַם לִיגָּאֵל בְּשָׁנָה שְׁנִיָּה, תֹּאמַר בְּמַקְדִּישׁ - שֶׁיָּפָה כֹּחוֹ לִיגָּאֵל בְּשָׁנָה שְׁנִיָּה! - אָמַר לֵיהּ רַבִּינָא: מִשּׁוּם דְּאִיפָּא לְמֵימַר: עֶבֶד עִבְרִי הַנִּמְכָּר לְגֵרִי יוֹכִיחַ - שֶׁיָּפָה כֹּחוֹ לִיגָּאֵל בְּשָׁנָה שְׁנִיָּה, וְאֵין לוֹה וְגוֹאֵל וְגוֹאֵל לַחֲצָאִין. בָּעָא מִינֵּיהּ רַב הוּנָא בַּר חִינָּנָא מֵרַב שֵׁשֶׁת: הַמּוֹכֵר בֵּית בְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה, נִגְאָל לְקָרוֹבִים אוֹ אֵין נִגְאָל לְקָרוֹבִים? - "נִגְאֹלְתּוֹ" "נִגְאֹלְתּוֹ" מְשַׁדֶּה אֲחוּזָּה נָמַר, מָה שָׂדֶה אֲחוּזָּה אֵינָהּ נִגְאֶלֶת לַחֲצָאִין וְנִגְאֶלֶת לְקָרוֹבִים - אַף הָאי נָמֵי, אֵין נִגְאָל לַחֲצָאִין וְנִגְאָל לְקָרוֹבִים. אוֹ דִילְמָא, כִּי כְּתִיבָא גְּאוּלָה - בַּחֲצָאִין הוּא דִּכְתִיב, בְּקָרוֹבִים - לָא כְּתִיב? - אָמַר לֵיהּ: אֵינוֹ נִגְאָל. - אִיתְיְבֵיהּ "בְּכֹל... וְגְאֻלָּה תִּתְּנוּ" - לְרַבּוֹת בָּתִּים וְעֶבֶד עִבְרִי. מַאי לָאו בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה? - לָא, בָּתֵּי חֲצֵרִים. - בָּתֵּי חֲצֵרִים בַּהֲדֵיהּ כְּתִיב "בְּחוֹ "עַל שְׂדֵה הָאָרֶיו יֵחָשֵׁב"! - הַהוּא לְקוֹבְעוֹ חוֹבָה, וְאַלֵּיבָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. דְּתַנְיָא: "וְגָאַל אֶת מִמְכַּר אָחִיו" - רְשׁוּת. אֶתָּה אוֹמֵר רְשׁוּת, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא חוֹבָה? תַּלְמוּד לוֹמַר "וְאִישׁ כִּי לֹא יִהְיֶה לוֹ גֹּאֵל", וְכִי יֵשׁ אָדָם בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁאֵין לוֹ גּוֹאֲלִים? אֶלָּא זֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְאֵינוֹ רוֹצֶה לִיקַּח, שֶׁהֲרֵשׁוּת בְּיָדוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: "וְגָאַל אֶת מִמְכַּר אָחִיו" - חוֹבָה. אֶתָּה אוֹמֵר חוֹבָה, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא רְשׁוּת? - תַּלְמוּד לוֹמַר "בְּכֹל גְּאֻלָּה תִּתְּנוּ" - הַפְתּוּב קָבְעוֹ חוֹבָה. אָמְרֵי לֵיהּ רַבָּנַן לְרַב אַשִׁי, וְאָמְרֵי לַהּ רַבִּינָא לְרַב אַשִׁי: בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר: לְרַבּוֹת בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה - הַיְינוּ דִּכְתִיב "בְּכֹל", אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: לְרַבּוֹת בָּתֵּי חֲצֵרִים - מַאי "בְּכֹל"? קַשְׁיָא. אִיתְיְבֵיהּ אַבַּיֵי: מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "יִגְאָלֶנּוּ" "יִגְאָלֶנּוּ" "יִגְאָלֶנּוּ" שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים - לְרַבּוֹת כָּל הַגְּאוּלּוֹת שֶׁנִּגְאָלוֹת כְּסֵדֶר הַזֶּה. מַאי לָאו - בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה, וְעֶבֶד עִבְרִי? - לָא, בָּתֵּי חֲצֵרִים, וּשְׂדֵה אֲחוּזָּה. - בָּתֵּי חֲצֵרִים וּשְׂדֵה אֲחוּזָּה בַּהֲדֵיהּ כְּתִיב "עַל שְׂדֵה הָאָרֶיו יֵחָשֵׁב"! - כְּדְאָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: לְקָרוֹב קָרוֹב קוֹדֵם, הָכִי נָמֵי לְקָרוֹב קָרוֹב קוֹדֵם. הֵיכָא אִיתְמַר דְּרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק - אַתָּא, דְּאִיבַּעְיָא לְהוּ: עֶבֶד עִבְרִי הַנִּמְכָּר לְיִשְׂרָאֵל נִגְאָל לְקָרוֹבִים אוֹ אֵינוֹ נִגְאָל לְקָרוֹבִים? אַלִּיבָּא דְּרַבִּי - לָא תִּבְעֵי לָךְ, דְּאָמַר: מִי שֶׁאֵינוֹ נִגְאָל בְּאֵלֶּה נִגְאָל בְּשֵׁשׁ, אַלְמָא - לָא מִיפְרַק. כִּי תִּיבְעֵי לָךְ - אַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן, מַאי? יָלְפִינַן "שְׁכִיר" "שָׁכִיר" "שְׂכִיר" וְלָא דָּרְשֵׁי "יִגְאָלֶנּוּ", אוֹ דִילְמָא: יִגְאָלֶנּוּ - לוֹה וְלֹא לְאַחֵר? - תָּא שְׁמַע: "בְּכֹל גְּאוּלָּה תִּתְּנוּ" - לְרַבּוֹת בָּתִּים וְעֶבֶד עִבְרִי, מַאי לָאו: בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה וְעֶבֶד עִבְרִי הַנִּמְכָּר לְיִשְׂרָאֵל? - לָא, עֶבֶד עִבְרִי הַנִּמְכָּר לְגֵרִי, עֶבֶד עִבְרִי הַנִּמְכָּר לְגֵרִי בְּהֶדְיָא כְּתִיב בֵּיהּ "אוֹ דֹדוֹ אוֹ בֶן דֹּדוֹ יִגְאָלֶנּוּ"

דְּאָמַר: מִי שֶׁאֵינוֹ נִגְאָל בְּאֵלֶּה נִגְאָל בְּשֵׁשׁ, אַלְמָא - לָא מִיפְרַק. כִּי תִּיבְעֵי לָךְ - אַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן, מַאי? יָלְפִינַן "שְׁכִיר" "שָׁכִיר" "שְׂכִיר" וְלָא דָּרְשֵׁי "יִגְאָלֶנּוּ", אוֹ דִילְמָא: יִגְאָלֶנּוּ - לוֹה וְלֹא לְאַחֵר? - תָּא שְׁמַע: "בְּכֹל גְּאוּלָּה תִּתְּנוּ" - לְרַבּוֹת בָּתִּים וְעֶבֶד עִבְרִי, מַאי לָאו: בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה וְעֶבֶד עִבְרִי הַנִּמְכָּר לְיִשְׂרָאֵל? - לָא, עֶבֶד עִבְרִי הַנִּמְכָּר לְגֵרִי, עֶבֶד עִבְרִי הַנִּמְכָּר לְגֵרִי בְּהֶדְיָא כְּתִיב בֵּיהּ "אוֹ דֹדוֹ אוֹ בֶן דֹּדוֹ יִגְאָלֶנּוּ"

תוספות

משום דאיכא למימר עבד עברי הנמכר לנברי יוכיח — ואם תאמר: ולמה לי "ומצא כדי גאולתו" דכתיב בשדה אחוזה, למימר שאינו גואל לחצאין? תיפוק ליה בקל חומר מעבד עברי? ומה עבד עברי הנמכר לנברי, שיפה כחו ליגאל מיד, ואפילו הכי אינו לוה וגואל וגואל לחצאין, כדבסמוך. מוכר שדה אחוזה, שהורע כחו ליגאל מיד, כדכתיב "במספר שני תבואות" (ויקרא כה) — אין דין שאין לוה וגואל וגואל לחצאין? ויש לומר: דאדרבה, אית לן למימר איפכא: ומה מקדישו, שהורע כחו ליחלק לכהנים ביובל — ואפילו הכי לוה וגואל וגואל לחצאין. מוכר שיפה כחו, שהחזרת לבעלים ביובל — אינו דין שלוה וגואל לחצאין? וכי תימא: מה למקדישו — שיפה כחו ליגאל מיד, תאמר במוכר — שהורע כחו ליגאל מידו! מכל מקום, בתי החצרים שיפה כחן ליגאל מיד — מצינו למיגמר מהאי קל וחומר, ולהיות לוה וגואל וגואל לחצאין. ומאחר דחזינן בבתי החצרים — שדה אחוזה נמי מפקינן ליה להאי דינא, דתרוייהו בחד פרשה כתיבי "על שדה הארץ יחשב", ולהכי איצטריך "ומצא כדי גאולתו" דכתיב במוכר שדה אחוזה, לומר שאינו לוה וגואל וגואל לחצאין. דסלקא דעתך למילף ממקדישו כדפרישית. ומהשתא ילפינן נמי בתי החצרים מניה, שאין לוה וגואל וגואל לחצאין.

מאי בכל — לכתוב "גאולה תתנו לארץ", ושמעינן שדה אחוזה לקובעו חובה, ובתי החצרים בכלל! ואם תאמר: לימא דאתי לרבות עבד עברי! ויש לומר: דמשמע ליה דאתי לרבויי מידי דגאולת קרקע, כדכתיב "ובכל ארץ" — משמע דוקא ארץ מרבינן.

הך ברייתא דקאמר דאינו לוה וגואל וגואל לחצאין מיירי אם לא נכתב "אם גאל יגאל". דהכי נמי קאמר לעיל "שיכול"! ויש לומר: דמשמע ליה כל שיטת הברייתא אף לפי האמת, לבתר דכתיב נמי "אם גאל יגאל". דאי לאו הכי — אמאי נקט כל שיטה זו שאינה קיימת? הוה מצי למינקט קל וחומר מעבד עברי: מה עבד עברי שיפה כחו שיוצא ביובל — אפילו הכי אינו לוה וגואל וגואל לחצאין כדבסמוך, מקדישו שהורע כחו, אם הגיע יובל אינה נגאלת ומתחלקת לכהנים — אינו דין שאין לוה וגואל וגואל לחצאין? ועל קל וחומר זה ליכא למיפרך מידי. אלא פשיטא דהאי "יוכיח" מיירי אף לפי האמת, בתר דכתב "אם גאל יגאל". ואם תאמר: מכל מקום, אמאי לא נקט הכי קל וחומר מעבד עברי כיון דליכא למיפרך מידי עלויה? ויש לומר: דשדה מושדה עדיפא ליה למילקח.

לקובעו חובה ואפילו לרבי יהושע — פירש בקונטרס ואפילו לרבי יהושע דאמר לגבי שדה אחוזה רשות — הכא מודה דהוי חובה, כי היכי דלא יטמע בין הנכרים. והכא לא שייך לאקשויי מאי "בכל", דהא לא נכתב בההיא ענייגא. אך הקשה הרב רבינו שמואל מקוצי"ן כיון דמוקי לה כרבי יהושע, על כרחך לא חזי לקובעו חובה אלא בעבד עברי בלבד. ואם כן אין הריבוי ד"בכל ארץ אחוזתכם" שהרי לענין בתי ערי חומה — אין מרבה קביעות חובה, ולענין עבד עברי הוא מרבה חובה. ואם כן הוה ליה למימר: בתי החצרים ועבד עברי דנמכר לנכרים, ולקובעו חובה בשתיהן וכרבי אליעזר, ואז הוי ריבוי שוה!

ההוא לקרוב קרוב קודם — ושלשה "ינאלנו" אתי חד — לגופיה, וחד בבתי החצרים ובשדה אחוזה, דכתב בחד קרא, וחד — למדרש "ינאלנו" — לזה ולא לאחר.

בביאה שניה כולי עלמא לא פליגי דאסור — ואף על גב דגבי שפחה לא מפליג בין ביאה ראשונה לשניה, דאף ביאה שניה שריא, דהא איתותב שמואל לעיל — התם היינו טעמא דהוי חידוש, שהותר איסור "לא יהיה קדש" גבי ישראל — דותר נמי גבי כהן. אבל הכא, דכי שריא גבי ישראל אין כאן חידוש, ולגבי כהן אסורה מטעם זונה, ואף על פי שמתגיירת בעל כרחה — עשאה הכתוב בגיורת גמורה, ואבתי איכא איסורא לגבי כהן, ולא מצינו שהתיר.

אשת אפילו אשת איש — ואף על פי דאין מיתות" (סנהדרין נב,ב) מכל מקום איכא עשה, דכתיב (בראשית ב) "ודבק באשתו" — ולא באשת חבירו.

הכי

1 **לקובעו** חובה ואפילו לרבי יהושע — פירש בקונטרס ואפילו לרבי יהושע דאמר לגבי
2 שדה אחוזה רשות — הכא מודה דהוי חובה, כי היכי דלא יטמע בין הנכרים.
3 והכא לא שייך לאקשויי מאי "בכל", דהא לא נכתב בההיא ענייגא. אך הקשה הרב רבינו
4 שמואל מקוצי"ן כיון דמוקי לה כרבי יהושע, על כרחך לא חזי לקובעו חובה אלא בעבד עברי
5 בלבד. ואם כן אין הריבוי ד"בכל ארץ אחוזתכם"
1 שוה; שהרי לענין בתי ערי חומה — אין מרבה
2 קביעות חובה, ולענין עבד עברי הוא מרבה חובה.
3 ואם כן הוה ליה למימר: בתי החצרים ועבד עברי
4 דנמכר לנכרים, ולקובעו חובה בשתיהן וכרבי
5 אליעזר, ואז הוי ריבוי שוה!
6 **ההוא** לקרוב קרוב קודם — ושלשה "ינאלנו"
7 אתי חד — לגופיה, וחד בבתי החצרים
8 ובשדה אחוזה, דכתב בחד קרא, וחד — למדרש
9 "ינאלנו" — לזה ולא לאחר.
10 **בביאה** שניה כולי עלמא לא פליגי דאסור —
11 ואף על גב דגבי שפחה לא מפליג בין
12 ביאה ראשונה לשניה, דאף ביאה שניה שריא,
13 דהא איתותב שמואל לעיל — התם היינו טעמא
14 דהוי חידוש, שהותר איסור "לא יהיה קדש" גבי
15 ישראל — דותר נמי גבי כהן. אבל הכא, דכי
16 שריא גבי ישראל אין כאן חידוש, ולגבי כהן
17 אסורה מטעם זונה, ואף על פי שמתגיירת בעל
18 כרחה — עשאה הכתוב בגיורת גמורה, ואבתי
19 איכא איסורא לגבי כהן, ולא מצינו שהתיר.
20 **אשת** אפילו אשת איש — ואף על פי דאין
21 מיתות" (סנהדרין נב,ב) מכל מקום איכא עשה,
22 דכתיב (בראשית ב) "ודבק באשתו" — ולא באשת
23 חבירו.

1 - הַהוּא לְקוֹבְעוֹ חוֹבָה. וַאֲפִילּוּ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. תָּא שְׁמַע
2 מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "יִגְאָלֶנּוּ" "יִגְאָלֶנּוּ" "יִגְאָלֶנּוּ" שָׁלֹשׁ
3 פְּעָמִים - לְרַבּוֹת כָּל הַגְּאוּלּוֹת שֶׁנִּגְאָלוֹת כַּמֶּדֶר הַזֶּה.
4 מַאי לָאו בְּתֵּי עָרֵי חוֹמָה וְעֶבֶד עִבְרִי הַנִּמְכָּר לְיִשְׂרָאֵל?
5 - לָא, בְּתֵּי חַצֵּרִים וּשְׂדֵה אֲחוּזָה. - בְּתֵּי חַצֵּרִים
6 בְּהֶדְיָא כְּתִיב בְּהוּ "עַל שְׂדֵה הָאָרֶץ יֵחָשֵׁב"! - אֲמַר
7 רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: לְקָרוֹב קָרוֹב קוֹדֵם. "וְהִנְּצָע נִקְנֶה
8 בְּרִצְיָעָה". דִּכְתִיב "וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ"
9 וגו'. "וְקוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בְּיוֹבֵל וּבְמִיתַת הָאָדוֹן". דִּכְתִיב
10 "וַעֲבָדוֹ" - וְלֹא אֶת הַבֵּן וְלֹא אֶת הַבַּת. "לְעֹלָם" -
11 לְעוֹלְמוֹ שֶׁל יוֹבֵל. תָּנוּ רַבָּנָן: "מַרְצֵעַ" אֵין לִי אֶלָּא
12 מַרְצֵעַ, מַנַּיִן לְרַבּוֹת הַסּוֹל וְהַסְּרִיעָה וְהַמַּחַט וְהַמַּקְדֵּחַ
13 וְהַמַּכֶּתֶב - תַּלְמוּד לוֹמַר "וְלָקְחָה" - לְרַבּוֹת כָּל דָּבָר
14 שֶׁנֶּאֱחָז בְּיָד, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אוֹמֵר:
15 מַה מַּרְצֵעַ מְיוּחָד - שֶׁל מַתֶּכֶת, אַף כָּל - שֶׁל מַתֶּכֶת.
16 דָּבָר אַחֵר "הַמַּרְצֵעַ" - לְהָבִיא הַמַּרְצֵעַ הַגָּדוֹל. אָמַר
17 רַבִּי אֶלְעָזָר, יוֹדֵן בְּרִיבִּי הָיָה דּוֹרֵשׁ: כְּשֶׁהֵן רוֹצְעִים אֵין
18 רוֹצְעִים אֶלָּא בְּמֵילְתָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין עֶבֶד
19 עִבְרִי כֹּהֵן נִרְצָע, מִפְּנֵי שֶׁנַּעֲשָׂה בַּעַל מוּם. וְאִם תֹּאמַר
20 בְּמֵילְתָא הֵם רוֹצְעִים - הֵיאַךְ עֶבֶד עִבְרִי כֹּהֵן נַעֲשֶׂה
21 בַּעַל מוּם? - הָא אֵין נִרְצָע אֶלָּא בְּגוּבְהּ שֶׁל אֹזֶן. בְּמַאי קְמַיפְלְגִי? דְּרַבִּי דְּרִישׁ כְּלָלִי וּפְרָטֵי,
22 "וְלָקְחָה" - כְּלָל, "מַרְצֵעַ" - פְּרָט, "בְּאָזְנוֹ וּבַדֶּלֶת" - חָזַר וְכָלַל. כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל אי אַתָּה דָּן
23 אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ - שֶׁל מַתֶּכֶת, אַף כָּל - שֶׁל מַתֶּכֶת. רַבִּי יוֹסֵי דָּרִישׁ רִיבּוּיֵי
24 וּמִיעוּטֵי: "וְלָקְחָה" - רִיבָּה, "מַרְצֵעַ" - מִיעֵט, "בְּאָזְנוֹ וּבַדֶּלֶת" - חָזַר וְרִיבָּה, רִיבָּה וּמִיעֵט וְרִיבָּה
25 - רִיבָּה הַכֹּל. מַאי רַבִּי - רַבִּי כָּל מִילֵּי, מַאי מִיעֵט - מִיעֵט סַם. אָמַר מָר: "הַמַּרְצֵעַ" - לְהָבִיא
26 מַרְצֵעַ הַגָּדוֹל. מַאי מַשְׁמַע? כְּדַאֲמַר רָבָא "הַיָּדֵךְ" - הַמְיוּמָּנֶת שֶׁבְּיָדֵיךְ. הָכָא נַמִי - "הַמַּרְצֵעַ"
27 - מְיוּחָד שֶׁבְּמַרְצְעִין. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יוֹדֵן בְּרִיבִּי הָיָה דּוֹרֵשׁ: כְּשֶׁהֵן רוֹצְעִין אֵין רוֹצְעִין אֶלָּא
28 בְּמֵילְתָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין עֶבֶד עִבְרִי כֹּהֵן נִרְצָע, מִפְּנֵי שֶׁנַּעֲשָׂה בַּעַל מוּם. - וְיֵעָשֶׂה בַּעַל
29 מוּם? - אָמַר רָבָה בַּר רַב שֵׁילָא: אָמַר קְרָא "וְשָׂכִר אֶל מְשַׂכַּרְתּוֹ" - לְמוּחְזָק שֶׁבְּמִשְׂכַּרְתּוֹ.
30 אִיבָּעֵיָא לְהוּ: עֶבֶד עִבְרִי כֹּהֵן מַהוּ שֶׁיִּמְסֹר לוֹ רַבּוֹ שִׁפְחָה כְּנַעֲנִית? חִידּוּשׁ הוּא, לָא שָׁנָא
31 כֹּהֲנִים וְלָא שָׁנָא יִשְׂרְאֵל, אוֹ דִילְמָא שְׁאנֵי כֹּהֲנִים, הוֹאִיל וְרִיבָּה בָּהֶן הַכָּתוּב מִצּוֹת יְתֵירוֹת?
32 רַב אָמַר: מוּתָּר, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אָסוּר. - אָמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן לְרַב עָנָן: כִּי הֲיוּתָיו בֵּי מָר שְׁמוּאֵל
33 בְּאִיסְקוּמְדְרֵי אִיסְתַּלִּיתוּ?! - מַאי מַעֲמָא לָא תֵּימְרוּ לֵיהּ מָהָא: וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין עֶבֶד עִבְרִי
34 כֹּהֵן נִרְצָע, מִפְּנֵי שֶׁנַּעֲשָׂה בַּעַל מוּם. וְאִם תֹּאמַר: אֵין רַבּוֹ מוֹסֵר לוֹ שִׁפְחָה כְּנַעֲנִית - תֵּיפּוֹס לֵי
35 דְּבָעֵינָא "אֲהַבְתִּי אֶת אֲדֹנִי אֶת אִשְׁתִּי וְאֶת בָּנָי" וְלֵיפֵּא, תּוּ לָא מִידֵּי. אִיבָּעֵיָא לְהוּ: כֹּהֵן מַהוּ
36 בִּיפַּת תּוֹאַר? חִידּוּשׁ הוּא, לָא שָׁנָא כֹּהֵן וְלָא שָׁנָא יִשְׂרְאֵל, אוֹ דִילְמָא: שְׁאנֵי כֹּהֲנִים הוֹאִיל
37 וְרִיבָּה בָּהֶן מִצּוֹת יְתֵירוֹת? - רַב אָמַר: מוּתָּר, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אָסוּר. בְּבִיאָה רִאשׁוֹנָה דְּכוּלֵי
38 עָלְמָא - לָא פְּלִיגִי דִּשְׁרֵי, דְּלֹא דִּבְּרָה תּוֹרָה אֶלָּא כְּנֶגֶד יֵצֶר הָרָע. כִּי פְּלִיגִי - בִּבְיאָה שְׁנִיָּה; רַב
39 אָמַר: מוּתָּר, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אָסוּר. רַב אָמַר: מוּתָּר, הוֹאִיל וְאִשְׁתָּרְיָא - אִשְׁתָּרִי. וּשְׁמוּאֵל אָמַר,
40 אָסוּר, דְּהָא הָוְיָא לָהּ גִּיּוֹרֶת, וְגִיּוֹרֶת לְכֹהֵן לָא חָזְיָא. אִיכָּא דְּאָמְרִי: בִּבְיאָה שְׁנִיָּה פְּלִיגִי. כִּי
41 פְּלִיגִי דְּאַסְּרָה, דְּהָוְיָא לָהּ גִּיּוֹרֶת. כִּי פְּלִיגִי - בִּבְיאָה רִאשׁוֹנָה; רַב אָמַר: מוּתָּר, דְּהָא לֹא דִּבְּרָה
42 תּוֹרָה אֶלָּא כְּנֶגֶד יֵצֶר הָרָע. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אָסוּר, כָּל הֵיכָא דְּקָרְיָא בֵּיהּ "וְהַבְאתָה אֶל תּוֹךְ בֵּיתֶךָ"
43 - בֵּיתֶךָ - קָרְיָא בֵּיהּ "וְרָאִית בַּשְּׁבִיָּה", כָּל הֵיכָא דְּלָא קָרְיָא בֵּיהּ "וְהַבְאתָה אֶל תּוֹךְ בֵּיתֶךָ" -
44 לָא קָרְיָא בֵּיהּ "וְרָאִית בַּשְּׁבִיָּה". תָּנוּ רַבָּנָן: "וְרָאִית בַּשְּׁבִיָּה" - בִּשְׁעַת שִׁבְיָה, "אִשָּׁה" - וַאֲפִילּוּ
45 אֵשֶׁת אִישׁ, "יְפַת תֹּאַר" - לֹא דִּבְּרָה תּוֹרָה אֶלָּא כְּנֶגֶד יֵצֶר הָרָע, מוּטָב שֶׁיֹּאכְלוּ יִשְׂרָאֵל בְּשַׂר

1 **ההוא** — "בכל גאולה תתנו" תלה ביה קרא לקובעו חובה. **ואפילו לרבי יהושע** — דאמר
2 גבי שדה אחוזה רשות, הכא מודה דחובה, דלא יטמע בגויים. **לעולמו של יובל** —
3 כדילפינן ברייש פירקין (עז,א) מ"ושבתם איש אל אחוזתו". **סול** = *ברוק"א בלע"ז. **סריא**
4 = קרע. **מקדח** = **טרריד"א. **מכתב** = ***גרייפ"א, שחוקקין בפנקסיון. **מרצע הגדול** —
5 לקמיה מפרש מאי גמרא. **יודן בריבי** — יודן שמו, וגדול בדורו היה, וכל היכא דקרי ליה בריבי — לשון חכמה וחריפות הוא. **אלא במילתא** — אליה של אזן, בבשר ולא בתנוך. **וחכמים אומרים בו'** — חולקין עליו וזו ראיה שלהם: קסי לן דאין עבד עברי כהן נרצע מפני שנעשה בעל מום, ולא יכול עוד לשוב לחזקתו הראשון. ולקמיה לפנינן, "ושב אל משפחתו" — למוחזק שבמשפחתו. והיאך הוא נעשה בעל מום? והתנן (בכורות ז,ו,א) גבי מומין: נפגמה אזנו מן הסחוס, אבל לא מן הדעור! **הא אין רוצעים בו'** — הרי יש לך ללמוד מכאן שאין רוצעין אלא בגובה של אזן. **במאי קא מיפלגי** — גבי סול וסריא. **דריש כללי ופרטי** — בכל התורה, מקום שכולל ופורט — דורש שהפרט פירוש של כלל, ואין בכלל אלא מה שבפרט. וכי חזר וכלל — לא הוסיף לך בכלל האחרון אלא הדומה לפרט. **ריבוי ומיעוטי** — אין הפרט פירושו של כלל, שתאמר, אין בכלל אלא מה שבפרט. אלא למעוטי הוא בא. לפי שבכלל היה מרבה את הכל, ובא המיעוט אחריו לומר: בזה וכיוצא בו בללתי לך. להלכך, שפיו לא חזר בכלל — הייתי מביא בעין הפרט. וכי חזר וריבה — ריבה הכל, ולא מיעט לך אלא דבר אחד, ומסרו הכתוב לחכמים איזה דבר הראוי למעט מן הכלל. **פירוש מיעט** — ממעט קצת ממשמעו. **מיעט סם** — שלא יתן סם של אזנו ויקבענה. דהא לא דמי למרצע, שאינו נוקב מכח אדם אלא מאליו. חירך מיזמן שביירך — בפרק "גיד הנשה" (חולין ע,ב), רבי יהודה אומר: אין נוהג אלא באחת, והדעת מכרעת שני ימין. וליף לה מה"א ד"חירך", ודרש: חירך — חשובה שבירכות. **יעשה בעל מום** — ומה בכך? והלא רציעה מצוה היא! **חירוש הוא** — שהתיר שפחה כנענית לישראל. **באיסקנדריי אישתליתו** — לא הטיחם לב לדקדק בשמועתכם, אלא במשחקין בספסיפין = *מרייל"ש. **ואם תאמר אין רבו מוסר לו שפחה כנענית** — למה לי טעמא מפני שנעשה בעל מום? בלאו הכי נמי לא שייך רציעה, דבעינן "אהבתי את אשתי". **תו לא מידי** — אין להשיב על זאת. **כהן** — אסור בגיורת, שהיתה זונה קודם. **מהו ביפת תואר** — במלחמה. **מותר** — כדמפרש ואזיל. **דברה תורה** — לא התירתה אלא בשביל יצר הרע, שאם לא יתירה יעבור על האזהרה, כדילקי לקמיה מדכתיב "יפת תואר" — שיצר הרע מתגרה בו. הלכך בכהן נמי איכא למיחש ליצר הרע, ושריא. **בביאה שניה** — שכבר נתקררה רותה. **והכאתה אל תוך ביתך** — לקיימה. **קרינא ביה וראית בשביה** — הותרה לו במה שנתן עיניו בה. **בשעת שביה** — אם נתן מתחילה עיניו בה. ולא שלקחה למורכה או לשפחה ואחר כך נתן עיניו בה. **יפת תואר** — משמע: מתוך שמתגרה בה יצרו מחמת יופיה התירה לו, ובקושי, אלא דמוטב שיאכלו ישראל בשר תמותות שהותה — בשר מסוכנת שהותה, ואף על פי שהיא מאוסה, כדכתיב ביחזקאל (ד) "ולא בא בפי בשר פגול". **ולא יאכלו בשר תמותות** — לאחר שימותו ויזכו נבלות.

תמותות = *אמורטיי"ש. **וחשקת** — בחשקו תלה הכתוב, ואפילו אינה נאה. **ולא בה ובחברתה** — שלא יקח שתים. ליקוחין יש לך בה — קידושין תופסין, ואף על פי שהיתה נבריה, שהרי אינה מתגיירת מדעתה. לך **ולא לאחיים** — שלא יקחנה לצורך אחרים, כגון אביו. **שלא לחצנה במלחמה** — לבא עליה. הכי גרסינן להאי ברייתא בספרי, בפרשת "ראה אנכי": **"ואם אמר יאמר" — עד שיאמר וישנה. אמר בתחילת שש ולא אמר בסוף שש — אינו נרצע, שנאמר "לא אצא חפשי" — עד שיאמר בשעת יציאה. אמר בסוף שש ולא אמר בתחילת שש — אינו נרצע, שנאמר "אם אמר יאמר העבד" — עד שיאמר בשהוא עבד** — והכי פירושה: אמר ושנה שתי האמירות בתחילת ששׁ, ולא אמר בסוף ששׁ — אינו נרצע, שנאמר "לא אצא" משמע סמוך ליציאה. אמר שתי פעמים בסוף שׁש כו' עד שיאמר כשהוא עבד. הכי גרסינן: **אמר מר: אמר בתחילת שש כו' מאי אריא מ"לא אצא חפשי" תיפוק ליה דבעינן כו'. ותו אמר בסוף ולא אמר בתחילת שש אינו נרצע שנאמר "העבד" אפי סוף שש לאו עבד הוא** — והכי פירושה: אמר בתחילת שׁש כו' — קא סלקא דעתך תחילת שׁש ממש, תיפוק ליה דבעינן "אהבתי את אשתי ואת בני", ועדיין בתחילת שׁש אין לו אשה ובנים, שלא מסרו לו עדיין שפחה כנענית. **אפי סוף שש לאו עבד הוא** — יום אחרון נקרא סוף שׁש, וכל היום הוא עבד. **הכי גרסינן: אמר רבא בתחילת פרוטה אחרונה בסוף פרוטה אחרונה** — ולא גרסינן "לא קשיא" ולא גרסינן "כאן". והכי פירושו: כל תחילת שׁש דקתני – כשמגיע להתחיל לסוף פרוטה אחרונה לפי חשבון גרעונה, שעדיין עליו שׁה פרוטה דהוי דמי עבד. וכל סוף שׁש (פרוטה אחרונה) מאחר שהתחיל בה — נקרא סוף, דלאו עבד הוא, דאין עליו שׁה פרוטה. והכי קאמר: אמר בתחילת שׁש — קודם פרוטה אחרונה, דכבר יש לו אשה ובנים, ולא בסוף שׁש — לאחר שהתחיל פרוטה אחרונה — אינו נרצע, ואפילו אמר ושנה. דכתיב "לא אצא חפשי" — סמוך ליציאה, וכל זמן שיש עליו פרוטה שלימה — לאו סמוך ליציאה הוא. אי אמר ושנה בסוף פרוטה אחרונה ולא אמר בתחילת פרוטה אחרונה — אינו נרצע, שנאמר "אם יאמר העבד" — עד שיאמר כשהוא עבד. ובלשון אחרת גירסא זו בפי כל, ואיני יכול להעמידה, שהרבה תשובות בה. וזה הלשון: "אמר יאמר" — עד שיאמר וישנה, "העבד" — עד שיאמר כשהוא עבד. אמר בתחילת שש ולא אמר בסוף שש — אינו נרצע, שנאמר "אם אמר יאמר". אמר בסוף שש ולא אמר בתחילת שש — אינו נרצע, שנאמר "לא אצא חפשי". והכי פירושו: אמר בתחילת שׁש פעם אחת, ולא חזר ואמר בסוף שׁש — אינו נרצע, דבעינן "אמר יאמר" שתי אמירות. אמר בסוף שׁש ולא אמר בתחילת שׁש — אינו נרצע, שנאמר "לא אצא חפשי" וזה כבר יצא. השתא קשיא לי טובא: הא נמי תיפוק לי מ"אמר יאמר", דהא לא אמר ושנה! ואם באת לפרש "אמר בסוף שׁש" — שתי פעמים — אם כן לא דמיא לרישא. דאי אומר בתחילת שׁש שתי פעמים — מנא ליה דאינו נרצע? ועוד: מה לי דשביקיה לדרשה קמייתא דדריש "העבד" — עד שיאמר כשהוא עבד, ונקיט ליה קרא אחרינא מ"לא אצא" והרי כבר יצא, תיפוק ליה מ"העבד"? **לו אשה ובנים** — שפחה כנענית שנמסרה לו וילדה לו. **כי טוב לו** — פרט לחולה. **הוא ובניו עמו** — על כרחך בבני ישראלית. דאי בבני כנענית — "האשה וילדיה" כתיב (שמות כא). **דלאו בני מיעבד ומיכל נינהו** — שקטנים הם. **לאהדורי** — לחזר על הפתחים, לפי שהיא בושה.

הבי גרסינן: שלא יקחנה לאביו ולא לבנו — ולא גרסינן: שתים, אחת לו ואחת לאביו, או אחת לו ואחת לבנו. דמאי אירייא שתים? אפילו אחת לאביו נמי הוי איסור, דהא "לך" דרשינן!

שלא ילחצנה במלחמה — פירש בקונטרס: לבוא עליה. משמע מתוך פירושו דבמלחמה אסור לבוא עליה כל עיקר, ואפילו ביאה ראשונה אינו מותר עד לאחר כל המעשים. ותימה: אם כן מאי קאמר: לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע? ביון דבמלחמה אסור עד שיבא לביתו, ולאחר כל המעשים — היאך נתפייס יצרו בבך? אבהי איכא יצר הרע במלחמה ובביתו עד ירח ימים. ועוד קשה: אמאי קרי לה בשר תמותות ביון שנתגיירה? ועוד קשה מהא דאמר בפרק שני דסנהדרין (כא,א): תמר בת יפת תואר היתה ולפיכך היתה מותרת לאמנון, כדכתיב "דבר עלי אל המלך כי לא ימנעני ממך". ואם לא בא דוד על מעבה אם תמר עד לאחר כל המעשים — היאך היתה מותרת לאמנון? והרי אחותו מאביו היתה, שהרי אם תמר לאחר כל המעשים חשובה גיורת, וליקוחין יש לו בה! דשלמא אם נפרש דיפת תואר מותרת מיד — שפיר (דמי) מאי דקאמרת תמר "כי לא ימנעני ממך" — לפי שהיתה מותרת לו, דאיכא למימר שנתעברה אמנה במלחמה, שעדיין היתה אמה נבריה, וזו אינה חשובה כבתו של דוד, דאין בן הבא מן הנבריה קרוי בנך אלא בנה, דולד נבריה כמותה. אבל לפירוש הקונטרס שלא בא עליה עד לאחר כל המעשים — קשה, כדפרישתי. ונראה לרבינו תם: דביאה ראשונה מותרת במלחמה, אבל ביאה שניה אסורה עד שתהא בביתו גיורת. וזהא דקאמר: שלא לחצנה כו' — היינו להתחיל למנות ירח ימים. דאין יכול לדוחקה לעשות סדר הפרשה עד שתהיה בביתו. ויש מיישבים פירוש הקונטרס, ולא קשה מידי מה שהקשה איך נתפייס יצרו — דאיכא למימר דבטל היצמון יצר הרע ביון שיש לו פת בסלו, שסופה להיות מותרת לו לאחר כל המעשים. ומה שהקשה אמאי קרי לה בשר תמותות ביון שנתגיירה — הא נמי לא קשה, דאיכא למימר לפי שגוררה בעל כרחה ואינה גיורת בגמורה, קרי לה בשר תמותות. ומה שהקשה מתמר — לא קשה, דאיכא למימר דתמר לא היתה בת דוד אלא מקודם לכן היתה אמה מעוברת. והא דכתיב (שמואל ב יג) "כן תלבשנה בנות המלך מעילים" לא משום שהיתה בתו, אלא לפי שנדלה בביתו של דוד עם בנות המלך. אך אין לתרץ שפיר לפירוש הקונטרס מה חילוק בין ביאה ראשונה לשניה דמחלק גמרא לעיל. ומיהו אומר רבינו יצחק: דבירושלמי מצינו מחלוקת אמוראים בדבר זה. והכי איתא התם, רב אמר: לא התיר אלא ביאה ראשונה, ואני אומר: לא ביאה שניה ולא ראשונה הותרה אלא לאחר כל המעשים, כדכתיב "ואחר כן תבא אליה ובעלתה".

כמין

1 תְּמוּתוֹת שְׁחוּטוֹת וְאַל יֹאכְלוּ בְּשַׂר תְּמוּתוֹת נְבֵלוֹת.
2 "וְחָשַׁקְתָּ" - אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ נָאָה. "בָּהּ" - וְלֹא
3 בָּהּ וּבַחֲבֶרְתָּהּ. "וְלָקַחְתָּ" - לִיקּוּחִין יֵשׁ לְךָ בָּהּ. "לְךָ
4 לְאִשָּׁה" - שֶׁלֹּא יִקַּח שְׁתֵּי נָשִׁים, אַחַת לוֹ וְאַחַת
5 לְאָבִיו, אַחַת לוֹ וְאַחַת לְבֵנוֹ. "וְהַבֵּאתָהּ" - מְלַמֵּד
6 שֶׁלֹּא יְלַחְצֶנָּה בַּמִּלְחָמָה. תָּנוּ רַבָּנָן: "אִם אָמֹר יֹאמַר"
7 - עַד שֶׁיֹּאמַר וְיִשְׁנֶה. אָמַר בְּתְחִלַּת שֵׁשׁ וְלֹא אָמַר
8 בְּסוֹף שֵׁשׁ - אֵינוֹ נִרְצָע, שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא אֵצֵא חָפְשִׁי"
9 - עַד שֶׁיֹּאמַר בְּשָׁעַת יְצִיאָה. אָמַר בְּסוֹף שֵׁשׁ וְלֹא
10 אָמַר בִּתְחִלַּת שֵׁשׁ - אֵינוֹ נִרְצָע, שֶׁנֶּאֱמַר "אִם אָמֹר
11 יֹאמַר הָעֶבֶד" - עַד שֶׁיֹּאמַר כְּשֶׁהוּא עֶבֶד. אָמַר מָר:
12 אָמַר בִּתְחִלַּת שֵׁשׁ וְלֹא אָמַר בְּסוֹף שֵׁשׁ - אֵינוֹ נִרְצָע,
13 שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא אֵצֵא חָפְשִׁי". מַאי אִירְיָא מ"לֹא אֵצֵא
14 חָפְשִׁי"? תֵּיפּוֹק לֵיהּ דְּבָעֵינַן "אָהַבְתִּי אֶת אֲדֹנִי אֶת
15 אִשְׁתִּי וְאֶת בָּנָי" וְלֵיכָּא! וְתוּ: אָמַר בְּסוֹף שֵׁשׁ וְלֹא
16 אָמַר בִּתְחִלַּת שֵׁשׁ אֵינוֹ נִרְצָע, שֶׁנֶּאֱמַר "הָעֶבֶד". אִמּוֹ
17 סוֹף שֵׁשׁ לָאו עֶבֶד הוּא? - אָמַר רָבָא: מַאי בִּתְחִלַּת
18 שֵׁשׁ - בִּתְחִלַּת פְּרוּטָה אַחֲרוֹנָה, וּמַאי בְּסוֹף שֵׁשׁ
19 - בְּסוֹף פְּרוּטָה אַחֲרוֹנָה. תָּנוּ רַבָּנָן: לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים
20 וְלִרְבּוֹ אֵין אִשָּׁה וּבָנִים - אֵינוֹ נִרְצָע, שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי
21 אָהַבְךָ וְאֶת בֵּיתֶךָ". לִרְבּוֹ אִשָּׁה וּבָנִים וְלוֹ אֵין אִשָּׁה
22 וּבָנִים - אֵינוֹ נִרְצָע, שֶׁנֶּאֱמַר "אָהַבְתִּי אֶת אֲדֹנִי אֶת
23 אִשְׁתִּי וְאֶת בָּנָי". הוּא אוֹהֵב אֶת רַבּוֹ וְרַבּוֹ אֵינוֹ אוֹהֵב
24 - אֵינוֹ נִרְצָע, שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי טוֹב לוֹ עִמָּךְ". רַבּוֹ אוֹהֵב
25 וְהוּא אֵינוֹ אוֹהֵב אֶת רַבּוֹ - אֵינוֹ נִרְצָע, שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי
26 אֲהֵבָךְ". הוּא חוֹלֶה וְרַבּוֹ אֵינוֹ חוֹלֶה - אֵינוֹ נִרְצָע,
27 שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי טוֹב לוֹ עִמָּךְ". רַבּוֹ חוֹלֶה וְהוּא אֵינוֹ
28 חוֹלֶה - אֵינוֹ נִרְצָע, שֶׁנֶּאֱמַר "עִמָּךְ". בְּעֵי רַב בִּיבִי בַּר
29 אַבָּיֵי: שְׁנֵיהֶם חוֹלִין מַאי? "עִמָּךְ" בְּעֵינָן - וְהָא אִיכָּא,
30 אוֹ דִילְמָא "כִּי טוֹב לוֹ עִמָּךְ" בְּעֵינָן, וְהָא לֵיכָּא? -
31 תֵּיקוּ. תָּנוּ רַבָּנָן: "כִּי טוֹב לוֹ עִמָּךְ" - עִמָּךְ בְּמַאֲכָל,
32 עִמָּךְ בְּמִשְׁתֶּה; שֶׁלֹּא תְּהֵא אַתָּה אוֹכֵל פַּת נְקִיָּה וְהוּא
33 אוֹכֵל פַּת קִיבָּר, אַתָּה שׁוֹתֶה יַיִן יָשָׁן וְהוּא שׁוֹתֶה יַיִן
34 חָדָשׁ, אַתָּה יָשֵׁן עַל גַּבֵּי מוּכִּין, וְהוּא יָשֵׁן עַל גַּבֵּי תֶּבֶן.
35 מִכָּאן אָמְרוּ: כֹּל הַקּוֹנֶה עֶבֶד עִבְרִי - כְּקוֹנֶה אָדוֹן
36 לְעַצְמוֹ. תָּנוּ רַבָּנָן: "וְיָצָא מֵעִמָּךְ הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ". אָמַר
37 רַבִּי שִׁמְעוֹן: אִם הוּא נִמְכַּר בָּנָיו וּבְנוֹתָיו מִי נִמְכָּרִים?
38 מִכָּאן שֶׁרַבּוֹ חַיָּיב בְּמְזוֹנוֹת בָּנָיו. כֵּיצֹא בַּדָּבָר אַתָּה
39 אוֹמֵר "אִם בַּעַל אִשָּׁה הוּא וְיָצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ". אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: אִם הוּא נִמְכַּר אִשְׁתּוֹ מִי
40 נִמְכֶּרֶת? מִכָּאן שֶׁרַבּוֹ חַיָּיב בְּמְזוֹנוֹת אִשְׁתּוֹ. תְּאֵי אֲשַׁמְּעִינָן בָּנָיו - מִשּׁוּם דְּלָא בְּנֵי
41 מֵיעֲבַד וּמֵיכַל נִינְהוּ, אֲבָל אִשְׁתּוֹ דִּבַת מֵיכַל וּמַעֲבַד הִיא - אֵימָא תַּעֲבִיד וְתֵיכוֹל, וְאֵי אֲשַׁמְּעִינַן
42 אִשְׁתּוֹ - דְּלָאו דִּירְכֵיהּ לְהַדּוּרֵי, אֲבָל בָּנָיו דִּירְכֵיהוּ לְהַדּוּרֵי - אֵימָא לָא, צְרִיכָא. תָּנוּ רַבָּנָן:

אילו

כמין חומר — פירש הקונטרס: צרור מרגליות או בשמים שתלוי בצואר נשים לתכשיט. ורבינו תם פירש: חומר — מעשה. וכן פירש הערוך: בלשון ערבי, כשאומר לחבירו: "מה מעשיך"? אומר לו: מה חמרך.

מה נשתנה אזן — יש במדרש דמרצ"ע בגימטריא ארבע מאות (שנת). ולפי שהיו ישראל עבדים ארבע מאות שנה וגאלם הקדוש ברוך הוא, והלך וקנה אדון לעצמו — לפיכך ירצע במרצע העולה כך.

[תלמוד לומר לעולם בו' — ואין לומר: לעולמו של יובל. דאם כן — לשתוק קרא מיניה, ונילף משדה אחוזתו. תוספות ישנים].

איבא דאמרי גדול היה — העבד, ונזדר בו שלא יזכה הוא בעצמו מן ההפקר, לפיכך קדם לפני המיתה וכבה בו. וזה פירש למיתה — יהודה הינדואה, וזה פירש לחיים — מר זוטרא תחתיו במקומו, שלא יהיה העבד רגע אחד בלא אדון.

ואיבא

אילו נאמר ונתת אזנו בדלת הייתי אומר ידקור בנגד אזנו בדלת — אבל אזן לא ירצענה. **לאו מאברא** — כלומר רחוק מן הדלת, כדכתיב "את אזנו". והדר יתן אזנו בדלת, ויקח את המרצע וידקור בדלת מעבר השני בנגד אזנו לקיים: "ולקחת המרצע ונתת באזנו ובדלת". דוקר ויוצר — אזנו כשנותנה על הדלת, עד שמגיע לדלת. **עקוירה** — מן המזוזה, ומוטלת לארץ. **מה מזוזה מעומד** — דבלאו הכי לא מקרי מזוזה. **חומר** — צרור המרגליות וצרור הבושם, תלוי בצואר לתכשיט. **משנה** וקונה **את עצמו** — מיד רבו. **ככסף על ידי אחרים** — שיתנוהו לרבו על מנת שיהא זה בן חורין. אבל הוא עצמו לא יקבל מהם, ואפילו על מנת שאין לרבו רשות בו, דקסבר: אין קנין לעבד בלא רבו. **ובשער על ידי עצמו** — שיקבלנו הוא. ובגמרא מפרש לכולה דרבי מאיר ורבנן. **ובלבד שיהא הכסף משל אחרים** — דעבד אין לו כלום, דאם מצא מציאה או קבל מתנה — הכל לרבו. ואם בא לפרוע על ידי עצמו — צריך להיות משל אחרים, ויתנוהו לו על מנת שאין לרבו רשות בו. **גמרא** שדה נקנית בכל חני — ולקמן יליף בפירקין (ב:א), וכל נכרים כבנענים משנמכר לעבד, אלא שכל עבדים נקראין על שם כנען, משום דכתיב ביה (בראשית ט) "עבד עבדים". **מילתא** — דאיתיה בעבד וליתא בשאר מטלטלין קתני. אבל חליפין, דאיתנהו נמי בשאר מטלטלין, שהמטלטלין גם הם נקנין בחליפין — לא איצטריך ליה למיתני. **תקפו** — בחזקה. **לא קנאו** — דמדתיתיה אזל, ואין זו משיכה. **בשלמא לתנא** דידן — לא תיקשי: לשמואל, אמאי לא תני משיכה במתניתין. דאיכא לתרוצי כדאומקימנן — דמילתא דאיתא במטלטלין לא קתני. אלא תנא ברא, דתנא חליפין בהדיהו — תיקשי לשמואל: אי איתיה דנקנה במשיכה — ליתנייה נמי במתניתין! **מילתא דאיתא בין במקרקעי בין במטלטלי** — כגון חליפין, צריף ושנה עם השאר דאיתנהו במקרקעי. אבל משיכה דליתא במקרקעי — לא תנא בהדייהו. **כיצד כספירה** — גבי בהמה קאי, דקתני מתניתין (קדושין כה,ב): בהמה גסה נקנית במסירה. **בשערה** — כגון שיער שבראש הסוס. שליף = משאר. **אדעתא דמרה אזלא** — על דעת הקונה אותה, לפי שאין לה דעת. **אדעתיה דנפשיה** — מדעת עצמו. קנין — דלית ליה דעת, כבהמה דמי. ואם קראו לשם קנינה, הבא אצלו — קנאו. **התיר לו מנעלו** — העבד ללוקח. נירו = *נראט"ר בלעז. **הגביהו** — העבד את הלוקח. **מאי קאמר** — מה ענין הגבהה דעלמא להגבהה דהכא? הגבהה דעלמא לוקח מגביה החפץ, והכא אמרינן שהעבד מגביהו משום עבודה, שהלוקח משעבד בו לקנותו בחזקה. **אלא טעמא** — דהגביהו הוא לרבו קנאו. **שפחה כנענית תקנה בביאה** — דהא אגבהה ליה. **הינדואה** — מארץ כוש. "כוש" מתרגמינן: הינדואה. **התקף ליה עלמא** — גוסס ונוטה למות. **אמר ליה** — מר זוטרא לעבדיה דגר. **שליף לי מסנאי** — לקנותו בחזקה היה מתכוון, שיהא בעבודתו כשימות אדוניו. **איבא דאמרי גדול היה** — העבד, ונזדר בו שלא יזכה הוא עצמו מן ההפקר, לפיכך קדם לפני המיתה וזכה בו. והגר פירש למיתה ומר זוטרא פירש לחיים תחתיו, שלא יהא העבד בלא אדון רגע אחד.

ואיבא

איתמר "אָזְנוֹ בַּדֶּלֶת" - הָיְתָה אוֹמֶרֶת: יְדִקּוֹר בְּנֶגֶד אָזְנוֹ בַּדֶּלֶת, דֶּלֶת - אֵין, אָזְנוֹ - לָא. וְאָזְנוֹ לָא? וְהָכְתִיב "וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ"! אֶלָּא, הָיְתָה אוֹמֶרֶת: יִרְצַעֶנָּה לְאָזְנוֹ מֵאֲבָרָא, וְיִנָּתֵן עַל הַדֶּלֶת, וְיִדְקוֹר בְּנֶגֶד אָזְנוֹ בַּדֶּלֶת, תַּלְמוּד לוֹמַר "בְּאָזְנוֹ וּבַדֶּלֶת". הָא כֵּיצַד - דּוֹקֵר וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁמַּגִּיעַ אֵצֶל דֶּלֶת. "דֶּלֶת" שׁוֹמַע אֲנִי בֵּין עֲקוּרָה בֵּין שֶׁאֵינָהּ עֲקוּרָה, תַּלְמוּד לוֹמַר "מְזוּזָה"; מַה מְּזוּזָה מְעוּמָּד - אַף דֶּלֶת נָמֵי מְעוּמֶּדֶת. רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הָיָה דּוֹרֵשׁ אֶת הַמִּקְרָא הַזֶּה כְּמִין חוֹמֶר: מַה נִּשְׁתַּנְּתָה אָזֶן מִכָּל אֵבָרִים שֶׁבַּגּוּף? אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אָזֶן שֶׁשָּׁמְעָה קוֹלִי עַל הַר סִינַי בְּשָׁעָה שֶׁאָמַרְתִּי "כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים" - וְלֹא עֲבָדִים לַעֲבָדִים, וְהָלַךְ זֶה וְקָנָה אָדוֹן לְעַצְמוֹ - יֵרָצַע. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר רַבִּי הָיָה דּוֹרֵשׁ אֶת הַמִּקְרָא הַזֶּה כְּמִין חוֹמֶר: מַה נִּשְׁתַּנְּתָה דֶּלֶת מִכָּל כֵּלִים שֶׁבַּבַּיִת? אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: דֶּלֶת וּמְזוּזָה שֶׁהָיוּ עֵדִים בְּמִצְרַיִם בְּשָׁעָה שֶׁפָּסַחְתִּי עַל הַמַּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת, וְאָמַרְתִּי "כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים" וְלֹא עֲבָדִים לַעֲבָדִים, וְהוֹצֵאתִים לְחֵרוּת, וְהָלַךְ זֶה וְקָנָה אָדוֹן לְעַצְמוֹ - יֵרָצַע בִּפְנֵיהֶם. **משנה** עֶבֶד כְּנַעֲנִי נִקְנֶה בְּכֶסֶף וּבְשֶׁטָר וּבַחֲזָקָה, וְקוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בְּכֶסֶף עַל יְדֵי אֲחֵרִים, וּבִשְׁטָר עַל יְדֵי עַצְמוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּכֶסֶף עַל יְדֵי עַצְמוֹ וּבִשְׁטָר עַל יְדֵי אֲחֵרִים, וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיֶה הַכֶּסֶף מְשֻׁל אֲחֵרִים. **גמרא** מְנָלַן? דִּכְתִיב "וְהִתְנַחַלְתֶּם אֹתָם לִבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לָרֶשֶׁת אֲחֻזָּה" - הִקִּישָׁן הַכָּתוּב לִשְׂדֵה אֲחֻזָּה; מַה שְּׂדֵה אֲחֻזָּה נִקְנֶה בְּכֶסֶף בִּשְׁטָר וּבַחֲזָקָה - אַף עֶבֶד כְּנַעֲנִי נִקְנֶה בְּכֶסֶף בִּשְׁטָר וּבַחֲזָקָה. אִי מַה שְּׂדֵה אֲחֻזָּה חוֹזֶרֶת לַבְּעָלִים בַּיּוֹבֵל - אַף עֶבֶד כְּנַעֲנִי חוֹזֵר לַבְּעָלִים בַּיּוֹבֵל? - תַּלְמוּד לוֹמַר "לְעֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ". תָּנָא: אַף בַּחֲלִיפִין. - וְתָנָא דִידָן? - מִילְתָא דִילְתָא בְּמַטַּלְטָלִין - קָתָנֵי, מִילְתָא דְּאִיתָא בְּמַטַּלְטָלִין - לָא קָתָנֵי. אָמַר שְׁמוּאֵל: עֶבֶד כְּנַעֲנִי נִקְנֶה בְּמְשִׁיכָה. כֵּיצַד? תִּקְפוֹ וּבָא אֶצְלוֹ - קָנָאוֹ, קָרָאוֹ וּבָא אֶצְלוֹ - לֹא קָנָאוֹ. בְּשִׁלְּמָא לְתָנָא דִידָן - מִילְתָא דְּאִיתָא בְּמַטַּלְטְלֵי לָא קָתָנֵי, דִּילְתָא בְּמַטַּלְטְלֵי - קָתָנֵי. אֶלָּא לְתָנָא בְּרֵיהּ, נִיתְנֵי מְשִׁיכָה! - כִּי קָתָנֵי - מִילְתָא דְּאִיתָא בֵּין בְּמַקַּרְקְעֵי בֵּין בְּמַטַּלְטְלֵי, מְשִׁיכָה דְּמַטַּלְטְלֵי אִיתָא בְּמַקַּרְקְעֵי לֵיתָא - לָא קָתָנֵי. "כֵּיצַד? תִּקְפוֹ וּבָא אֶצְלוֹ - קָנָאוֹ, קָרָאוֹ וּבָא אֶצְלוֹ - לֹא קָנָאוֹ". וּקְרָאוֹ לָא? וְהָתְנָיָא: כֵּיצַד בְּמְסִירָה? אֲחָזָהּ בְּטַבְלָפָּהּ, בְּשַׁעֲרָהּ, בְּאוֹפָן שֶׁעָלֶיהָ, בְּשֶׁלִּיף שֶׁעָלֶיהָ, בְּפִרְסְמְבָּיָא שֶׁבְּפִיהָ, וּבְזוֹג שֶׁבְּצַוָּארָהּ - קְנָאָהּ. כֵּיצַד בְּמְשִׁיכָה? קוֹרֵא לָהּ וְהִיא בָּאָה, אוֹ שֶׁהִכְישָׁהּ בְּמַקֵּל וְרָצְתָה לְפָנָיו, כֵּינָן שֶׁעָקְרָה יָד וְרֶגֶל - קְנָאָהּ. רַבִּי אַסִי וְאָמְרִי לָהּ רַבִּי אַחָא אוֹמֵר: עַד שֶׁתַּהֲלֵךְ לְפָנָיו מְלֹא קוֹמָתָהּ. - אָמְרִי: בְּהֵמָה - אַדַּעְתָּא דְּמָרָהּ אָזְלָה, עֶבֶד - אַדַּעְתֵּיהּ דְּנַפְשֵׁיהּ קָאָזֵיל. אָמַר רַב אַשִׁי: עֶבֶד קָטָן בִּבְהֵמָה דָּמִי. תָּנוּ רַבָּנָן: כֵּיצַד בַּחֲזָקָה? הִתִּיר לוֹ מִנְעָלוֹ, אוֹ הוֹלִיךְ כֵּלָיו אַחֲרָיו לְבֵית הַמֶּרְחָץ, הִפְשִׁיטוֹ, הִרְחִיצוֹ, סָכוֹ, גִּרְדוֹ, הִלְבִּישׁוֹ, הֶנְעִילוֹ, הִגְבִּיהוּ - קְנָאוֹ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא תִּהֵא חֲזָקָה גְּדוֹלָה מֵהַגְבָּהָה, שֶׁהַגְבָּהָה קוֹנָה בְּכָל מָקוֹם. מַאי קָאָמַר? אָמַר רַב אַשִׁי: הִגְבִּיהוּ הוּא לְרַבּוֹ - קָנָאוֹ, הִגְבִּיהוּ רַבּוֹ לוֹ - לֹא קָנָאוֹ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא תִּהֵא חֲזָקָה גְּדוֹלָה מֵהַגְבָּהָה, שֶׁהַגְבָּהָה קוֹנָה בְּכָל מָקוֹם. הַשְׁתָּא דְּאָמַרְתְּ הִגְבִּיהוּ הוּא לְרַבּוֹ קָנָאוֹ, אֶלָּא מֵעַתָּה שִׁפְחָה כְּנַעֲנִית תִּקְנֶה בְּבִיאָה! - כִּי קָאָמְרִינַן - זֶה נָהֲנָה וְזֶה נָהֲנָה, הָכָא - זֶה נָהֲנָה וְזֶה לֹא נֶהֱנָה הוּא. - שְׁלֹא בְּדַרְכָּהּ מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? - אֲמַר רַב אַחֵי [בַּר אַדָּא] דְּמִן אַחָא: מַאן לִימָּא לָן דְּלָאו הֲנָאָה אִית לְהוּ לְתַרְוַיְיהוּ? וְעוֹד: "מִשִּׁכְבֵי אִשָּׁה" כְּתִיב, הִקִּישָׁהּ הַכָּתוּב לְשִׁלֹּא בְּדַרְכָּהּ? רַבִּי יְהוּדָה הִנְדְּוָאָה גֵּר שֶׁאֵין לוֹ יוֹרְשִׁין הֲוָה, חֲלַשׁ. עַל מָר זוּטְרָא לְשַׁיוֹלֵי בֵּיהּ, חֲזַייֵהּ דְּתַקֵּיף לֵיהּ עָלְמָא טוּבָא. אֲמַר לֵיהּ לְעַבְדֵּיהּ: שְׁלוֹף לִי מְסָנַאי, וְאַמְטִינְהוּ לְבֵירְתָא. אִיבָּא דְּאָמְרִי: גָּדוֹל הָיָה, זה

ואיבא דאמרי קטן הוה — ואף על פי כן הוצרך לכל זאת. **ודלא כאבא שאול** — דאמר: כל המחזיק בהן זכה, אפילו לאחר זמן זכה בהן. **על ידי עצמו לא** — שאם נתן לו כסף לפדות את עצמו — אינו פדוי, דמה שקנה עבד קנה רבו. **כמאי עסקינן** — האי קנה עצמו על ידי אחרים. **אילימא שלא מדעתו** — של עבד. **שמעינן ליה לרבי מאיר** — בפרק קמא דגיטין: חוב הוא לעבד שיזכה בו, שאם היה עבד בהן — פוסלו מן התרומה, ואי עבד ישראל — אוסרו בשפחה, דשכיחא ליה, פריצא ליה. **ותנינא אין הבן יורש לאדם כו'** — אין אדם יכול לעשות שלוחו שלא מדעתו לדבר שהוא חובה או הפסד. **והיכי תני מתניתין דנפדה על ידי אחרים שלא מדעתו? אלא מדעתו** — ואם תאמר: פשיטא! הא איצטריך לאשמועינן, דעל ידי עצמו לא, דאין קנין לעבד בלא רבו בשום צד. **ואי מדעתו** — שאמר לו: קבל גט. **באין כאחד** — ולא אמרינן: לא הוציא רבו את הגט מרשותו ואין זו קבלה. **והא לא תני** — בברייתא הכי: **האי שטרא לחודי כו'** — זה לשון קניה, וזה לשון שחרור. **האי בכספא לחודי והאי בכספא לחודי** — זה ניתן לקניה, וזה ניתן לשחרור. **מיבעיא מיהא הך הוא** — ואין ניכר הפרש ביניהם. **כסף קבלת רבי** — שמקבל רבו הכסף, גרמו לו להשתחרר מאליו, ואין אחרים הללו חבין אלא קבלת הרב. **והרב אין נעשה שלוחו של עבד** — קבלת אחרים גרמה לו, וכיון דחוב הוא לו — אין חבין לאדם שלא מדעתו. **שמעינא להו כרי** — במסכת גיטין (יא,ב). **תנינא** — כמו "התנן". **דיש קנין — כי יהבי ליה על מנת שאין לרבו רשות בו. והא קיימא לן** — כלומר, והא מעשים בכל יום שהעבד מקבל את גיטו. ואי רבנן פליגי עלה דמילתא — מי שבקינן רבנן ועבדינן כרבי מאיר? **אף על ידי אחרים** — ואפילו שלא מדעתו, דזכות הוא לעבד כו'. **ורבי שמעון בן אלעזר היא** — דף סיפא דשטר. דלית ליה גיטו וידו באין כאחד. **ושלש מחלוקות בדבר** — רבי מאיר אית ליה: בכסף על ידי אחרים ואפילו שלא מדעתו, ולא על ידי עצמו — דאין קנין לעבד בלא רבו. ובשטר על ידי עצמו ולא על ידי אחרים שלא מדעתו — דחוב הוא לו. וכסף, אף על גב דחוב הוא לו — קבלת רבו גרמה לו. ואלעזר אית ליה: בין בכסף בין בשטר על ידי אחרים, דקסבר זכות הוא לו. ולא על ידי עצמו — דגבי כסף אית ליה אין קנין לעבד בלא רבו, וגבי שטר ליה ליה גיטו וידו באין כאחד, בדקתני: אף בשטר כו'. וכל שכן בכסף, אלמא בתרוייהו אית ליה על ידי עצמו לא. ורבנן דמתניתין אית להו: בכסף — בין על ידי אחרים בין על ידי עצמו דיש קנין, אחרים, דזכות הוא לו. וכן בשטר, בין על ידי אחרים בין על ידי עצמו. ודקיימא לן גיטו וידו באין כאחד — כרבנן דבדינן ליה. והאי דלא ערבינהו ותנינהו — משום דסיפא רבי שמעון בן אלעזר היא. אבל רישא, הכי קאמרו ליה רבנן לרבי מאיר: אף בכסף על ידי עצמו, דיש קנין, וכל שכן על ידי אחרים, דזכות הוא לו. וכל שכן שטר דזכות. ואם באנו לפרש שלש מחלוקות, דלומר: דרבנן אית להו בכסף בין על ידי עצמו בין על ידי אחרים, ובשטר על ידי אחרים ולא על ידי עצמו. ורבי שמעון בן אלעזר סבר כרבי מאיר בכסף, דעל ידי עצמו לא, ואין קנין, וכרבנן בשטר דאין גיטו וידו באין כאחד — אם כן הדקיימא לן גיטו וידו באין כאחד יחידאה היא, וברבי מאיר עבדינן ליה. הילכך ליכא לפרושי אלא כדפרישית; דרישא דמילתא אמרוה רבנן, וסיפא אתאן לרבי שמעון בן אלעזר — דכתיב (דברים כד) "ונתן בידה" ואיהי לא אקניה לבעל לגופה. **שאינה שלו** — של רבו. ורבנן גמרי דבי: מה אשה מקבלת גיטה — אף עבד מקבל גט.

ואיבא דאמרי קטן היה — ואף על פי כן הוצרך לזכות בו, כדי שלא יקנה עצמו מן המופקר אחר מיתת האדון. ודלא כאבא שאול. דלאבא שאול היה יכול לזכות בו ואפילו לאחר מיתה, כך פירש הקונטרס. וקשה לרבינו תם: מנא ליה דלא כאבא שאול? דילמא לעולם אימא לך כאבא שאול סבירא ליה, ומה שהחזיק בו מחיים — לפי שהיה יראי שמא יקדמנו אחר ויזכה בו! ועוד, הוה ליה למימר: ובדרבנן. ועוד קשה: דבפרק "השולח" (גיטין לט,א) פסיק רבי יהושע בן לוי הלכה כאבא שאול. ואף על גב דרבי יוחנן סבר דאין הלכה כאבא שאול, מכל מקום קיימא לן דבכל מקום הלכה כרבי יהושע בן לוי לגבי דרבי יוחנן, כדמוכח בריש פרק רבי עקיבא דמגילה (כו,א), דמשמע שדברי רבי יהושע בן לוי הם עיקר מדברי רבי יוחנן, גבי בית הכנסת מותר לעשותו בית המדרש. ואם בן היכי עבוד הכא דלא כהילכתא? ונראה לרבינו תם, דגרס הכא "ואבאה שאול". בלומר, אפילו לאבא שאול דאמר כל המחזיק בהן זכה בהן הצרך לעשות כן, שלא יקדמנו אחר. ועוד מפרש רבינו תם בענין אחר: אימא דאמרי קטן הוה, שאם היה גדול — לא היה מועיל בו זה פירש למיתה וזה פירש לחיים. ואף על פי שעבדות אחרים עליו — קודם הוא לזכות בעצמו, כיון שיש לו יד. אבל קטן שאין לו יד — כל הקודם זכה בהן כאבא שאול. ולא אמר לו "שלוף מסנאי" מחיים, אלא לאחר מיתת הנדואה עשה כך. והיינו כאבא שאול, דאמר: קטן אין לו יד לזכות בעצמו, ומשום הכי זכה בו מר זוטרא אפילו לאחר מיתה. אבל לרבנן, בין גדול ובין קטן, ואפילו עבדות אחרים עליו — קנה עצמו בן חורין. ורבינו יצחק מפרש: דהא דקאמר "ואבאה שאול" — דאמילתא קמא נמי קאי, ואפילו ללישנא קמא דגדול הוה לא דיהבה חזקה מועלת כלום, אלא דוקא לאבא שאול. דלרבנן דאמרי: בין גדולים ובין קטנים קנו עצמן בני חורין — לא היה מר זוטרא יכול לזכות בו. דטעמייהו דרבנן מפרש בפרק "השולח" (גיטין לט,ב), דגמר "לה" "לה" מאשה; דמה אשה מתגרשת בלא גט — אף עבד משתחלת בלא גט. והוי השתא מיתת הבעל כגט, ואם היה נותן לו גט — מי היה אחר יכול לזכות בו? אבל לאבא שאול ניחא, דדא ילף: מה אשה איסורה מפקעת במיתת הבעל ולא ממונא — אף עבד כו'. וכיון שהיה משעבד עצמו למר זוטרא — לא היה חפץ לזכות בעצמו, והוי כמו קטן לאבא שאול.

[והא קא משמע לן על ידי אחרים אין בו' — ואם תאמר: מעיקרא נמי ידע תלמודא דהכי הוא חידוש דמתניתין, כדאמר: בכסף על ידי אחרים — אין, על ידי עצמו כו'! ויש לומר: דהוי סבר מעיקרא דהוי חידוש דמתניתין מדרייתה, ממה שהוא על ידי אחרים ומן דיוקא דעל ידי עצמו לא. ומסיק דלא איצטריך מתניתין אלא מן הדיוק. תוספות ישנים. **רבי** שמעון בן אלעזר אומר אף שטר על ידי אחרים ולא על ידי עצמו ושלש מחלוקות בדבר — פירש בקונטרס: רבי מאיר אית ליה בכסף על ידי אחרים, ואפילו שלא מדעתו, ולא על ידי עצמו — דאין קנין לעבד בלא רבו. ובשטר על ידי עצמו ולא על ידי אחרים שלא מדעתו — דחוב הוא לו. וכסף, אף על גב דחוב הוא לו — קבלת רבו גרמה לו. ולרבי שמעון בן אלעזר אית ליה בין כסף בין שטר

לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר, עֶבֶד כְּנַעֲנִי מַהוּ שֶׁיַּעֲשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַבֵּל גִּיטּוֹ מִיַּד רַבּוֹ? כֵּיוָן דְּגָמַר "לָהּ", "לָהּ" מֵאִשָּׁה - כְּאִשָּׁה, אוֹ דִילְמָא: אִשָּׁה, דְּאִיתְּיָא מֵצִי מְקַבְּלָא גִּיטָּהּ - שָׁלִיחַ נָמֵי מֵצִי מְשַׁוֵּי, עֶבֶד דְּאִיהוּ לָא מְקַבֵּל גִּיטֵּיהּ - שָׁלִיחַ נָמֵי לָא מֵצִי מְשַׁוֵּי! בְּתַר דְּבָעֵיָא הֲדַר פָּשְׁטָא "לָהּ", "לָהּ" מֵאִשָּׁה - כְּאִשָּׁה. וְאֶלָּא הָא דְּאָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: הָנֵי בָּהֲנֵי שְׁלוּחֵי דְּרַחֲמָנָא נִינְהוּ, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ שְׁלוּחֵי דִּידָן נִינְהוּ - מִי אִיכָּא מִידֵּי דְּאָנַן לָא מְצֵינַן עָבְדִינַן וְאִינְהוּ מְצֵי עָבְדֵי? - וְלָא?! וְהָא עֶבֶדָּא, דְּאִיהוּ לָא מְצֵי מְקַבֵּל גִּיטֵּיהּ, וְשָׁלַח מְצֵי מְשַׁוֵּי! - וְלֹא הִיא, יִשְׂרָאֵל לָא שַׁיְּבֵי בְּתוֹרַת קְרָבָנוֹת כְּלָל, עֶבֶד שַׁיָּךְ בְּגִיטִּין. דְּתַנְיָא: נֶרְאִין הַדְּבָרִים שֶׁהָעֶבֶד מְקַבֵּל גִּיטּוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ מִיַּד רַבּוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ, אֲבָל לֹא מִיַּד רַבּוֹ שֶׁלּוֹ. "וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא הַכֶּסֶף מְשֻׁלָּשׁ אֲחֵרִים". נִימָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי: דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר: אֵין קִנְיָן לְעֶבֶד בְּלֹא רַבּוֹ, וְאֵין קִנְיָן לְאִשָּׁה בְּלֹא בַּעְלָהּ, וְרַבָּנַן סָבְרִי: יֵשׁ קִנְיָן לְעֶבֶד בְּלֹא רַבּוֹ, וְיֵשׁ קִנְיָן לְאִשָּׁה בְּלֹא בַּעְלָהּ. - אָמַר רַבָּה אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: דְּכוּלֵּי עָלְמָא אֵין קִנְיָן לְעֶבֶד בְּלֹא רַבּוֹ וְאֵין קִנְיָן לְאִשָּׁה בְּלֹא בַּעְלָהּ. וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - דְּאָמַר לֵיהּ אַחֵר בּוֹ' מֶנָּה, וְאָמַר לֵיהּ "עַל מְנָת שֶׁאֵין לְךָ רְשׁוּת בּוֹ". רַבִּי מֵאִיר סָבַר: כִּי אָמַר לֵיהּ "קְנֵי" - קָנֵי עֶבֶד, וְקָנֵי רַבֵּיהּ. וְכִי אָמַר לֵיהּ "עַל מְנָת שֶׁתֵּצֵא בּוֹ לְחֵירוּת". וְרַבָּנַן סָבְרִי: כֵּיוָן דְּאָמַר לֵיהּ "עַל מְנָת" - אַהֲנֵי לֵיהּ. תְּנַאי. וְרַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: כָּל כִּי הַאי גַּוְונָא - דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּקָנֵי עֶבֶד וְקָנֵי רַבֵּיהּ. וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - כְּגוֹן דְּאָקְנֵי לֵיהּ אַחֵר מֶנָּה, וְאָמַר לֵיהּ "עַל מְנָת שֶׁתֵּצֵא בּוֹ לְחֵירוּת". רַבִּי מֵאִיר סָבַר: כִּי אָמַר לֵיהּ "קְנֵי" - קָנֵי עֶבֶד וְקָנֵי רַבֵּיהּ, וְכִי אָמַר לֵיהּ "עַל מְנָת" - לָא כְּלוּם קָאָמַר לֵיהּ. וְרַבָּנַן סָבְרִי: לְדִידֵיהּ נָמֵי הָא לָא קָא מַקְנֵי לֵיהּ, דְּהָא לָא אָמַר לֵיהּ אֶלָּא "עַל מְנָת שֶׁתֵּצֵא בּוֹ לְחֵירוּת". וְרַמֵּי דִּרְבִי מֵאִיר אַדִּרְבִי מֵאִיר, וְרַמֵּי דִּרְבָנַן אַדִּרְבָנַן. דְּתַנְיָא:

לרבי שמעון בן אלעזר — דאמר: עבד אינו מקבל גיטו, עבד מהו שיעשה שליח לקבל גיטו? **כאשה דמי** — ועושה שליח לקבלה כאשה, דנפקא לן (קדושין מא,א) מ'ושלחה מביתו' — מלמד שהאשה עושה שליח, והיינו דקאמר על ידי אחרים. **או דילמא כו'** — ועל ידי אחרים דקאמר — שיזכה לו רבו גיטו על ידי אחרים, או הם עושים שלא מדעתו. **נמר לה לה מאשה** — ועושה שליח. **הני כהני** לענין הקרבת קרבנות. שלוחי דרחמנא נינהו — ולא שלוחי דידן. ונפקא מינה למודר הנאה מכהן, שהכהן מותר להקריב קרבנותיו. והא מילתא איבעיא לן בנדרים, בפרק 'אין בין המודר' (לה,ב), **והא עבד כו'** — והיכי יליף רב הונא מהאי טעמא היתר בהקרבה למודר הנאה? **בתורת קרבנות** — שיהיו הן עובדים את העבודה. שייך **בגיטין** — אם אינו מקבל גיטו — משום דלא יצא הגט מרשות רבו — מקבל הוא גט לחברו, שאינו עבדו של רבו, אלא של איש אחר. דהא יצא הגט לרשות שאינו שלו. **אבל לא מיד רבו שלו** — אם היו שניהם של איש אחד. **דרבי מאיר** — דאמר בכסף על ידי אחרים, סבר: אין קנין לעבד בלא רבו, אם נתנו לו במתנה — זכה בו רבו. הילכך, אף על גב דהוי כסף משל אחרים — אי אפשר שיקבלנו הוא ויתן לרבו. **ורבנן סברי יש קנין** — אם נתנו לו מתנה, הואיל ודעת אחרת מקנתו, ונותן זה לא גמר בלבו שיזכה בו דרב — הויא דעבד, ומיפריק ביה על ידי עצמו. קנין דאשה ובעלה בעלמא איצטריכא לן. ואשה כי עבד, הואיל ובעלה זכאי במעשה ידיה ובמציאתה. וכי היכי דפליגי לענין מתנה בעבד — איכא למשמע דהוא הדין באשה. **דכולי עלמא אין** קנין — אי יהבי ליה סתמא. **אהני ליה תנאי** — דמעיקרא אדעתא דתנאה אקניה. **לא כלום אמר ליה** — דכיון דקנה עבד קנה רבו. **שתצא בו לחירות** — שתתנהג לרבך בפדיונך.

אין

רש"י

1 שטר על ידי אחרים, דסקסר, זכות הוא לו. ולא על ידי עצמו — דגבי כסף אין קנין
2 לעבד. וגבי שטר ליח ליה גיטו וידו באין כאחד, כדקתני: אף שטר כו', וכל שכן כסף.
3 אלמא בתרוייהו אית ליה על ידי עצמו לא. ורבנן דמתניתין אית להו בכסף בין על ידי
4 עצמו בין על ידי אחרים. על ידי עצמו — דיש קנין לעבד, על ידי אחרים — דזכות
5 הוא לו. וכן שטר, בין על ידי עצמו בין על ידי
1 אחרים. ודקיימא לן דגיטו וידו באין כאחד —
2 כרבנן עבידנא ליה. והאי דלא ערבינהו ותנינהו
3 — משום דסיפא רבי שמעון בן אלעזר היא, אבל
4 רישא דבי קאמרי ליה רבנן לרבי מאיר: אף בכסף
5 על ידי עצמו, דיש קנין לעבד, וכל שכן על ידי
6 אחרים — דזכות הוא לו, וכל שכן שטר. ואם
7 באנו לפרש שלש מחלוקות ולומר: לרבנן אית
8 להו בכסף בין על ידי אחרים בין על ידי עצמו,
9 ובשטר על ידי אחרים ולא על ידי עצמו, ורבי
10 שמעון סבר לה כרבי מאיר דבכסף על ידי עצמו
11 — לא, דאין קנין, וכרבנן בשטר — דאין גיטו וידו
12 באין כאחד. אם כן, הא דקיימא לן דגיטו וידו
13 באים כאחד — יחידאה היא, וכרבי מאיר עבדינן.
14 הילכך ליכא לפרושי אלא בדפרישית, דרישא
15 דמילתא רבנן אמרוה, וסיפא אתאן לרבי שמעון
16 בן אלעזר, עד כאן לשונו. ואם תאמר: מנא ליה
17 דהך שלש מחלוקות? דילמא כולה מילתא דרבנן
18 דמתניתין רבי שמעון בן אלעזר, ובכסף על ידי
19 עצמו — היינו אף על ידי עצמו, ובשטר על ידי
20 אחרים דוקא. והא דקיימא לן דגיטו וידו באים
21 כאחד — משום דסבירא לן כרבי מאיר, ולא כרבי
22 שמעון בן אלעזר! ויש לומר: אי גרסינן בבריית
23 דרבי שמעון בן אלעזר "אף בשטר על ידי אחרים
24 ולא על ידי עצמו" — על כרחך יש שלש מחלוקות
25 בדבר. דעל כרחך לאו היינו רבנן דמתניתין, דהא
26 אמרי בהדיא בכסף על ידי עצמו. ולספרים דלא
27 גרסינן "אף" צריך לומר ביון דאשכחן דרבנן פליגי
28 עליה דרבי שמעון בן אלעזר, כדאיתא בסוף פרק
29 קמא דגיטין (יב,ב), דאמרי: אי בעי זריק ליה
30 גיטא ופסיל ליה. אלמא אית להו דגיטו וידו באין
31 כאחד. וכיון דהכי הוא — לא קרי ליחידי "חכמים"
32 במתניתין, ביון דרבנן פליגי עליה. ולכך צריך
33 לומר שיש שלש מחלוקות בדבר. **מהו** שיעשה
34 שליח לקבל גיטו מיד רבו — יש מפרשים דהכי
35 קמיבעיא ליה: היכא דאמר העבד לאחר לקבל
36 ליה גיטו מיד רבו, מהני קבלתו או לא? דכי לא
37 אמר לו לקבל גיטו ובא ומקבלו — פשיטא לן
38 דמהני, דאמרינן במתניתין (קדושין כב,ב): ובשטר
39 על ידי אחרתו, שאמר לו 'לך וקבל גיטי' — שמא מיגרע גרע, לפי שבא מטעם שליחות. או לא? ויש מפרשים דהכי קמיבעיא ליה: מהו שיעשה שליח — הא דאמר רבי שמעון
40 בן אלעזר "בשטר על ידי אחרים" בתורת שליחות קאמר, כלומר: צריך שהעבד יעשה שליח לקבל גיטו משום דגמר "לה" "לה" מאשה. ולמאן דאמר זכות הוא לו — יכול לקבל גיטו שלא
41 מדעתו, כל זמן שאינו מוחה. ולמאן דאמר חוב הוא לו — צריך לעשות מדעתו, שיתרצה. ואם כן, אם הוא עומד ורצוה — לא מהני קבלתו. או דילמא לאו בתורת שליחות קאמר, דלא דמי
42 לאשה. דדוקא אשה, דאיתי מקבלת גיטה — שליח נמי מצי משויא, אבל עבד לרבי שמעון בן אלעזר, כיון דאיהו לא מצי מקבלו — שליח נמי לא מצי לשוויי. ואם כן, בשטר על ידי אחרים
43 דקאמר — היינו אפילו עומד ורצוה, ביון דאינו מטעם שליחות. **דאמר** רב הונא הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו — פירש בקונטרס: דמיירי לענין הקרבת קרבנות. ונפקא מינה לענין מודר
44 הנאה מן הבהן, שהבהן מותר להקריב קרבנותיו. תימה: דמשמע הבא דפשיטא ליה, ובמסכת נדרים בפרק 'אין בין המודר' (לה,ב) בעי: הני כהני שלוחי דרחמנא הוו או שלוחי דידן? ולא
45 אפשיטא. ואמאי לא מייתי התם הך מילתא דרב הונא בריה דרב יהושע למיפשטא? ויש לומר: דאורחיה דגמרא הוא בכמה דוכתי, דלא מיפשטא אלא ממשנה או מברייתא, אף על גב
46 דמצי למיפשט מדברי אמוראי. אי נמי, יש לומר: דהתם הכי קמיבעיא ליה: הני כהני שלוחי דרחמנא דוקא נינהו ולא שלוחי דידן כלל, או דילמא הוו נמי שלוחי דידן; ונפקא מינה שאם
47 היה כהן מקריב שלא לדעת הבעלים; אי שלוחי דרחמנא (נמי) נינהו — הוי קרבן כשר, ואי הוו (דוקא) שלוחי דידן — אינו כשר, ביון שהקריב שלא מדעת הבעלים.

ורבי אלעזר אומר כל האי גוונא כו' — אומר רבינו תם: דהלכה כרבי מאיר, דאין קנין לעבד בלא רבו, ואין קנין לאשה בלא בעלה. ואליבא דרב ששת דמוקי פלוגתא —
48 כי מקני ליה אחר ואמר ליה "על מנת שאין לרבך רשות בו". דמשמע: אבל אי אמר ליה "על מנת שתצא בו לחירות" — אפילו רבי מאיר מודה דאהני ליה תנאיה.
49 וכן משמע פרק בתרא דנדרים (פח,א), דתנן התם: המדיר חתנו הנאה ממנו והוא רוצה לתת מעות לבתו — אומר לה: הרי מעות האלו נתונים לך במתנה, ובלבד שלא יהא
50 לבעלך רשות בהן, אלא מה שאת נושאת ונותנת לפיך. וקאמר עלה בגמרא, אמר רב: לא שנו אלא דאמר לה "מה שאת נושאת ונותנת לתוך פיך" אבל אי אמר לה "מה שתרצי
51 תעשי" — קני יתהון בעל. ושמואל אמר: אפילו אמר לה "מה שתרצי עשי" — לא קני יתהון בעל. ומסיק: במאן אזלא הא שמעתא דרב — כרבי מאיר. וקיימא לן (בכורות
52 מט,ב): הילכתא בוותיה דרב באיסורי. ואף על גב דפליגי נמי לענין ממון — מכל מקום לענין איסורא איתשיל, משמע דהלכה כרבי מאיר, דהא רב קאי בוותיה. והיינו על כרחך
אליבא

אין אשה פודה מעשר שני — קא סלקא דעתך: במעשר שני שהוא משדה בעלה, שהיא כבעלה, וקרינן ליה "ממעשרו", וכדמפרש לה ואזיל. **אשה פודה בלא חומש** — דלאו דידה הוא, ואין מוסיפין חומש על פדיון מעשרות והקדשות אלא בעלים. **שליחותיה עבדא** — ומאי טעמא דמאן דאמר פדין בלא חומש? **אלא בזוזי דידה** — דנכסי מלוג. **ומעשר דמשמע מהתם דהלכה כרב ששת ולא כרבי אליעזר.** דאילו לרבי אלעזר אליבא דרבי מאיר אפילו "מה שאת נותנת לפיך" — קנה יתהון בעל, כמו שאין מועיל "על מנת" שתצא לחירות. אלא על כרחך כרב ששת ולא כרבי אלעזר סבירא לה דלרב ששת "על מנת שתצא לחירות" מועיל לכולי עלמא כ"מה שאת נותנת לפיך", דמועיל אפילו לרבי מאיר. ואומר רבינו תם: אליבא דרב ששת. דאילו לרבי אלעזר אליבא דרבי מאיר אפילו "מה שאת נותנת לפיך" — קנה שתא ולא בעי שתצא לחירות. אלא על כרחך כרב ששת ולא כרבי אליעזר, ועוד מייתי ראיה דהלכה כרב ששת, מפרק "בן סורר ומורה" (סנהדרין עא,א) דאמרינן התם: בן סורר ומורה אינו חייב עד שיאכל משל אביו ומשל אמו. ופריך בגמרא: אמו מנא לה? מה שקנתה אשה קנה בעלה! ומשני: כשנתנו לה אחרים על מנת שאין לבעלה רשות בהן. והשתא, בשלמא לרב ששת — מכל מקום אתי לכל הפחות מיהא קרבנן. אלא לרבי אלעזר — לא אתיא דהתם לא כרבי מאיר אלא כרבנן! עוד מייתי ראיה מההיא דפסחים, פרק "האשה" (פה,ב) גבי, האומר לעבדו "שחוט עלי פסח" ושכח מה אמר לו רבו כו'. ופריך בגמרא: מה שקנה עבד קנה רבו! ומשני: בגון דאקני ליה על מנת שאין לרבו רשות בו. והיינו כרב ששת, אבל לרבי אלעזר הוה צריך לאוקמי שאמר לו "על מנת שתצא ידי פסח". אך רבינו יצחק אומר: דאין ראיה לומר דהלכה כרב ששת מההיא דנדרים ומפרק "בן סורר", דהתם מיתוקמא שפיר אפילו לרבי אלעזר. דיש לחלק בין אשה לעבד, ומצינו למימר אפילו לרבי אלעזר דאמר לרבי מאיר אפילו אמר לו "על מנת שתצא בו לחירות" קנה רבו — יכול להיות דבאשה לא קנה הבעל, שהרי אינם שוים, שאין יד האשה כיד הבעל כמו שיד העבד כיד רבו. ותדע, דאילו אם נתן הבעל מתנה לאשתו — קנתה לגמרי, ואין הבעל אוכל פירות, כדאיתא פרק "חזקת הבתים" (בבא בתרא נא,ב). ואילו אם נתן מתנה לעבדו — לא קנה העבד כלל. ועוד תדע שאינן שוים: שהרי אם נתנו אחרים מתנה לעבד — סתמא זכה דרב, בין בגוף בין בפירות, דאין קנין לעבד בלא רבו — היינו שאין קנין לעבד כלל, ויש לרב גוף ופירות. ואם נתנו אחרים מתנה לאשה — אין לבעלה כי אם פירות, אבל הגוף שלה. דזה ראין קנין לאשה בלא בעלה — היינו דמשמע מהתם דהלכה כרב ששת ולא כרבי אלעזר.

קידושין. האשה נקנית – פרק ראשון דף כד עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"

תוספות

הואיל ומדרש חכמים הוא — פירוש: משום הכי אמר דבשאר דברים צריך גט שחרור.
ואם תאמר: ומה בכך הואיל ומדרש חכמים הוא? והלא כמה גופי תורה תלויין, שאינם באין אלא מכח דרשה! לכן נראה לרבינו חם: דגט זה אינו אלא מדרבנן. דחיישינן שמא ימצאנו בשוק ויאמר לו "עבדי אתה", לפי שאין המדרש יודע לעולם, לכך תקנו גט שחרור. ורבינו יצחק בן אברהם פירש: דוודאי שן ועין דכתיב בהדיא בקרא, ועלייהו כתיב "לחפשי ישלחנו" דמשמע חפשי מעיקרא, ובהא פשיטא ליה דלא גמר "שילוח" "שילוח" מאשה ולכן אין צריך גט שחרור. אבל שאר אברים דלא נפקי אלא מיתורא ד"ישלחנו" ודאי בהכי גמרי "שילוח" "שילוח" מאשה, ולכך צריך לתו גט שחרור.

תרנגול שהודיעו ראשו וכו' — בתרנגול גרסינן נוזק שלם, ובסוס שצנף — חצי נוזק, וכן מוכח בפרק "ביצד הרגל" (בבא קמא יח,ב).

מיבעי ליה לכדתניא דרי שהודיעו כר — השתא משמע דכולי עלמא דבשלא נתכוין לעין פסוד. ותימה: דבפרק "ביצד הרגל" (בבא קמא כו,ב) אמר רבה: דהיתה מונחת לו אבן בחיקו ולא הכיר בה מעולם, ועמד ונפלה לעין עבד — פלוגתא דרבן שמעון בן גמליאל ורבנן! ויש לומר: דשאני הכא דאיכא תרתי לטיבותא: שהוא מתכוין לטובה, ולא נתכוין לעין כלל. אבל הכיא דהתם, דהוי דומיא לבחול לו עין וסמאה, דאיכא חדא לטיבותא — שנתכוין לרפאות, וחדא לריעותא — שנתכוין לעין.

סמויה חסטה יוצא בהן לחירות — ואף על גב דלעיל אמר: כהויה וסמאה, אם אינו יכול להשתמש בה כבר — אין יוצא בהן לחירות. והכא, כיון דסמויה — משמע שלא היה יכול להשתמש בה כבר. מכל מקום הכא שאני, דחסטה — עשאו מחוסר אבר.

[ותנא תנא בר' — תימה: דלא דמי לעוף, דמתחילה לא היה בו דבר שראוי לפסול בו, דאפילו עינו סמויה בו לא היה פסול. אבל עבד — הרי היה בו מתחילה דבר הראוי לצאת בו! תוספות ישנים). **תלמוד** לומר מן העוף ולא כל העוף — תימה: למה לי קרא? כיון דמחוסר אבר פסול לבני נח, כדדרשינן בפרק קמא דעבודה זרה (ה,ב) ובפרק בתרא דזבחים (קטו,א) "מכל החי מכל בשר" — הכא בהמה שחיין ראשי אברין שלה! ויש לומר: דאי לא כתב קרא גבי ישראל — הוה מקמינן קרא דבני נח בישראל, ולא לבני נח. כדאמר בפרק "ארבע מיתות" (סנהדרין נט,א): כל מצוה שנאמרה לבני נח ולא נשנית בסיני — לישראל נאמרה, ולא לבני נח. אי נמי הוה אמינא: כיון דאישתרי בעל מום בעופות — טפי מבהמה — אישתרי אפילו מחוסר אבר, וקרא דכתיב — איירי בבהמה.

המנונא

שן דחלב — שן שניק בה, דתעיד להחליפה, כגון בעבד קטן. **לחפשי ישלחנו** — ריבה לו שלוחים, מדלא כתיב "חפשי הוא", או "יצא חפשי". **בטל ממלאכתו** — הען נסמת מראות, והשן מללעות. **ויילול בו עצם** — השמיטו ממקומו, ומחזבר בבשר. **יוצא בו לחירות** — אם עצם שאינו חוזר הוא, וסופו ליבש וליפול. ואף על גב דליכא ביטול מלאכה, דהא עצם דזקן לאו מידי הוי עבידי, כיון דבגלוי הוא ואינו חוזר — הרי הוא בעשרים וארבעה ראשי אברים. **ריבויא הוא** — אינו לשון כלל להיות נידון בכלל ופרט, אלא בריבה ומיעט וריבה — ריבה הכל. **יצמתה** = יבשה. **אם כן** — דלא ממעט מידי, מיעוט דשן ועין למאי מיעט? **בכולן** — מראשי אברים קאי. **ושריר גט שחרור** — להתירו בבת חורין. **שהחזירה זכתה לו** — דכתיב בהדיא. **אי כתב חפשי לכסוף בדקאמרת** — דלאו דוקא. **השתא דכתיב לחפשי ישלחנו הוה ליה חפשי מעיקרא** — וכי אתא "ישלחנו" — לשאר ראשי אברים אתא. **בנגד עינו** — שהכה בכותל והבעיתו בקול, ואינו רואה, או נתדרש. **ושברו** — בקול. **משלם נוזק שלם** — כסומכום מוקמינן לה בבבא קמא, דאמר: בהמה שהזיקה בצרורות — משלם נוזק שלם. **ושברו את הכלים** — בקולם. **חצי נוזק** — כדין צרורות לרבנן, דפליגי עליה דסומכום בבבא קמא, ואמרי: אינו משלם אלא חצי נוזק צרורות. **שאני אדם דבר דעת הוא** — דאי ניזק. וכי מיבעיא — מדעתיה קא מיבעיא, שנותן לבו אל פחד קול הבא פתאום. **ושהתה** — ולא נסמית לגמרי, שרואה במקצת. **אם יכול להשתמש** במראה זה. **וצריכי** — דני תרתי יצא לחירות, לאשמועינן דהיכא דאין יכול להשתמש, אף על גב דלא סמאה לגמרי — הויא השחתה. והיכא דסמאה לגמרי, אף על גב דהויה הויא מעיקרא, הואיל והיה יכול להשתמש למראיתה בדוחק — הויא השחתה. **והשתא נהורא כחישא** — שאין יכול להשתמש. **דמעיקרא נמי נהורא כחישא** — ואף על גב דיכול להשתמש בו, אימא לאו עין הוא. **לחתוך לו שיני** — לנקרה ולגרר סביב מושבה. **לכדתניא השיכר ידו לעני שפחה** — להוציא עובדה — פטור, דלא נתכוין לעין כלל. אבל "בחול לי עיני", דנתכוין לעין, אף על גב שלא נתכוין לשתהה — חייב. **מושחת** — נפקא לן הא דרבי אליעזר, פרט לזה שלא נתכוין לשחת כלל. "ושחתה" — משמע בעוסק בה הכתוב מדבר, ואפילו הכי מתכוין לשחתה בעינו. **והנשמה** — הוציאה לחוץ. **ותנא תנא** — בלומר, מצינו תנא שלנו המסייענו בזאת. **ואין תמות ויבריות בעופות** — האי קרא דריש, דנאמר בכל (כלל) הקרבנות (ויקרא כב): "איש איש מבית ישראל אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם וגו' לרצונכם תמים זכר בבקר בכשבים ובעזים", מדלא כתיב "לרצונכם זכר תמים" ולישתוק — לימדך שאין מקפיד על תמות ויבריות אלא על אלו. **נחטמה עינה** — אלמא אף על גב דסמויה מעיקרא, כי חטטה — משוי ליה מומא.

יתרת

שֵׁן דְּחָלְבָ, כְּתַב רַחֲמָנָא "עַיִן". וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "עַיִן"
הָוָה אָמִינָא, מָה עַיִן שֶׁנִּבְרֵא עָמּוֹ - אַף כֹּל שֶׁנִּבְרָא עִמּוֹ,
אֲבָל שֵׁן - לָא, צְרִיכָא. וְאֵימָא: "כִּי יַכֶּה" - כְּלָל,
"שֵׁן וְעַיִן" - פְּרָט, כְּלָל וּפְרָט - אִין בַּכְּלָל אֶלָּא מַה שֶּׁבַּפְּרָט, שֵׁן וְעַיִן - אִין, מִידֵי אַחֲרִינָא - לָא! - "לַחָפְשִׁי יְשַׁלְּחֶנּוּ" חָזַר וְכָלַל. כְּלָל וּפְרָט וְכְלָל אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט; מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ - מוּם שֶׁנִּבְלְעוּ וְאֵינָן חוֹזְרִים, אַף כֹּל מוּמִין שֶׁנִּבְלְעוּ וְאֵינָן חוֹזְרִין. אִי מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ - מוּמִין שֶׁנִּבְלְעוּ, יְבֹטֵל מְמַלְאכְתּוֹ, וְאֵינוֹ חוֹזֵר אַף כֹּל מוּמִין שֶׁנִּבְלְעוּ, וְאֵינוֹ חוֹזֵר, יְבֹטֵל מְמַלְאכְתּוֹ. אַלְמָה תְּנֵיא: חָלַשׁ בְּזִקְנָה וְיָרְלְדָה בּוֹ עֲצָם - עֶבֶד יוֹצֵא בָּהֶם לְחֵירוּת? - "לַחָפְשִׁי יְשַׁלְּחֶנּוּ" רִיבּוּיָא הוּא. - וְאִי רִיבּוּיָא הוּא - אֲפִילּוּ הַכָּהוּ עַל יָדוֹ וְצָמְתָה וְסוֹפָהּ לַחֲזוֹר נַמִי. אַלְמָה תְּנֵיא: הַכָּהוּ עַל יָדוֹ וְצָמְתָה וְסוֹפָהּ לַחֲזוֹר - אֵין עֶבֶד יוֹצֵא בָּהּ לְחֵירוּת? - אִם כֵּן שֵׁן עַיִן מַאי אֲהֵנֵי לֵיהּ? תְּנוּ רַבָּנָן: בְּכוּלָּם עֶבֶד יוֹצֵא בָּהֶם לְחֵירוּת, וְצָרִיךְ גַּם שְׁחָרוּר, דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ. רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמֵר: צָרִיךְ. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: צָרִיךְ. הַמַּבְרִיעִים לִפְנֵי חֲכָמִים אוֹמְרִים: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי טַרְפוֹן בְּשֵׁן וְעַיִן, שֶׁהַתּוֹרָה וְקָבְעָה לוֹ, וְדִבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא בְּשֹׁאָר אֲבָרִים, הוֹאִיל וְקָנֶס חֲכָמִים הוּא. - קָנֶס הוּא?! קְרֵאי קָא דָּרְשִׁינַן! אֶלָּא, הוֹאִיל וּמִדְּרַשׁ חֲכָמִים הוּא. מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן - יָלִיף שִׁילּוּחַ שִׁילּוּחַ מֵאִשָּׁה; מָה אִשָּׁה בְּשֵׁטָר - אַף עֶבֶד נַמִי בְּשֵׁטָר. וְרַבִּי מֵאִיר: אִי כְּתַב "לַחָפְשִׁי" לְבַסּוֹף - דִּקְרָאֲמַרְתְּ, הָשְׁתָּא דִּכְתַב "לַחָפְשִׁי יְשַׁלְּחֶנּוּ" - הָוָה לֵיהּ חָפְשִׁי מֵעִיקָּרָא. תְּנוּ רַבָּנָן: הִכָּהוּ עַל עֵינוֹ וְסִמְּאָה, נֶגַע עֵינוֹ וְאֵינוֹ רוֹאֶה, כְּנֶגֶד אָזְנוֹ וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ - אֵין עֶבֶד יוֹצֵא בָּהֶן לְחֵירוּת. אָמַר רַב שֵׁמֶן לְרַב יְהוֹשֻׁעַ: לְמֵימְרָא דְּקָלָא לְאוֹ אַשִׁי: כְּלוּם הוּא? וְהָתְנֵי רַמִי בַּר יְחִזְקֵאל: תַּרְגּוֹל שֶׁהוֹשִׁיט רֹאשׁוֹ לָאַוִּיר כְּלֵי זְכוּכִית, וְתָקַע בּוֹ וּשְׁבָרוֹ - מְשַׁלֵּם נֵזֶק שָׁלֵם. וְאָמַר רַב יוֹסֵף, אָמְרֵי בֵּי רַב: סוּס שֶׁצָּנַף, וְחָמוֹר שֶׁנָּעַר, וְשָׁבְרוּ כֵּלִים בְּתוֹךְ חֲצֵרוֹ - מְשַׁלְּמִים חֲצִי נֵזֶק! - אָמַר לֵיהּ: שְׁאנִי אָדָם, דְּכִיוָן דְּבַר דַּעַת הוּא - אִיהוּ עֶצֶם דְּזָקֵן לָאו מִידֵּי הוֹי עֲבִידִי, כֵּיוָן דְּבַגְלוּי הוּא וְאֵינוֹ חוֹזֵר — הֲרֵי הוּא בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה רָאשֵׁי אֲבָרִים. **רִיבּוּיָא הוּא — אֵינוֹ לְשׁוֹן כְּלָל לִהְיוֹת נִידּוֹן בִּכְלָל וּפְרָט, אֶלָּא בְּרִיבָּה וּמִעֵט וְרִיבָּה — רִיבָּה הַכֹּל. **יְצִמְּתָה** = יָבְשָׁה. **אִם כֵּן** — דְּלֹא מִמְעֵט מִידֵּי, מִיעוּט דְּשֵׁן וְעַיִן לְמַאי מִיעֵט? **בְּכוּלָּן** — מֵרָאשֵׁי אֲבָרִים קָאֵי. **וְשָׁרִיר גַּט שְׁחָרוּר** — לְהִתָּרְתּוֹ בְּבַת חוֹרִין. **שֶׁהֶחֱזִירָה זָכְתָה לוֹ** — דִּכְתִיב בְּהַדְיָא. **אִי כָּתַב חָפְשִׁי לְכִסּוּף כִּדְקָאֲמַרְתְּ** — דִּלְאו הֵיכִי? **הָשְׁתָּא דִּכְתִיב לְחָפְשִׁי יְשַׁלְּחֶנּוּ הוֹה לֵיהּ חָפְשִׁי מֵעִיקָּרָא** — וְכִי אָתָא "יְשַׁלְּחֶנּוּ" — לְשְׁאָר רָאשֵׁי אֲבָרִים אָתָא. **בְּנֶגֶד עֵינוֹ** — שֶׁהִכָּה בַּכּוֹתֶל וְהִבְעִיתוֹ בְּקוֹל, וְאֵינוֹ רוֹאֶה, אוֹ נִתְדַּרֵשׁ. **וְשִׁבְרוֹ** — בְּקוֹל. **מְשַׁלֵּם נֵזֶק שָׁלֵם** — כְּסוּמְכוֹם מוֹקְמִינַן לַהּ בִּבְבָא קַמָּא, דְּאָמַר: בְּהֶמָּה שֶׁהִזִּיקָה בְּצְרוֹרוֹת — מְשַׁלֶּמֶת נֵזֶק שָׁלֵם. **וְשִׁבְרֵי אֶת הַכֵּלִים** — בְּקוֹלָם. **חֲצִי נֵזֶק** — כְּדִין צְרוֹרוֹת לְרַבָּנָן, דְּפְלִיגִי עֲלֵיהּ דְּסוּמְכוֹם בִּבְבָא קַמָּא, וְאָמְרִי: אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא חֲצִי נֵזֶק צְרוֹרוֹת. **שַׁאנִי אָדָם דְּבַר דַּעַת הוּא** — דְּאִי נִיזֵק. וְכִי מֵיבָעְיָא — מִדַּעְתֵּיהּ קָא מֵיבָעְיָא, שֶׁנּוֹתֵן לִבּוֹ אֶל פַּחַד קוֹל הַבָּא פִּתְאוֹם. **וְשָׁהְתָה** — וְלֹא נִסְתַּמֵּית לְגַמְרֵי, שֶׁרוֹאֶה בְּמִקְצָת. **אִם יָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ** בְּמַרְאֶה זֶה. **וְצְרִיכִי** — דְּנִי תַּרְתֵּי יָצָא לְחֵירוּת, לְאַשְׁמוֹעִינָן דְּהֵיכָא דְּאֵין יָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ, אַף עַל גַּב דְּלֹא סְמָאָה לְגַמְרֵי — הֲוָיָא הַשְׁחָתָה. וְהֵיכָא דְּסָמְאָה לְגַמְרֵי, אַף עַל גַּב דְּהֲוָיָה מֵעִיקָּרָא, הוֹאִיל וְהָיָה יָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְמַרְאִיתָהּ בְּדוֹחַק — הֲוָיָא הַשְׁחָתָה. **וְהַשְׁתָּא נָהוֹרָא כְּחִישָׁא** — שֶׁאֵין יָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ. **דְּמֵעִיקָּרָא נַמִי נָהוֹרָא כְּחִישָׁא** — וְאַף עַל גַּב דְּיָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, אֵימָא לָאו עַיִן הוּא. **לְחַתּוֹךְ לוֹ שִׁינִי** — לְנַקְּרָהּ וּלְגָרֵר סָבִיב מוֹשָׁבָהּ. **לְכִדְתַנְיָא הַשּׁוֹכֵר יָדוֹ לְבְנֵי שִׁפְחָה** — לְהוֹצִיא עוֹבָרָה — פָּטוּר, דְּלֹא נִתְכַּוֵּן לְעַיִן, כְּלָל. אֲבָל "בְּחוֹל לִי עֵינִי", דְּנִתְכַּוֵּן לְעַיִן, אַף עַל גַּב שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן לְשַׁחְתָּהּ — חַיָּיב. **מוּשְׁחַת** — נָפְקָא לָן הָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, פָּרַט לָזֶה שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן לְשַׁחֵת כְּלָל. **"וְשִׁחֲתָהּ"** — מִשְׁמַע בְּעוֹסֵק בָּהּ הַכָּתוּב מִדָּבָר, וְאֲפִילּוּ הָכִי מִתְכַּוֵּן לְשַׁחְתָּהּ בְּעֵינוֹ. **וְהַנְּשָׁמָה** — הַהוֹצָאָה לְחוּץ. **וְתַנָּא תַּנָּא** — בְּלוֹמַר, מְצִינוּ תַּנָּא שֶׁלָּנוּ הַמְסַיְּעֵינוּ בְּזֹאת. **וְאֵין תְּמוּת וְיְבֵרוֹת בָּעוֹפוֹת** — הַאי קְרָא דָּרִישׁ, דִּנְאֱמַר בְּכָל (כְּלָל) הַקָּרְבָּנוֹת (וַיִּקְרָא כב): "אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְכֹל נִדְרֵיהֶם וְגוֹ' לִרְצֹנְכֶם תָּמִים זָכָר בַּבָּקָר בַּכְּשָׂבִים וּבָעִזִּים", מִדְּלֹא כָּתִיב "לִרְצֹנְכֶם זָכָר תְּמִים" וְלִישְׁתּוֹק — לִימֶּדְךָ שֶׁאֵין מַקְפִּיד עַל תְּמוּת וּיְבֵרוֹת אֶלָּא עַל אֵלּוּ. **נֶחְטְמָה עֵינָהּ** — אֶלְמָא אַף עַל גַּב דִּסְמוּיָה מֵעִיקָּרָא, כִּי חֲטָטָהּ — מְשׁוֹי לֵיהּ מוּמָא.

יתרת

יתדת — אצבע יתירה. **שנספרת על גב היד** — שהיתה בשורת שאר אצבעות. **סבי דניוניא** — שם מקום. **זיל צנעניתו** — אמור אליהם להסגר ולישב בבית. וזה לשון נדוי לתלמיד חכם, כדאמר במועד קטן (יז,א) לאמר לו דרך כבוד: הסגר ושב בביתך. כמוהן שבגלוי **דמי** — שהרי תלויין בכיס ונירכים מבחוץ. או לא, הואיל וטמונין בתוך הכיס. **קרנונא** — **המנונא** קרנונא — פירש בקונטרס: יושב קרנות אתה, ולא בעל תורה. ורבינו חנאל פירש: אתה אומר המנונא היינו חם נונא, דג חם, ואין כן, אלא קר נונא, דג שהוא קר. **רבי** מדמה ליה לטומאה — ואם תאמר: מאי פריך לעיל מהזה על לשונו? דילמא הזאה שאני, דאיתקש לטומאה. אבל לענין ראשי אברים — מדמינן לטבילה? ויש לומר: דעל כרחך ליכא למימר לטבילה. שהרי שן

יְתֵרֶת וַחֲתִיכָה - עֵבֶר יוֹצֵא בָּהֶן לְחֵירוּת. אָמַר רַב הוּנָא: וְהוּא שֶׁנִּסְפֶּרֶת עַל גַּב הַיָּד. דְּנִוְנֵיָא לָא אָתוּ לְפִירְקֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא, אָמַר לֵיהּ לְרַב הַמְנוּנָא: זִיל צַנְעִנְיהוּ. אֲזַל אָמַר לְהוּ: מַאי טַעֲמָא לָא אָתוּ רַבָּנַן לְפִירְקָא? - אָמְרוּ לֵיהּ: אַמַּאי נֵיתֵי? דְּבָעֵינַן מִינֵּיהּ מִילְּתָא וְלָא פְּשֵׁיטְנָא לָן. אָמַר לְהוּ: מִי בָּעֵיתוּ מִינַּאי מִדֵּי וְלָא פְּשֵׁיטְנָא לְכוּ? בָּעוּ מִינֵּיהּ: עֵבֶר שֶׁסָּרְסוֹ רַבּוֹ בְּבֵצִים מַהוּ? כְּמוּם שֶׁבְּגָלוּי דָּמֵי אוֹ לָא? לָא חָזוּ בִּידֵיהּ. אָמְרוּ לוֹ: מַה שְׁמָךְ? - אָמַר לְהוּ: הַמְנוּנָא, אֶלָּא מֵרַבָּנָן. אָמְרוּ לֵיהּ: לְאוֹ הַמְנוּנָא, אֶלָּא קַרְנוּנָא. אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא, אָמַר לֵיהּ: מַתְנִיתָא בָּעוּ מִינָּךְ. דְּתָנַן: עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה רָאשֵׁי אֲבָרִים שֶׁבָּאָדָם פּוֹלֵם אֵין מְטַמְּאִין מִשּׁוּם מְחִיָּה, וְאִלּוּ הֵם: רָאשֵׁי אֶצְבְּעוֹת יָדַיִם וְרַגְלַיִם, וְרָאשֵׁי אָזְנַיִם, וְרֹאשׁ הַחוֹטֶם, וְרֹאשׁ הַגְּוִיָּה, וְרָאשֵׁי דַּדִּים שֶׁבָּאִשָּׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף שֶׁבָּאִישׁ. וְתָנֵי עֲלָהּ: בִּכּוּלָּם עֵבֶר יוֹצֵא בָּהֶם לְחֵירוּת. רַבִּי אוֹמֵר: אַף הַסָּרוּס, בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: אַף הַלָּשׁוֹן. אָמַר מָר: רַבִּי אוֹמֵר אַף הַסָּרוּס. - סָרוּס דְּמַאי? אֵילְּטָא סָרוּס הָגִיד - הֵיינוּ גְּוִיָּה. אֶלָּא לָאו - סָרוּס דְּבֵיצִים. "רַבִּי אוֹמֵר אַף הַסָּרוּס". וְרַבִּי לְשׁוֹן לָא? - וּרְמִינְהוּ: הֲרֵי מִי שֶׁהָיָה מַזֶּה וְנִתְּזָה הַזָּאָה עַל פִּיו, רַבִּי אוֹמֵר: הָיְתָה, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא הָיְתָה. מַאי לָאו עַל לְשׁוֹנוֹ? - לָא, עַל שְׂפָתָיו. - עַל שְׂפָתָיו! - מַהוּ דִּתֵימָא: זִימְנָא שְׁנִי, בְּבוּרוֹת. **רוב המדבר** — ממקום פרישת דיבוקו ולמעלה קרי מדבר. אף על גב דדיבור בבדמה לא שייכא — קרי ליה מדבר, הואיל והוא המדבר בלשון האדם. **אלא רבי אומר סירום** — אף על פי שהן טמונין בכיס לעולם. **ולא מיבעיא לשון** — שהוא נגלה לפרקים. **ומאי אף** — דקאמר בן עזאי. **אקמייהא** — קאי, אעשרים וארבעה המנויין אצל נגעים, דקאמר תנא קמא: עבד, אף הלשון. **"אלא"** לא גרסינן, והכי גרסינן: **תנא שמעה לדרבי וקבעה כו'** — קבעה אצל הראשונות, והדר שמעה לדבן עזאי שהיה מוסיף לשון לבדו על הראשונות, ונמצא חלוק על רבי בסירום, וקבעה בלשון "אף" כמו שאמרה בן עזאי. היה לו לתנא לקובעה בין תנא קמא לרבי, והדר למיתני תוספת סירוס עלה. אלא שמאחר שנקבעה של רבי אצל תנא קמא, והיתה שגורה בפי התלמידים כך — לא זזה של רבי ממקומו, וסידרו של בן עזאי אחריה. לפי שהגירסא השגורה בפה קשה לשנותה ולחזור ולגרסה בלשון אחר. **לענין טומאה** — דקיימא לן, מגע בית הסתרים אינו מטמא. ונפקא לן במסכת נדה (מג,א) מ"וכל אשר יגע בו הזב וגו'" הא שטף — שהורי?! בתמיה, הא טבילה בעי: אלא: "כל אשר יגע בו הזב" — בדבר שהוא גלוי כידיו, והזב לא שטף עדיין כל גופו במים, שלא טבל מזובו — **"ובכם בגדיו"** — הואי קרא ד"ידיו לא שטף במים" הוא. **בר נגיעה** — כידיו הוא, בגלוי, שהרי מוציא לשונו ונוגעניך בו בגלוי. הילכך, נגע שרץ בלשונו — טמאהו. **בטמון דמי** — ואין צריך ביאת מים בתוך הפה. **אף כל מאבראי** — ולא שיכניס מים לתוך הפה. ואף להוציא כל הלשון אינו יכול. וטבילה למקצת לא אשכחינן, אבל נגיעה בכל שהוא — **הויא נגיעה**. **רבי** — דריש "על הטמא וחטאו" — חטוי על מקום טומאה הוי חטוי. **ורבנן סברי וחטאו וכבס בגדיו ורחץ** — בעינן חטוי שיפול על מקום הראוי לרחיצה, דהיינו טבילה. **טהרה מטהרה** — הואה מטבילה. **והצריכה רבי טבילה אחרת** — משום חציצה. אלמא בעי ביאת מים לתוך הפה. **כרבי יוסי דאמר** — במנחות (קג,ב): אין מביאין מנחה של ששים ואחד עשרון בכלי אחד, דקים להו לרבנן שאין נבללין יפה בשורן ביחד. והניחן בה: וכי אין נבללין מאי הוי? והא אנן תנן: אם לא בלל — כשר! ואמר רבי זירא עלה: כל הראוי לבילה — אין בילה מעבבת בו, ואפילו לא בלל — כשר. וכל שאין ראוי לבילה, כגון ששים ואחד — בילה מעבבת בו, דראוי לבילה בעינן.

כתנאי

תוספות

לכתחילה מצוה לבטלו! ויש לומר: דכיון דהאי גברא למנחה גדולה קמכוין, אם איתא דבעלמא כשר בדיעבד, בהאי גברא שהתנדב קרבן גדול — שרי אף לכתחילה. עוד יש לומר: דאיכא נפקותא אליבא דמאן דאמר התם: אפילו המתנדב מנחה גדולה אינו מביא אלא לוג אחד. אם כן כשהתנדב ששים ואחד עשרונים — יצטרך להביא בשני כלים, לפי שאין נבללים יפה, ויצטרך להביא שני לוגים שמן, והוא לא התנדב אלא לוג אחד. והוי כמו ייתור שמנו פסול. ואי דקיימא לן (מנחות יא,א) דייתור שמנו פסול. ואי הוה שרי בדיעבד בכלי אחד — היה טוב להביא לכתחילה, שלא יבא לידי ייתור שמן. ומיהו, קשה: מאי טעמא דראשי? אי שנה הכתוב בלילה לעבד — ליבעי בלילה ממש, ואי לא שנה — אפילו ראוי לא ליבעי! ויש לומר: דוודאי שנה הכתוב בלול כמה פעמים, אבל לא כתב בלשון צווי. ובלילה משמע דאתא לאשמועינן דלא בעינן אלא ראוי. ואם תאמר: בטבילה מנא ליה דבעינן ראוי? ויש לומר: משום דכתיב "ורחץ את כל בשרו" — דמשמע אפילו בית הסתרים, וכתיב "וידיו" ורגליו: מה ידיו מאבראי — אף כל מאבראי, וממעטים בית הסתרים. מכל מקום, כיון דאיכא "כל" דמרבינן אפילו בית הסתרים — איכא למימר לכל הפחות להכי מרבי, דבעינן ראוי לביאת מים.

בהמה גמה נקנית במסירה — פירש בקונטרס: בעליה מוסרים אותה ללוקח באפסר, כדתניא לעיל: ביצד במסירה — אחזוה בטלפיה כו'. משמע מתוך לשונו דמסירה בעינן מיד ליד. וכן פירש רבינו יצחק בן מאיר, ומייתי ראיה מהא דאמר בפרק קמא דבבא מציעא (ח,ב): מאי לשון מסירה — כאדם המוסר דבר לחבירו. וכן הזהיא דאמר במציעא ובנבסי הגר "מאן מסר ליה דליקני", דמשמע דמסירה הוי מיד ליד. ונקשה לרבינו יצחק: דהא אמרינן לעיל: ביצד במסירה — אחזוה בטלפיה כו'. דלשון אחיזה בטלפיה משמע שמעצמו אחזוה, ולא מסרה לו אדם! לכן נראה לרבי דלא בעינן מיד ליד, אלא כיון דאמר "לך חזק וקני" — קנה. והא דקאמר התם במציאה ובנבסי הגר "מאן קמסר ליה דליקני" — דהיינו: מי אמר לו "לך חזק וקני". ורבינו שמואל בן מאיר פירש: אחז במצות המוכר. דמשמע נמי מתוך לשונו דלא בעינן מסירה מיד ליד. ועוד ראיה מפרק "המוכר את הספינה" (בבא בתרא ע,ב) דפליגי התם תנאי; חד אמר: ספינה נקנית במסירה, וחד אמר: עד שימשוך. ומסיק דכל היכא דאמר ליה "לך חזק וקני" — כולי עלמא לא פליגי דקני. כי פליגי — בגון דאמר ליה "לך משוך וקני"; מר סבר קפיד, ומר סבר: מראה מקום הוא לו. מדאמר "קפיד" — אלמא אינו מוסרה מיד ליד. דאי מסר ליה — אמאי לא קני? הא בטלה הקפדתו! אלא שמע מינה דמסירה לא הוי מיד ליד. ועוד: אי מסירה מיד ליד בעינן — לא הוה ליה למימר "לך חזק וקני" אלא "תא חזק וקני".

בהמה גמה נקנית במסירה — פירש בקונטרס: דוקא במסירה, אבל במשיכה — לא מיקניא, דאין דרכה בכך להוליכה לפניו. משמע לפירושו דמסירה עדיפא ממשיכה. והא דקאמר בגמרא, דרש רב בקימחוניא: בהמה גמה נקנית במשיכה, וכל שכן במסירה. ופריך שמואל לתלמידי דרב: והאנן במסירה תנן. פירוש במסירה דוקא ולא במשיכה. ונקשה לרבינו יצחק: מאי פריך שמואל? והאנן במסירה תנן ולא במשיכה? הא תנן בפרק קמא דבבא מציעא (ב,א): היו שנים רוכבים על גבי בהמה, או שהיה אחד רובב ואחד מנהיג וכו' — שהשניים יחלוקו, משום דכל אחד קנה מחצה. ומנהיג היינו משיכה! ועוד, דאמר התם (ח,ב): שמעת מינה דמר שמואל תרתי; רוכב ומנהיג — חד קני וחד לא קני, ולא ידענא הי מינייהו. היכי דמי? אילימא רוכב לחוד ומנהיג לחוד — מנהיג מי איכא למאן דאמר דלא קני? משמע דשמואל גופיה דקאמר הכא במסירה דוקא תנן, קאמר התם דמנהיג קני, דהיינו משיכה! ועוד קשה: דבגמרא בעי: פיל לרבי לדידה! ומיהו, הך פירכא איכא לשנויי, ולחלק בין מקח וממכר למציאה ונבסי הגר; דמקח וממכר דאפשר במסירה — לא מיקני במשיכה, אבל במציאה ונבסי הגר דלא אפשר במסירה — מקניא במשיכה. אבל אבתי קשה מרבי אליעזר, דאית ליה הכא במסירה דוקא, כדקתני במתניתין: דברי רבי מאיר ורבי אליעזר. והתם קתני, רבי אליעזר אומר: רוכב בשדה ומנהיג בעיר — קני, ומוקי לה במקח וממכר. אלמא, משיכה קני אף לרבי אליעזר! לכך פירש רבינו יצחק: בהמה גסה נקנית במסירה — היינו אף במסירה, וכל שכן במשיכה דעדיפא. והשתא ניתא דפריך שמואל: והאנן במסירה תנן. כלומר, אף במסירה. ועוד יש לדקדק דמשיכה עדיפא ממסירה מהא דקתני ב"המוכר את הספינה" (בבא בתרא ע,א): ספינה נקנית במסירה, דברי רבי. וחכמים אומרים: לא קנה עד שימשכנה. משמע דלא קני במסירה לרבנן אלא במשיכה. אלמא דרבי דאמר במסירה — לא למעוטי משיכה אתא, אבל למאן דאמר במשיכה — למעוטי מסירה אתא. והלשון נמי משמע, דקאמר התם: ספינה נמי תקני במסירה? משמע — עם המשיכה. וכן סובר רבינו שמואל בן מאיר דמשיכה חשיבה מן המסירה. דפירש בפרק "המוכר את הספינה" (שם ע,ב) עלה דהתיא דאמרי ורבא דאמרי תרוייהו: מסירה קונה ברשות הרבים ובחצר שאינו של שניהם, משיכה קונה בסימטא (ובחצר שהיא של שניהן). ופירש רבינו שמואל בן מאיר התם: מסירה קונה ברשות הרבים — משום דלא אפשר למיקניא התם במשיכה, דאין משיכה אלא בשמושך ברשותו, והאי לאו רשותיה היא. משיכה קונה בסימטא — דשפיר היא רשותו להניח שם מה שהוא צריך, מה שאין כן ברשות הרבים. וכיון דאפשר במשיכה שהוא קנין חשוב — לאו אורחא דארעא למיקניא במסירה, שהוא קנין גרוע. ורבינו תם הקשה על פירוש רבינו שמואל בן מאיר: וכי מצות זק, משיכה ומסירה, שמבטלות זו את זו, שאין לעשות אלא מן המובחר?! ופירש רבינו תם לשם: משיכה קונה בסימטא — כל שכן במסירה, דעדיפא ממשיכה. וכן פירש רש"י. ומיהו, שיטה דשמעתא קשה לפירושו, כדפרישית. ודרב רבינו חיים כהן מיישב פירוש רבינו שמואל בן מאיר, ומפרש: דמסירה אינה קונה בסימטא לא מטעמא דרבינו שמואל בן מאיר, אלא נראה לו הטעם שהסימטא רשות של יחיד הוא, והקודם בו זכה. וסתמא דמילתא המוכר קדם והביא בהמתו לשם קודם שבא הלוקח, ואם כן הוי מקום בהמתו כחצרו, ואין מסירה ולא שום קנין מהני ברשות מוכר. אף על גב דמשיכה קניא שם — היינו משום שעקר הדבר ממקומו הראשון. ורבינו יצחק הקשה על מה שפירש רבינו תם דמסירה קונה אף בסימטא, מההיא דפרק "הספוניה" (שם ע,ב) דקאמר התם: ספינה נקנית במסירה דברי רבי, וחכמים אומרים במשיכה. ופריך: היכי דמי? אילימא ברשות הרבים וכו'. ועל דקאמר: לימא אביי ורבא דאמרי מסירה קונה ברשות הרבים אמרי כרבי כו'. משמע דאי הוה קשה מידי. ואי מסירה קונה בסימטא, אפילו אם מיירי פלוגתא דרבי וחכמים בסימטא — הוה ליה למיפרך הכי: לימא אביי ורבא דאמרי כרבי? לכך נראה לרבינו יצחק, דה דאמרי אביי ורבא מסירה קונה ברשות הרבים — היינו דוקא ברשות הרבים, אבל לא בסימטא, כמו שפירש רבינו שמואל בן מאיר.

שמעת מינה בליו של לוקח ברשות מוכר קנה לוקח — ואם תאמר: דילמא לא מיירי ברשות מוכר? ויש לומר: סתמא דמילתא ברשות מוכר מיירי ששם הבהמה עומדת. ודוי מצי למידחי, דאמר ליה מוכר "קנה לך בליך", דבדה לבולי עלמא קנה לוקח, כדאיתא בפרק "הספניה" (בבא בתרא פו,א).

אי

כתנאי: "וְיִמְעוֹךְ וְכָתוּת וְנָתוּךְ וְכָרוּת" - פּוֹלֶן בְּבִיצִים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. - בְּבִיצִים וְלֹא בְּגִיד?! אֶלָּא: פּוֹלֶן אַף בְּבִיצִים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: פּוֹלֶם בְּגִיד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: "מָעוּךְ וְכָתוּת" - אַף בְּבִיצִים. "נָתוּךְ וְכָרוּת", בְּגִיד - אִין, בְּבִיצִים - לָא. **משנה** בְּהֵמָה גַּסָּה נְקְנִית בִּמְסִירָה, וְהַדֶּקָּה בְּהֶגְבֵּהָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי אֶלְעָזָר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּהֵמָה דַּקָּה נְקְנִית בִּמְשִׁיכָה. **גמרא** דָּרֵשׁ רַב בְּקִימְחוֹנְיָא: בְּהֵמָה גַּסָּה נְקְנִית בִּמְשִׁיכָה. אַשְׁכְּחִינְהוּ שְׁמוּאֵל לְתַלְמִידֵי דְּרַב, אָמַר לְהוּ: מִי אָמַר רַב בְּהֵמָה גַּסָּה נְקְנִית בְּמְשִׁיכָה? וְהָאָנַן בִּמְסִירָה תְּנַן! וְרַב נַמִּי בִּמְסִירָה אָמַר, חָדַר בֵּיהּ מַהֲדְיָא? - הוּא דַּאֲמַר כִּי הַאי תַּנָּא, דְּתַנְיָא, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: זוֹ וְזוֹ נְקְנִית בְּמְשִׁיכָה, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: זוֹ וְזוֹ בְּהֶגְבֵּהָה. מַתְקִיף לָהּ רַב יוֹסֵף: אֶלָּא מַעֲתָּה, פִּיל לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּמַה יִקְנֶה? - אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: בְּחֲלִיפִין, אִי נַמִי: בְּשׁוֹכֵר אֶת מְקוֹמוֹ. רַבִּי זֵירָא אָמַר: מֵבִיא אַרְבָּעָה פִּילִים וּמַנִּיחָן תַּחַת רַגְלָיו. - שָׁמְעַתְּ מִינָּהּ פִּילָיו שֶׁל לוֹקֵחַ בִּרְשׁוּת מוֹכֵר - קָנָה לוֹקֵחַ? - הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - בְּסִימְטָא.

אי

כתנאי — סירוס דביצים, אי הוי מום גלוי. **כביצים לא בגיד** — בתמיה: גיד ודאי גלוי הוא! **אף בביצים** — ולא תימא מום שמון הוא, דודאי מינכר. **בגיד ולא בביצים** — דודאי מום טמון הוא, ולא מום גלוי הוא. **מעוך וכתות אף בביצים** — דמינכר טפי. **כרות** — כרותקן החוטין שהביצים תלויין בהן בכיסן, ומעורים במקצת, ואינן נותקין לגמרי. **נתוק** — ביד לגמרי, ועדיין תלויין בכיס. נתוק הוי טפי מכרות, כדאמרינן במנחות (נו,ב): להביא נתוק אחר כורת שחייב. אלמא: נתוק הוי טפי מכרות. **משנה** **נקנית בפסיקה** — בעליה מוסרים אותה ללוקח באפסר או בשערה, כדתניא לעיל (כב,ב): ביצד במסירה כו'. אבל משיכה — לא מקניא, דאין דרכה בכך להוליכה לפניו. **בהגבהה** — ולא במשיכה. **גמרא** **והא אנן תנן במסירה ורב נמי במסירה אמר** — היה רגיל לומר. **הדר ביה כו'** — בתמיה. עד דהוא שמואל קאמר לה. זו וזו — הדקה והגסה, וכי האי תנא סבירא ליה לרב. **זו וזו בהגבהה** — ולא במסירה ולא במשיכה. **במה יקנה** — שאי אפשר להגביהו. **מביא ארבעה פילים** — דקני ליה כליו כו'. **שמע מינה כו'** — ופלוגתא היא בבבא בתרא (פה,א). **בסימטא** — זוית שהיא אצל רשות הרבים, ואינה לא רשות הרבים ולא רשות היחיד.

אי

אי נמי — משכחת לה הגבהה אצל פיל. בחבילי זמורות — הגבוהים מן הארץ שלשה טפחים, ומוליכין (ומעלהו) עליהם. דהגבהת שלשה טפחים הגבהה היא, דנפקא ליה מתורת לבוד. **משנה** שיש להם אחריות — הוינן קרקעות. שאחריות כל אדם, הלוה והנושה בחבירו, עליהן, לפי שקיימין ועומדין. לפיכך נסמכין עליהן. בחזקה — רפק ביה פורתא, או דיש אמצרי, או נעל, או פרץ כל שהוא. נקנין **עם נכסים בו'** — אם מכר מטלטלין עם קרקע, ביון שקנה לוקח את הקרקע באחד משלשה קנינים — נקנים מטלטלין עמה. ווזקקים — נכסים הללו שאין להם אחריות, דקמיירי בהו תנא, את הנכסים שיש להן כו'. אף על גב דאין נשבעין על הקרעות לבדן, כדנפקא לן בשבועות (מב.ב), היכא דטענו כלים וקרקעות, ונתחייב לישבע על המטלטלין — ווזקקין המטלטלין את הקרקעות לישבע עליהן. האי ווזקקין — אנכסים קאי שאין להם אחריות, ולאו אבית דין. **גמרא** **ואימא עד דאיכא שטרי** — בהדי כסף, דכתיב קרא (ירמיה לב) "ובתוב בספר וחתום". **לא שנו** — דקני בבספא לחודיה אלא במקום שאין רגילין לכתוב שטר מכירה. **לא קנה** — דכיון דרגילין בהכי לא סמכא דעתיה דלוקח עד דנקט שטרא, ועיקר דעתו לקנות — על השטר הוא. **ואם פריש** — אם רצוני — יקנה לי בספי, או יקנה שטרי. **אי בעינא בו'** — להכי אמר תרוייהו, שיהא הוא יכול לחזור בו. אבל המוכר לא יחזור, כדמפרש ואזיל; שאם בא המוכר לחזור — יאמר לו: אני רוצה שיקנה לי בספי, ואם הוא בא לחזור — יאמר לו: איני רוצה שיהא בספי קונה עד שיבא השטר, וכל זמן שלא קבלתי השטר — אחזור בי. **את בפר המקנה** — אלמא: יש קנין אף בספר לבדו. **עד שיתן דמים** — דלא גמר מוכר ומקנה עד דקיבל דמים. ואף על גב דקביל דמים — בעי שטרא. אלא היכא דפריש, וכדאמרינן לעיל. **הרי זו מכורה ונתונה** — קא סלקא דעתך: או או קתני. **מפני רעתה** — דניחא ליה דלקניה ליה שטרא ללוקח, כי היכי דלא מצי למיהדר ביה. **רב אשי אמר** — הך מתניתין בנותן מתנה מיירי וכולה חדא היא, ולאו או או קתני. אלא כך וכך כתב לו: שדי מכורה ונתונה לך. לייפות את כחו. שאם יגבנה בעל חוב של נותן ממנה — ישוב עליו לתבוע ממנו דמים המפורשים. **ושבו בעריכם** — גדליה בן אחיקם קאמר ליה. **בישיבה** — ד"תפשתם" א"שבו" קאי. **מיד ליד** — דהיינו משיכה. **ולרבי קונות** — כדאשכחן גבי הקדש "ונתן הכסף וקם לו". **אמר לך** — מתניתין לא תקשי לי, דתקנתא דרבנן קתני תנא דמתניתין. שעקרו חכמים קנין המעות, ואמרו לא תקנה אלא משיכה, גזירה שנמא יאמר לו "שרפו חיטיך בעלייתי". **ויתן להם אביהם** — בבני יהושפט כתיב, וסיפיה דקרא "עם ערי מצורות ביהודה". **צבורין בו** — שיהו אותן מטלטלין מונחין באותו קרקע. **ובוידוי** — לא גרסינן, דאף מי שאין לו קרקע מתודה על המעשרות, ויכול לומר "וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתתה לנו". ולא דמי לבבורים, דבעי למימר "אשר נתת לי". ולכתוב

אי נמי בחבילי זמורות — פירש בקונטרס: משכחת לה להגבהת פיל בחבילי זמורות הגבוהים מן הארץ שלשה, ומעלהו עליהן. דהגבהת שלשה הגבהה היא, דנפיק לה מתורת לבוד. ולפירושו, בכלים לא מצי למימר דליקני מדין הגבהה, שניתן בלים תחת רגליו — דסתמיהו אין בעוביין שלשה טפחים. ולפירוש רבינו תם דמפרש דהגבהה בטפח קני — צריך לומר סתם כלים אין בעוביין טפח. ונקשה: אמאי נקט חבילי זמורות? לנקוט אבנים או עצים! ומפרש דהכי משמלט: דלהכי נקט חבילי זמורות — לפי שהן מאכל פיל, כדאמרינן פרק "מפנין" (שבת קכה,א): מטלטלין חבילי זמורות בשבת מפני שהן מאכל לפילין, ומגביהתן לפיל חבילי זמורות למעלה, והוא קופץ ומגביה את עצמו מן הארץ ואוכלן, ואין לתמוה אי חשיבא הגבהה בהכי, דכהאי גוונא אשכחן בפרק "שילוח הקן" (חולין קמב,א): כי היכי דליגבינהו ולקנינהו.

אמר קרא שדות בבספ יקנו — הא דלא אייתי מקרא דכתיב גבי עפרון (בראשית כג) — משום דדילמא הני מילי מנכרי, שכל קנינו בבספ. **על** הנייר או על הדרום — פירשתי לעיל (ט,א).

ולמה כתב בלשון מכר כדי לייפות כחו — ואם תאמר: ולמה כתב לו בלשון מתנה? בשלמא מכר — משום אחריות, אלא מה יפה כח יש במתנה? אי משום דבמתנה לית ביה משום דינא דבר מצרא — הא אמר בפרק "המקבל" (בבא מציעא קח,ב) דמתנה דאית בה אחריות אית בה משום דינא דבר מצרא! ויש לומר: דשטרי שטרות כותב לו, אם צריך לאחריות — מראה של מכר, ואם צריך לדינא דבר מצרא — מראה של מתנה ומצניע של מכר. ועוד נראה: דמיירי שפיר בשטר אחד, והא דכתב ליה בלשון מתנה — לפי שהאמת הוא כך וכו'. תוספות ישנים). ובירושלמי בפירקין מפרש דייפוי כח של מתנה היינו לגבי בור ודות, דמוכר שדה בסתם לא מכר בור ודות, אבל מתנה — בעין יפה נותן הכל.

קרקע כל שהוא חייבת בפאה — בירושלמי דמסכת פאה פריך על דף משנה: עד שלא קצרה אינה חייבת בפאה ומשקצרה אין כאן שיזוז! ומשני: תפתר שהיה שם קנה אחד ובו חמשה שיבולות. מדדחיק לומר כן משמע דבכל שהוא חייבת בפיאה. וכן משמע בסמוך, דדחיק לאוקמא במחט ותלה בה מרגליות. ובפרק "לא יחפור" (בבא בתרא כז,ב) מוקי לה בחטה, דאי באילן — לא מיחייב בבבורים אלא אם כן היה לו שש עשרה אמה לכל רוח, בשיעור יניקה. ותימה: דהא חטה נמי יונקת משלשה טפחים, כדמוכח בשמעתא דערוגה בפרק "רבי עקיבא" (שבת פה,א)! ויש לומר: אף על גב דיניקה עד שלשה טפחים — מכל מקום אין עיקר יניקתה אלא בנגדו. וכהאי גוונא אשכחן גבי אילן גופיה, אף על גב שהשרשים מתפשטים חוץ לשש עשרה אמה, כדמוכח ב"לא יחפור" (בבא בתרא שם), אפילו הכי לא בעי אלא שש עשרה אמה, דכך הוא עיקר יניקתו. **ובוידוי** — פירש בקונטרס דלא גרסינן "בוידוי". דאף מי שאין לו קרקע מתודה על המעשר, ויכול לומר "וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו". ולא דמי לבבורים, דבעי למימר "אשר נתת לי". וכן פירש רבינו יצחק דלא גרסינן "ובוידוי". ולא מטעם דרש"י, אלא משום דבירושלמי (דפאה פרק ג)

אי נמי בחבילי זמורות — משכחת לה להגבהת פיל בחבילי זמורות הגבוהים מן הארץ שלשה טפחים, ומוליכין (ומעלהו) עליהם. דהגבהת שלשה טפחים הגבהה היא, דנפקא ליה מתורת לבוד. **משנה** **שיש להם אחריות** — הוינן קרקעות. שאחריות כל אדם, הלוה והנושה בחבירו, עליהן, לפי שקיימין ועומדין. לפיכך נסמכין עליהן. **בחזקה** — רפק ביה פורתא, או דיש אמצרי, או נעל, או פרץ כל שהוא. **נקנין עם נכסים בו'** — אם מכר מטלטלין עם קרקע, ביון שקנה לוקח את הקרקע באחד משלשה קנינים — נקנים מטלטלין עמה. **ווזקקים** — נכסים הללו שאין להם אחריות, דקמיירי בהו תנא, את הנכסים שיש להן כו'. אף על גב דאין נשבעין על הקרעות לבדן, כדנפקא לן בשבועות (מב.ב), היכא דטענו כלים וקרקעות, ונתחייב לישבע על המטלטלין — **ווזקקין** המטלטלין את הקרקעות לישבע עליהן. האי ווזקקין — אנכסים קאי שאין להם אחריות, ולאו אבית דין. **גמרא** **ואימא עד דאיכא שטרי** — בהדי כסף, דכתיב קרא (ירמיה לב) "ובתוב בספר וחתום". **לא שנו** — דקני בבספא לחודיה אלא במקום שאין רגילין לכתוב שטר מכירה. **לא קנה** — דכיון דרגילין בהכי לא סמכא דעתיה דלוקח עד דנקט שטרא, ועיקר דעתו לקנות — על השטר הוא. **ואם פריש** — אם רצוני — יקנה לי בספי, או יקנה שטרי. **אי בעינא בו'** — להכי אמר תרוייהו, שיהא הוא יכול לחזור בו. אבל המוכר לא יחזור, כדמפרש ואזיל; שאם בא המוכר לחזור — יאמר לו: אני רוצה שיקנה לי בספי, ואם הוא בא לחזור — יאמר לו: איני רוצה שיהא בספי קונה עד שיבא השטר, וכל זמן שלא קבלתי השטר — אחזור בי. **את בפר המקנה** — אלמא: יש קנין אף בספר לבדו. **עד שיתן דמים** — דלא גמר מוכר ומקנה עד דקיבל דמים. ואף על גב דקביל דמים — בעי שטרא. אלא היכא דפריש, וכדאמרינן לעיל. **הרי זו מכורה ונתונה** — קא סלקא דעתך: או או קתני. **מפני רעתה** — דניחא ליה דלקניה ליה שטרא ללוקח, כי היכי דלא מצי למיהדר ביה. **רב אשי אמר** — הך מתניתין בנותן מתנה מיירי וכולה חדא היא, ולאו או או קתני. אלא כך וכך כתב לו: שדי מכורה ונתונה לך. לייפות את כחו. שאם יגבנה בעל חוב של נותן ממנה — ישוב עליו לתבוע ממנו דמים המפורשים. **ושבו בעריכם** — גדליה בן אחיקם קאמר ליה. **בישיבה** — ד"תפשתם" א"שבו" קאי. **מיד ליד** — דהיינו משיכה. **ולרבי קונות** — כדאשכחן גבי הקדש "ונתן הכסף וקם לו". **אמר לך** — מתניתין לא תקשי לי, דתקנתא דרבנן קתני תנא דמתניתין. שעקרו חכמים קנין המעות, ואמרו לא תקנה אלא משיכה, גזירה שנמא יאמר לו "שרפו חיטיך בעלייתי". **ויתן להם אביהם** — בבני יהושפט כתיב, וסיפיה דקרא "עם ערי מצורות ביהודה". **צבורין בו** — שיהו אותן מטלטלין מונחין באותו קרקע. **ובוידוי** — לא גרסינן, דאף מי שאין לו קרקע מתודה על המעשרות, ויכול לומר "וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו". ולא דמי לבבורים, דבעי למימר "אשר נתת לי". ולכתוב

אי נמי בחבילי זמורות. משנה נכסים שיש להם אחריות. גמרא אי נמי בחבילי זמורות. משנה נכסים שיש להם אחריות - אין נקנין אלא במשיכה. נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות בכסף ובשטר ובחזקה, ווזקקין את הנכסים שיש להם אחריות לישבע עליהן. גמרא בכסף מנלן? אמר קרא "שדות בכסף יקנו". ואימא עד דאיכא שטר, דכתיב "וכתוב בספר וחתום"! - אי כתיב "יקנו" לבסוף - כדקאמרת, השתא דכתיב "יקנו" מעיקרא, כסף - קני, שטר - ראיה בעלמא הוא. אמר רב: לא שנו אלא במקום שאין כותבין את השטר, אבל במקום שכותבין את השטר - לא קנה. ואי פריש - פריש. כי הא דרב אידי בר אבין, כי זבין ארעא אמר: אי בעינא בכספא - איקני, אי בעינא בשטרא - איקני. אי בעינא בכספא איקני - דאי בעיתו למיהדר לא מציתו הדריתו, ואי בעינא בשטרא איקני - דאי בעינא למיהדר הדרנא בי. "ובשטר". מנלן? אילימא משום דכתיב "וכתוב בספר וחתום והעד עדים" - והאמרת: שטר ראיה בעלמא הוא! - אלא מהכא "ואקח את ספר המקנה". אמר שמואל: לא שנו אלא בשטר מתנה, אבל במכר - לא קנה עד שייתן לו דמים. מתיב רב המנונא: "לך" "שדי נתונה לך" - הרי זו מכורה ונתונה! - הוא מותיב להו והוא מפרק להו: במוכר שדהו מפני רעתה. רב אשי אמר: במתנה ביקש ליתנה לו, ולמה כתב לו לשון מכר - כדי ליפות את כוחו. "ויחזקהו". מנלן? - אמר חזקיה: אמר קרא "ישבו בעריכם אשר תפשתם" במה תפשתם - בישיבה. דבי רבי ישמעאל תנא: "וירשתם אותה וישבתם בה" במה ירשתם - בישיבה. "ושאין להם אחריות אין נקנין אלא במשיכה". מנלן? דכתיב "וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך - דבר הנקנה מיד ליד. - ולרבי יוחנן דאמר: דבר תורה מעות קונות, מאי איכא למימר? - הנא תפנקא דרבנן קתני. "נכסים שאין להם אחריות". מנהני מילי? - אמר חזקיה: דאמר קרא "ויתן להם אביהם מתנות וגו' עם ערי מצורות ביהודה". אינצייא להו: בעינן צבורים או לא? - אמר רב יוסף: תא שמע, רבי עקיבא אומר: קרקע כל שהוא חייבת בפאה, ובבבורים,

ולכתוב

ולבתוב עליה פרוסבול — דאמר במסכת גיטין (לו,א): אין כותבין פרוסבול אלא על הקרקע, אבל אמטלטלין — לא, מפני שיכול לכלותן. אבל אם יש לו קרקע כל שהוא ללוה — כותבין עליו פרוסבול אף מחוב גדול, ושוב לא יכיר אין לו קרקע — אין כותבין עליו, משום מלתא דלא שכיח שמלוין לאדם שאין לו קרקע, ומלתא דלא שכיח לא עבדו רבנן תקנתא.

ורבינו חם פירש: דהיינו טעמא שכותב פרוסבול על הקרקע — משום דראוי לגבות חובו. ואף על גב דליכא אלא קרקע כל שהוא — חזי לגבות כל חובו. כי ההיא דקטינא דאביי דכתובתו בפרק "מי שהיה נשוי" (צא,ב), דגבי והדר גבי. **הכי** גרסינן: אלא מאי לדמי נקנינהו ניהליה במשיכה, דליתיה למקבל מתנה. ונקנינהו ניהליה אגב אחר. לא סמכה דעתיה סבר שמיט ואביל — וכן הגיה רש"י בפירוש בחיבת ידו. ולפי גירסא זו בא לקיים "הכי נמי מסתברא". דלעולם מיירי לדמי, ובעינא צבורים. דאי בחביות — נקנינהו בחליפין אגב אחר. דליכא למימר שמיט ואביל — כיון שלא יבואו לידו. אבל המעות, שצריך שיבואו לידו למשוך — יכול לומר "אשמעת", ושמיט ואביל. אבל ברוב ספרים כתוב גירסא אחרת: אלא מאי לדמי — ליקנינהו ניהליה במשיכה! אלא מאי את לך למימר, דליתיה למקבל מתנה דליקנינהו, הכא נמי — דליתיה למקבל מתנה דליקנינהו בחליפין. ונקנינהו ניהליה אגב אחר! לא סמכה דעתיה. ולפי גירסא זו אינה עומדת "הכי נמי מסתברא". ומכאן מדקדק הרב רבינו שמעיה דאין מועיל קנין סודר אלא בפני הקונה. שלכך לא הקנה לו בחליפין על ידי אחר — שלא היה מועיל כלום כיון דליתיה למקבל מתנה בפנינו. ופלא גדול היא בעיני רבינו יהודה בן נתן: שהרי מעשים בכל יום שקונין בסודר שלא בפני הקונה המקבל מתנה! ועוד: תדע, שבבל הגמרא משמע שמועיל קנין סודר שלא בפני הקונה על ידי אחר — שהעדים קונין מן המקנה עבורו. כדאמר "וקנינא מיניה במנא דכשר למיקניא ביה" (בבא מציעא מז,א) ובבמה דוכתין אמרינן "שקנו מידו" "והוא דקנו מידו" — משמע בכל מקום שהעדים רגילין לקנות מן המקנה לצורך הקונה. ואם אין מועיל קנין העדים אלא בפניו — למה עשאוהו עיקר, והניחו קנין הקונה דמועיל לעולם, אבל של עדים אין מועיל אלא בשעישה בפני הקונה? וגם למה הורגלו לעשות בסודר של עדים, כיון שאין מועיל כלום אלא בפני הקונה, ואז הוא יכול לעשות, כמו עדים! ומיהו יש ליישב גירסא זו לפי מה שפירש בקונטרס, דפירש: הכי נמי דליתיה למקבל מתנה, ולכך לא הקנה לו בחליפין על ידי אחר — שלא היה שם שום אדם שהיה חפץ בהנאתו של קונה ליתן סודרו עבורו, משום דאי בעי מקנה פסיק ליה. אבל אמת הוא — אי הוה משכח, הוה מהני. **מעשה** ברבן גמליאל וזקנים — פירש בקונטרס: רבן גמליאל לא תרם, ושבח ולא נתן רשות לתרום, והיה ממהר לתרום בעודו בספינה — שהיה ירא שמא יאבדו בני אדם ממונו, ויסמכו עליו, וסברוהו שתרם, דחזקה על חבר שאינו מוציא מתחת יד דבר שאינו מתוקן. וקשה: דאם כן מה היה מועיל היקונו? אדרבה, גרע טפי — שמא יאבדו בני ביתו הבל ואף העישור עצמו! מיהו, יש לתרץ כל שלא היה לו חששא בכך, שהיה הרבה תבואה בברי והיה יודע שלא יאבדו בני ביתו הבל קודם שיבא, ומן המותר יפריש מעשר. ומיהו, קשה: איך יצא מביתו עד שלא תיקנו ושלא הודיעים שאינו מתוקן? והא אמרינן: חזוקה על חבר שאין מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן! ועוד קשה: למה היה צריך ליתן להם ולהשכיר להם מקום? בקריאת שם סגי! ועוד קשה: והלא לא עשה כלום, כיון שלא אמר שיהא מעשר! ועוד: היה לו לפרש כמה מעשר, כי ההיא דהלוקח יין מבין הבותים (דמאי פרק ד משנה ד) דאמר: עשרה מעשר ראשון, תשעה מעשר שני! ועוד קשה: (דבסיפא) תני: אמר רבי יהודה: תרומת מעשר שאני עתיד למוד נתון לרבי אלעזר בן עזריה שהיה כהן. למה הוצרך לזה? והלא לא היה לו לירא שמא יאבדו בני ביתו ממנו, שהרי התבואה היתה בבית רבן גמליאל ולא היו יודעים שנתנו לו! ועוד קשה: כיון שלא קבע מקום לצפונו או לדרומו — מה הועיל בהפרשתו? דהא תניא בהתוספתא: מעשר שני שבחפץ זה מהולל על איסר זה ולא קבע לו מקום; חכמים אומרים: לא קרא לו שם עד שיקבע לו מקום לצפונו או לדרומו, ומייתי עלה דהיא עובדא דרבן שמעון בן גמליאל ורבי יהודה ורבי יוסי שנתארחו אצל בעל הבית, אמרו: נראה היאך מעשר בעל הבית הזה פירותיו. והיה אומר: פירות שבבלי זה יהיו מזוללין על מעות שברולוסקמא. אמרו לו: צא ואבול מעותיך! והשברת מעות ואיבדת נפשות! ואמר רבינו חם: ששעת הביעור היה, שהיה צריך לבער מעשרותיו מתוך ביתו וליתנם לבעליהן. וכן משמע בתוספתא דמסכת מעשר שני, דקתני: כיצד מצות ביעור — נותנין תרומה ותרומת מעשר לכהן, מעשר ראשון ללוי, מעשר שני ומעשר עני לעני, ומתבערין בכל מקום. ורבי שמעון אומר: הכבודים נותנים לכהן כתרומה. וקתני בתר הכי: מי שהיו פירותיו צבורים ורחוקים ממנו

וְלִכְתּוֹב עָלֶיהָ פְּרוֹסְבּוּל, וְלִקּוּחַ עַמָּהּ נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת. וְאִי אָמְרַתְּ בָּעֲנַן צְבוּרִים - כָּל שֶׁהוּא לְמַאי חָזֵי? - תַּרְגּוֹמָא רַב שְׁמוּאֵל בַּר בִּיסְנָא קַמֵּיהּ דְּרַב יוֹסֵף: כְּגוֹן שֶׁנָּעַץ בָּהּ מַחַט. אֲמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף: קַבְּסָתָן! אֵיכָפֵל תְּנָא לְאַשְׁמוּעִינַן מַחַט?! - אֲמַר רַב אַשִׁי: מַאן לֵימָא לָן דְּלָא תְּלָה בָּהּ מַרְגָּנִיתָא דְּשַׁוְוֵיהָ אַלְפָא זוּזֵי? תָּא שְׁמַע, אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מַעֲשֶׂה בְּמְדוֹנִי אֶחָד שֶׁהָיָה בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁהָיוּ לוֹ מִטַּלְטְלִין הַרְבֵּה, וּבִיקֵּשׁ לִיתְּנָם בְּמַתָּנָה, אָמְרוּ לוֹ: אֵין לוֹ תַּקָּנָה עַד שֶׁיַּקְנֶם עַל גַּבֵּי קַרְקַע. מָה עָשָׂה? הָלַךְ וְלָקַח בֵּית סָלַע מִמְּזוֹחַ לִירוּשָׁלַיִם, וְאָמַר: צְפוֹנִי זֶה לְפְלוֹנִי, וְעָמוֹ מֵאָה צֹאן וּמֵאָה חֲבִיוֹת, וּמֵת, וְקִיְּמוּ אֶת דְּבָרָיו. וְאִי אָמְרַתְּ בָּעֲנַן צְבוּרִים בָּהּ - בֵּית סָלַע לְמַאי חָזֵי? - מִי סָבְרַתְּ בֵּית סָלַע סֶלַע מָשׁ? מַאי סֶלַע - דְּנָפְשׁ טוּבָא, וְאַמַּאי קָרוּ לֵיהּ סֶלַע - דְּקָשֵׁי כְּסֶלַע. תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁחָלְקָה בִּירוּשָׁלַיִם - כְּרַבִּי אֶלְעָזָר, וְאָמְרוּ לָהּ: בְּרִיא הָיָה - כְּרַבָּנָן, שֶׁהָיוּ לוֹ מִטַּלְטְלִין הַרְבֵּה, וּבִיקֵּשׁ לִיתְּנָם בְּמַתָּנָה. אָמְרוּ לוֹ: אֵין לוֹ תַּקָּנָה עַד שֶׁיַּקְנֶם עַל גַּבֵּי קַרְקַע. מָה עָשָׂה? הָלַךְ וְלָקַח בֵּית רוֹבַע מִמּוּךְ לִירוּשָׁלַיִם, וְאָמַר: מֵת, וְקִיְּמוּ חֲכָמִים אֶת דְּבָרָיו. וְאִי אָמְרַתְּ בָּעֲנַן צְבוּרִים - טַבָּח עַל מַפָּח לְמַאי חָזֵי? - הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - לְדֶמֵי. הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מֵאָה צֹאן וּמֵאָה חֲבִיוֹת מָמוֹן - נִיקְנְנֵהוּ נִיהֲלִיה בַּחֲלִיפִין! - וְאֶלָּא מַאי - לְדֶמֵי, נִיקְנְנֵהוּ נִיהֲלִיה בְּמַשִּׁיכָה! אֶלָּא - דְּלֵיתֵיהּ לְמִקְבַּל מַתָּנָה, הָכִי נָמֵי - דְּלֵיתֵיהּ לְמִקְבַּל מַתָּנָה. - וְנִיזְקְנֵהוּ נִיהֲלִיה אַגַּב אַחֵר? - לָא סְמְכָה דַּעְתֵּיהּ, סָבַר: שְׁמִיט וְאָבִיל לְהוּ. - וְאֶלָּא מַאי "אֵין לוֹ תַּקָּנָה עַד שֶׁיַּקְנֶם עַל גַּבֵּי קַרְקַע". תָּא שְׁמַע: מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּזְקֵנִים שֶׁהָיוּ בָּאִים בִּסְפִינָה, אָמַר לָהֶם רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְזִקֵּנִים: עִישׂוֹר שֶׁאֲנִי עָתִיד לְמוֹד

נתון ליהושע — רבי יהושע בן חנניא, כדאמר במסכת ערכין (יא,ב): מעשה ברבי יהושע ברבי חנניא שהלך לסייע את רבי יוחנן בן גודגדא בהגפת דלתות. אמר לו: חזור בך, שאתה מן המשוררים ואני מן השוערים. אלמא לוי הוה. ספרי (פרשת קרח): וכבר בקש רבי יהושע בן חנניא לסייע את רבי יוחנן בן גודגדא, אמר ליה: חזור לאחורך, אתה מחזיק בנפשך, שאתה מן המשוררין ואני מן השוערין.

ומקומו מושכר — ונתן לו רבי יהושע פרוטה בשכר המקום, ונמצא מטלטלין נקנין עם הקרקע בבסף. והכי מסקנא דהך מילתא במסכת מעשר שני (פרק ה משנה ט): ונתקבלו שכר זה מזה. ואף על פי שעדיין לא הופרש — קריית שם הוא, שאסור לשהות לחברים דבר שאינו מתוקן. ואפילו אכלו ממנו אין כאן חיוב מיתה משום טבל, ומן המותר יפרישו מעשרותיו. **נתן לעקיבא בן יוסף** — שנת מעשר עני היתה, ורבי עקיבא גבאי עניים היה, ובסעיפנה היו שניהם עמו. **שני בעינן** — מדקאמר "מקומו" ולא מקום אחר. **דלא ליסרחינהו** — ולהוציא משם כל זמן שרצו להניחו שם. **שני שטרות הן** — שני דינין חלוקין בשטר. **זכו בשדה זו** — החזיקו בו לצרכו, וכתבו לו שהשטר לראיה בעלמא. **חזור בשטר** — אם אומר: אין רצוני שתהא לו ראיה בידו. **על מנת וכו'** — חזור אף בשדה. שהרי לא עשאן שלוחין לזוכות אלא עם השטר, והרי חזר לו בשטר. **אם קדם** — קודם נתינת הכסף, או קודם שהחזיק. **כותבין שטר למוכר** — "שדי מכורה לפלוני". ולא אמרינן שטר מוקדם הוא, כיון דקנו מיניה מהשתא. אי נמי כאביי דאמר (בבא מציעא יג,א): עדיו בחתומיו זכין לו. **כיון שהחזיק בו'** — רבי חייא בר אבין אמר לה, ואינה מן המשנה. **נקנה השטר** — כגון שאמר לו זה: קני קרקע בחזקה והשטר עמה. **אפשר** = *קבישט"ר. כלומר, בית אחזיתה. וכגון קרקע דמי. **וזו היא כו'** — אלמא: שאר נכסים בשטר. **אגב** — שיאמר לו: קני קרקע וקני מטלטלין אגבה. **כל הני** — "ועמו מאה צאן", ולא קתני "אגבן מאה צאן". **עד דאמר קני** — הוצרך לומר לאחר "זכה בטפח על טפח לפלוני, ועמו מאה צאן שבידי" — שלא אוכל לחזור בי. **מושכר** — היינו מכר, והמעשר היה מתנה. ושמע מינה: נקנו מטלטלין דמתנה אגב קרקע של מכר. **שדה ומטלטלין לאחר** — ואמר לבעל השדה: קני השדה לעצמך, ואגבה יקנו מטלטלין לפלוני. **דיד עניים היא** — מה שאין רגבאי של עניים היה — הרי הוא כידו. מה שאין כן באחר. **לא שנו** — דמטלטלין נקנין בחזקה דקרקע — אלא שנתן לו דמי כל המטלטלין והקרקע, דכי אחזוקיה בקרקע — אדעתא למיקני כוליה אחזוקיה. אבל לא נתן לו דמי כל המטלטלין — לא קנה מטלטלין בחזקה דקרקע, אלא כנגד מעותיו. **שטר אין בו פרוזין דקרקע, אלא כנגד** — בבבורות נפקא לן בפרק "יש בכור לנחלה" (נא,א) דכתיב בהו בסף: דקדוש — דכתיב "ונתן הכסף וקם לו", ומעשר שני — דכתיב "וצרת הכסף" — דבר שיש בו צורה, היינו מטבע. **מוציא בבת ישראל** — גט אשה. **בסף ושטר קונין עבד עברי** — בפרקין ילפינן לעיל (יד,ב). **במה**

נָתוּן לוֹ לִיהוֹשֻׁעַ, וּמְקוֹמוֹ מוּשְׂכָּר לוֹ. וְעִישּׂוֹ אֲחֵר שֶׁאֲנִי עָתִיד לְמוֹד, נָתוּן לוֹ לַעֲקִיבָא בֶּן יוֹסֵף כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה בּוֹ לַעֲנִיִּים, וּמְקוֹמוֹ מוּשְׂכָּר לוֹ. שֶׁמַע מִינָּהּ: בָּעֵינַן צְבוּרִים בָּהּ! - שָׁאנֵי הָתָם, כִּי הֵיכִי דְּלָא לִיטְרְחִינְהוּ. תָּא שְׁמַע: דְּאָמַר רָבָא בַּר יִצְחָק אָמַר רַב: שְׁנֵי שְׁטָרוֹת הֵן: "זְכוּ בְּשָׂדֶה זוֹ לְפְלוֹנִי וְכָתְבוּ לוֹ אֶת הַשְּׁטָר" - חוֹזֵר בַּשְּׁטָר, וְאֵינוֹ חוֹזֵר בַּשָּׂדֶה. "עַל מְנַת שֶׁתִּכְתְּבוּ לוֹ אֶת הַשְּׁטָר" - חוֹזֵר, בֵּין בַּשְּׁטָר בֵּין בַּשָּׂדֶה. וְרַב חִיָּיא בַּר אֲבִין אָמַר רַב הוּנָא: שְׁלָשָׁה שְׁטָרוֹת הֵן; תְּרֵי - הָא דְּאָמְרַן, אִידָךְ: אִם קָדַם מוֹכֵר וְכָתַב לוֹ אֶת הַשְּׁטָר. פְּאוֹתָהּ שֶׁשָּׁנִינוּ: כּוֹתְבִים שְׁטָר לְמוֹכֵר אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹקֵחַ עִמּוֹ - כֵּיוָן שֶׁהֶחֱזִיק עִמּוֹ בְּפַרְקֶלַט - נִקְנֶה שְׁטָר בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא. שֶׁמַע מִינָּהּ: לָא בָּעֵינַן צְבוּרִים בָּהּ! - שָׁאנֵי שְׁטָר, דְּאִפְּסִידָא דְּאַרְעָא הוּא. - וְהָא עָלְּהָ קָתָנֵי: זוֹ הִיא שֶׁשָּׁנִינוּ נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת נִקְנִין עִם נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת בְּכֶסֶף בְּשְׁטָר וּבַחֲזָקָה! שֶׁמַע מִינָּהּ: לָא בָּעֵינַן צְבוּרִים בָּהּ! - שֶׁמַע מִינָּהּ. אִיבָּעְיָא לְהוּ: מִי בָּעֵינַן "אֲגַב" אוֹ לָא? תָּא שְׁמַע: דְּקָתָנֵי כָּל הֲנֵי, וְלָא קָתָנֵי "אֲגַב". - וּלְמַעְמִיךָ "קְנֵי" מִי קָתָנֵי? אֶלָּא - עַד דְּאָמַר "קְנֵי", הָכָא נַמִּי - עַד דְּאָמַר "אֲגַב". - וְהִלְכְתָא: צְבוּרִים - לָא בָּעֵינַן, "אֲגַב" וְ"קְנֵי" - בָּעֵינַן. אִיבָּעְיָא לְהוּ: שָׂדֶה בְּמֶכֶר וּמַטַּלְטְלִין בְּמַתָּנָה מַהוּ? תָּא שְׁמַע: עִישּׂוֹ שֶׁאֲנִי עָתִיד לְמוֹד, נָתוּן לִיהוֹשֻׁעַ וּמְקוֹמוֹ מוּשְׂכָּר לוֹ, שֶׁמַע מִינָּהּ. אִיבָּעְיָא לְהוּ: שָׂדֶה לְאֶחָד וּמַטַּלְטְלִין לְאַחֵר מַהוּ? תָּא שְׁמַע: עִישּׂוֹ שֶׁאֲנִי עָתִיד לְמוֹד נָתוּן לְעַקִיבָא בֶּן יוֹסֵף כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה בּוֹ לַעֲנִיִּים וּמְקוֹמוֹ מוּשְׂכָּר לוֹ. - מַאי מוּשְׂכָּר - מוּשְׂכָּר לְמַעֲשֵׂר. וְאִי בָּעֵית אֵימָא: שֶׁאנִי רַבִּי עֲקִיבָא דְּיָד עֲנִיִּים הָיוּ. אָמַר רָבָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁנָּתַן דְּמֵי כּוּלּוֹ, אֲבָל לֹא נָתַן דְּמֵי כּוּלּוֹ - לֹא קָנָה אֶלָּא בְּמֻגָּד מֵעוֹתָיו. תְּנַיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבָּא: כֶּסֶף כֹּהַ הַכֶּסֶף מִכֹּחַ הַשְּׁטָר, וְכֹחַ הַשְּׁטָר מִכֹּחַ הַכֶּסֶף; כֶּסֶף כֹּהַ הַכֶּסֶף - שֶׁהַכֶּסֶף פּוֹדִין בּוֹ הֶקְדֵּשׁוֹת וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, מַה שֵּׁאֵין כֵּן בַּשְּׁטָר. וְכֶסֶף כֹּהַ הַשְּׁטָר - שֶׁהַשְּׁטָר מוֹצִיא בְּבֵת יִשְׂרָאֵל, מַה שֵּׁאֵין כֵּן בַּכֶּסֶף. וְכֶסֶף כֹּהַ שְׁנֵיהֶם מִכֹּחַ חֲזָקָה, וְכֹחַ חֲזָקָה מִכֹּחַ שְׁנֵיהֶם; כֶּסֶף כֹּהַ שְׁנֵיהֶם - שֶׁשְּׁנֵיהֶם קוֹנִים בְּעֶבֶד עִבְרִי, מַה שֵּׁאֵין כֵּן בַּחֲזָקָה. וְכֶסֶף כֹּהַ חֲזָקָה - שֶׁחֲזָקָה, מָכַר לוֹ עֶשֶׂר שָׁדוֹת בְּעֶשֶׂר מְדִינוֹת, כֵּיוָן שֶׁהֶחֱזִיק בְּאַחַת מֵהֶם - קָנָאם כּוּלָּם.

במה

(ביבמות פו,ב): קנסא כלבנים — איבא למימר דיהיב ליה כרבי עקיבא, דאמר: מקני קנסא היה ללוי ולא לכהן, ולבתר קנסא היה אף לכהן. **ומקומו** מושכר לו — בסיפא קתני: ונתקבלו שכר זה מזה. ותימה: למה לא הקנה לו המקום בחליפין? ושמא שכירות אין נקנה בחליפין, דאמר התם (בבא מציעא צט,ב): כשם שהקרקע נקנה בכסף ובשטר ובחזקה — כך שכירות קרקע נקנה בכסף בשטר ובחזקה, ובחליפין לא קתני. **חוזר** בשטר ואינו חוזר בשדה — ואם תאמר: ומה יריחיה בזה אם יחזור בשטר, כיון שלא יחזור בשדה? ויש לומר: דלא ניחא ליה לחליפוך שטר עליהיך, דאיכא קלא בשטר טפי מבעדים, ויאמרו שהוא עני שמוכר הכל, ולא ימצא מלוה.

במה

ממנו צריך לקרות להם שם. ומעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו באים בספינה וכו'. וקריאת שם דהתם — היינו שם בעלים, שיברורו הבעלים למי יתנום, דהיינו ביעור. אבל לא היה חוששם לא לקבוע מקום ולא להזכיר סכום, שהיה יודע בודאי שלא יאבדו ממנו בני ביתו — שכבר הזהירם שלא יאבדו, כי לא היה מתוקן. ואם תאמר: למה אינו מוכיר תרומה גדולה בהדה מעשה דרבן גמליאל? ויש מפרשים: משום דחטה אחת פוטרת את הכרי מן התורה ושמא הפרישה קודם שיצא מביתו, כדי לצאת ידי איסורא דאורייתא, ונתנה לכהן. ולא נזהירא; וכי לא היה לו לרבן גמליאל לחוש לאיסורא דרבנן? ויש מפרשים: דלהכי לא הזכיר תרומה גדולה — לפי שאינה חייבת בביעור, כדתנן במסכת בכורים (פרק ב משנה ב) ומייתי לה בפרק "הערל" (יבמות עג,א): יש במעשר שני ובבכורים מה שאין כן בתרומה וכו', וחשיב ביעור. משמע דתרומה לא מיחייבא בביעור. אבל קשה: דעל כרחך תרומה גדולה חייבת היא בביעור, כדתקנו במתניתין דמעשר שני שהבאתיך לעיל: ביצד מצות ביעור? תרומה ונתנה לכהן. אלמא: חייבת היא בביעור, ולכל הפחות מדרבנן. וגם במשניות (דמעשר שני פרק ה משנה י) מפיק לה מקרא "וגם נתתיו ללוי" — לרבות תרומה ותרומת מעשר. ואין להקשות מההיא דיש במעשר שני ובבכורים מה שאין כן בתרומה, דמשמע תרומה אינה חייבת בביעור. דיש לומר: דמיירי התם לבערם מן העולם כשהגיע זמן הביעור, כגון מעשר שני ובכורים, שאי אפשר לאוכלם חוץ לירושלים, לכך צריך לבערם מן העולם כשיגיע זמן הביעור אם לא יביאם בירושלים. אבל תרומה, שנאכלת בכל מקום — אין צריך לבערה מן העולם, אלא צריך ליתנה לכהן — והיינו ביעור שלה. מכל מקום הדרא קושיא לדוכתה: אמאי לא ביער התרומה? ויש לומר: דוראי תרומה הפרישי בעודה בשדה, דרגילות הוא להפרישי בגורן, ואית לן למימר שהפרישי בעוד היתה התבואה בגורן, מיד אחר המירות, כדאמר התם (ירושלמי דמעשרות פרק ג): חוקה לגורן שלא תעקר עד שתפרישו ממנה תרומה גדולה. והכי נמי איתא בירושלמי דמסכת מעשרות: מצא פירות צבורים — אסורין משום גזל, וחייבין משום תרומה. מפזורים — מותרים משום גזל, ופטורים מן התרומה גדולה, שאי אפשר לגורן שתיעקר אלא אם כן נתרמה תרומה גדולה.

נתון ליהושע — שהיה לוי, כדפירש בקונטרס.

ושקוה: איך נתן לו? והא קנסינהו עזרא (יבמות פו,ב)! ויש לומר דסבר: לא קנס לעניים, ורבי יהושע עני היה, כדאמר בברכות (בה,א): מכותלי ביתך ניכר שפחמי אתה. ואם תאמר: למה לא נתן לו גם מעשר עני? ויש לומר: לפי שהיה רוצה ליתן להרבה עניים, כדאמרינן בעירובין (סג,א): הנותן מתנותיו לכהן אחד — מביא רעב לעולם. אי נמי היה לו לרבי יהושע מאתים זוז, לפיכך לא לקח מעשר עני, ומכל מקום היה יכול ליקח מעשר ראשון בתורת עניות, דהואיל ולא היה עשיר והיה מתפרנס ברוחק. ולמאן דאמר בההוא מעשה דרבן גמליאל: משום דהיה עשיר ומתפרנס ברווחה.

במה דברים אמורים שנתן לו דמי כולם — ואם תאמר: בלא חזקה נמי קנה מטעם כסף! ויש לומר: דמיירי באתרא דלא קנו בכספא. ואם תאמר: ומאי קאמר "יפה כח חזקה מכח כסף"? והלא חזקה אינה מועלת בלא כסף! ואומר הרב רבינו חיים דבמתנה מיהא קנה כולם, כשהחזיק באחת מהן בלא כסף. והרב רבינו שמואל מאיברא פירש: שנתן דמי כולם — כגון שהמוכר היה חייב ללוקח מעות כבר. והשתא ניחא, דבאותם מעות לא היה קונה, כי היכי דלא מצי לקדושי בהן אע"פ שהוא מלוה — הכי נמי לא מצי למיקני בהן קרקע. ובהאי נמי איכא יפה כח דחזקה, שקונה בלא כסף.

עשר בהמות באפסר אחד — נראה דאיירי שכולן קשורין באפסר אחד, והוא אחז בטלפיים או בשערה של אחת מהן, ועלה קאמר "מי לא קני השאר". והוא הדין בשדות — בחזקה של אחת מהם קונה, ולדמיא. דאי החזיק באפסר ממש — מאי מייתי מהא? דילמא הכא שאני שהחזיק בכולן. ונראה דדוקא שנתן דמי כל הבהמות, כי היכי דבענן בשדות שנתן דמי כולן. ומשני: התם איגודו בידו, כלומר: ראוי היה להיות בידו, אם ירצה לאחוז באפסר, שכולן קשורים באפסר אחד ויקנה כולן — השתא נמי הוי כמחוברות יחד. אבל שדות — אינו יכול לאחוז כולן כאחד. **אמן** מאיש זה אמן מאיש אחר כו' — ואם תאמר: מנא לן כן הני? הא לא כתיב אלא תרי אמן! ויש לומר: מדכ' "אמן" מפיק שפיר אלה ושבועה ואיש זה ואיש אחר. שהרי אבל מה דכתיב בפרשה קאי, ואלה ושבועה בהדיא כתיב בפרשה, ובתיב נמי "תחת אישך" — דמשמע בין מאיש זה בין מאיש אחר. ואידך "אמן" קאי אארוסה ושומרת יבם, דלא כתיבי בפרשה. **אלא** דקני לה כשהיא ארוסה וקא משקי לה כשהיא נשואה — ר"תחת אישך" דקאמר רחמנא הכי משמע: כלומר, שאת עכשיו תחת אישך. ואם תאמר: מנא לן לפרושי קרא הכי? הא "טומאה תחת אישך" משמע שהסתירה היתה בנישואין! ויש לומר, דהכי קאמר: דכי היכי דמרבי מ"איש" קיני דאירוסין בריש פרק "ארוסה" (סוטה כד,א) — הכי נמי נרבה סתירה. **ונקה** האיש מעון אמר רחמנא — ואם תאמר: לוקמה בגון שבא עליה בשוגג, שלא ידע עד לאחר מכאן דנסתרה, דכדאמי גוונא "מנוקה מעון" חשיב ליה, דהא כי מוקי לה על ידי גלגול — לאו מנוקה מעון הוא אם זיגתה באירוסין, אלא ביון דשוגג הוא — מנוקה מעון קרינא ביה! ויש לומר: דשאני הכא, ביון שבשעת השקאה יודע שבא עליה באיסור, בין שבא עליה בשוגג בין שבא עליה במזיד — לאו מנוקה מעון הוא. אבל על ידי גלגול, שאינו יודע בשעת השקאה — מנוקה מעון קרינא ביה. **הכי** גרסינן: אלא לאו על ידי גלגול — ולא גרסינן: דקני לה כשהיא ארוסה ואיסתתרה ונבנסה לחופה וכו', אלא הכי גרסינן: אלא לאו על ידי גלגול; שקינא לה כשהיא נשואה ונסתרה, וגלגל עליה שבועה על ידי אירוסין, אף על פי שלא היו ראוין לשבועה בפני עצמן, שדרי לא קינא לה. וכמו כן מגלגלין שבועה דקרקע, אף על פי שלא שייך בהו שבועה. ואי קשיא: הוה ליה לאוקמיה בדקני לה כשהיא ארוסה ואיסתתר, ומשקי לה כשנבנסה לחופה, דקרינא בה "תחת אישך" וכגון שלא בא עליה, דהוה ליה מנוקה מעון! הא בעי לאוקמי הכי במסכת יבמות (נח,א), ואותיבנא עלה: "מבלעדי אישך" — שקדמה שכיבת בעל לבועל, ולא שקדמה שכיבת בועל לבעל. הילכך, אין לך עבועה של זנות שאין אירוסין קדמה שכיבת בועל הוא. וביבמות איבא דמוקי לה כשבא עליה ארוס בבית אביה, ועולא לא סבירא ליה ההוא שינויא.

שלא

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים - שֶׁנָּתַן לוֹ דְּמֵי כּוּלָּן, אֲבָל לֹא נָתַן לוֹ דְּמֵי כּוּלָּן - לֹא קָנָה אֶלָּא כְּנֶגֶד מָעוֹתָיו. מְסַיַּע לֵיהּ לִשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: מָכַר לוֹ עֲשָׂר שָׂדוֹת בְּעֶשֶׂר מְדִינוֹת, פְּלוֹנִי שֶׁהֶחֱזִיק בְּאַחַת מֵהֶן - קָנָה אֶת כּוּלָּן. אָמַר רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא: תֵּדַע, שֶׁאִילּוּ מָסַר לוֹ עֲשָׂר בְּהֵמוֹת בְּאַפְסָר אֶחָד, וַאֲמַר לֵיהּ "קָנֵי" מִי לָא קָנֵי? אֲמַר לֵיהּ: מִי דָּמֵי? הָתָם - אִיגּוּדוֹ בְּיָדוֹ, הָכָא - אֵין אִיגּוּדוֹ בְּיָדוֹ. אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא: תֵּדַע לְךָ דְּלָא קָנֵי; אִילּוּ מָסַר לוֹ עֲשָׂר בְּהֵמוֹת בְּאַפְסָר אֶחָד, וְאָמַר לוֹ "זוֹ קָנֵי" מִי קָנֵי? - מִי דָּמֵי? הָתָם - גּוּפִים מוּחְלָקִים, הָכָא - סַדְנָא דְּאַרְעָא חַד הוּא. "וְזוֹקְקִים אֶת הַנְּכָסִים וכו'". אָמַר עוּלָּא: מִנַּיִן לְגִלְגּוּל שֶׁבּוֹעָה מִן הַתּוֹרָה - שֶׁנֶּאֱמַר "וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן". יִתְּנֵן: עַל מָה הִיא אוֹמֶרֶת "אָמֵן אָמֵן" - "אָמֵן" עַל הָאָלָה, "אָמֵן" עַל הַשְּׁבוּעָה. "אָמֵן" אִם מֵאִישׁ זֶה, "אָמֵן" אִם מֵאִישׁ אַחֵר. "אָמֵן" שֶׁלֹּא סָטִיתִי אֲרוּסָה וְנִשּׂוֹאָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם וְכִנְוֵסָה. הָאי אֲרוּסָה הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דְּקָנֵי לָהּ כְּשֶׁהִיא אֲרוּסָה, וְקָא מַשְׁקֵי לָהּ כְּשֶׁהִיא אֲרוּסָה - וְהָתַנְיָן: אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת פְּתוּבָּה. מַאי מַעֲמָא - "תַּחַת אִישָׁהּ" אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֵיכָּא! אֶלָּא, דְּקָנֵי לָהּ כְּשֶׁהִיא אֲרוּסָה, וְנִסְתְּרָה כְּשֶׁהִיא אֲרוּסָה, וְקָא מַשְׁקֵי לָהּ כְּשֶׁהִיא נְשׂוּאָה - מִי בָּרְקִי לָהּ מֵיָּא? "וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעָוֹן" אָמַר רַחֲמָנָא, בְּזֹמֶן שֶׁהָאִישׁ מְנוּקֶּה מֵעָוֹן - מַיִם בּוֹדְקִים אֶת אִשְׁתּוֹ, אֵין אִישׁ מְנוּקֶּה מֵעָוֹן - אֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִים אֶת אִשְׁתּוֹ! אֶלָּא עַל יְדֵי גִּלְגּוּל. אַשְׁכַּחַן סוֹטָה דְּאִיסּוּרָא, מְמוֹנָא מְנַלַּן? - תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: קַל וָחוֹמֶר, וּמָה סוֹטָה

שלא

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים - דְּקִנָּה בְּחֶזְקָה רְשָׁדָהּ זֶה אֵת שָׂדֵהּ אַחֶרֶת שֶׁאֵינָהּ סְמוּכָה לָהּ — בִּזְמַן שֶׁנָּתַן לוֹ כּוּ'. וּמְטַלְטְלִין הַנִּקְנִין עִם קַרְקַע נִמְכָּר כְּשֶׁדָּרָה שֶׁאֵינָהּ סְמוּכָה לָהּ דְּמֵי, וְהֵיינוּ דְּרִבִּי מַתְיָא בֶּן כּוּ'. וּמְטַלְטְלִין הַנִּקְנִין עִם קַרְקַע נִמְכָּר כְּשֶׁדָּרָה שֶׁאֵינָהּ סְמוּכָה לָהּ דְּמֵי, וְהֵיינוּ דְּרִבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ. **מְסַיַּע לֵיהּ לִשְׁמוּאֵל** — דְּקָתָנֵי: בֵּיוָן שֶׁהֶחֱזִיק בְּאַחַת מֵהֶן קָנָאן כּוּלָּן. **אַגּוּדוֹ בִּידוֹ** — כּוּלָּן מְצוּיִין לוֹ בְּיָדוֹ. **אִיכָּא דְּאָמְרִי תֵּדַע לָךְ דְּלָא קָנֵי** — וְלֵיתָא דִּשְׁמוּאֵל. וְזוֹ לֹא תִּיקְנִי — לֹא נִרְסִינַן. **וְאַמַּאי לֵיהּ זוֹ קְנֵי מִי קָנֵי** — לְשַׁאֵר, הָא אָמַר "זוֹ", הָכָא נַמִּי, כִּי אֲחִזַתֵּהּ בֵּהּ וְאֵין הַשְּׁאָר נִיכָּרוֹת עִמּוֹ — "זוֹ קְנֵי" הוּא. **נִיפַּח מוּחֲלְקִין** — וְכִי אָמַר לֵיהּ "זוֹ קְנֵי" — הוּא מִשְׁמַע, וְלֹא קָנָה הַשְּׁאָר. הָכָא — לֹא "זוֹ קְנֵי" הוּא. **סַדְנָא דְּאַרְעָא חַד הוּא** — דְּהָא כּוּלָּהּ עֵשֶׂת וְחִיבּוּר הַקַּרְקַע חַד הוּא, דְּהָא כּוּלָּהּ מְחוּבֶּרֶת. **אָמַן** — יִתִּירָא, לְמִידְרֵשׁ בֵּיהּ גִּלְגּוּל, כְּדִקָּא מַסֵּיִים וְאָזֵיל: אָמַן שֶׁלֹּא סְטִיתִי אֲרוּסָה וּנְשׂוּאָה. וְלֹא אַפְשָׁר לְאוֹקְמָהּ אֶלָּא בְּגִלְגּוּל. **עַל הָאָלָה** — "יִרְכֵּךְ נוֹפֶלֶת" וְגוֹ'. **הַשְּׁבוּעָה** — שֶׁהִיא מִשְׁבִּיעַת הַכֹּהֵן, וְאוֹמֵר: מַשְׁבִּיעֲנִי עָלַיִךְ שֶׁלֹּא נִטְמֵאת, כִּדְכְתִיב (במדבר ה) "וְהִשְׁבִּיעַ אוֹתָהּ". **בְּנוּסָּה** — שֶׁיֵּשׁ לְמֵיתְנִי גַּבֵּי יְבָמָה. שׁוֹמֶרֶת יָבָם — מִמְּתַנַּת וּמִצְפָּה לְיִבּוּם, כְּמוֹ "שֹׁמֵר אַת הַדְּבָר" (בְּרֵאשִׁית לז,ו). **לְהֵכִי שִׁיֵּר לְשׁוֹן בְּנִיסָּה כִּדְכְתִיב (דברים כה)** "לֹא תִּהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר" אֲלֹא יְבָמָה יְקֻחֶנָּה לְאִשָּׁה בְּבֵיתוֹ. **אִי נִיכָּא כו'** וּמְשַׁקֶּה לָהּ **כְּשֶׁהִיא אֲרוּסָה** — וּמִילֵּי מִילֵּי קְתָנֵי, וְלֹא שְׁתִּשְׁבַּע עַל כּוֹלָּם כְּאַחַת. וְהֵכִי קָאָמַר: בֵּין שֶׁהִיא אֲרוּסָה בֵּין שֶׁהִיא נְשׂוּאָה יָבוֹל לְהַשְׁבִּיעָהּ וּלְהַשְׁקוֹתָהּ. **לֹא שׁוֹתוֹת** — אִם נִסְתְּרוּ, דִּבְעִינַן "תַּחַת אִשָּׁהּ". **וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתוּבָּה** — שֶׁהִיא גְּרָמָה לְעַצְמָהּ לְאִיסּוּר עָלֶיהָ. **וְקָא מַשְׁקֵי לָהּ כְּשֶׁהִיא נְשׂוּאָה** — עַל סְתִירַת אֵירוּסִין. **וְנִקָּה הָאִישׁ** — שֶׁלֹּא בָּא עָלֶיהָ אַחַר שֶׁנִּסְתְּרָה, שֶׁנֶּאֱסְרָה עָלָיו בְּסְתִירַת זוֹ. הֵכִי גַּרְסִינַן: **אֶלָּא לָאו עַל יְדֵי גִּלְגּוּל** — וְלֹא גַּרְסִינַן "דְּקָנֵי לָהּ כְּשֶׁהִיא אֲרוּסָה וְאִסְתַּתְּרָה וּנְבָנְסָה לְחוּפָּה כּוּ'". גִּלְגּוּל — שֶׁקִּינָא לָהּ כְּשֶׁהִיא נְשׂוּאָה, וְנִסְתְּרָה, וּמִגְלְגַל עָלֶיהָ שְׁבוּעָה עַל אֵירוּסִין, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיוּ רְאוּיִין לִשְׁבוּעָה בִּפְנֵי עַצְמָן, שֶׁדָּרֵי לֹא קִינָא לָהּ. וְכֵן מְגַלְגְּלִין שְׁבוּעָה דְּקַרְקַע, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שַׁיָּיךְ בָּהּ שְׁבוּעָה. **וְאִי קַשְׁיָא:** הַוֵּה לֵיהּ לְאוֹקְמֵיהּ בְּדִקְנֵי לָהּ כְּשֶׁהִיא אֲרוּסָה וְאִיסְתַּתַּר, וּמְשַׁקֵּי לָהּ כְּשֶׁנִּבְנְסָה לְחוּפָּה, דְּקָרִינָא בָּהּ "תַּחַת אִישָׁהּ" וְכִגּוֹן שֶׁלֹּא בָּא עָלֶיהָ, דְּהָוֵה לֵיהּ מְנוּקֶּה מֵעָוֹן! הָא בְּעֵי לְאוֹקְמֵי הָכִי בְּמַסֶּכֶת יְבָמוֹת (נח,א), וְאוֹתִיבְנָא עָלָהּ: **"מִבַּלְעֲדֵי אִישָׁהּ"** — שֶׁקִּדְמָה שְׁכִיבַת בַּעַל לְבוֹעֵל, וְלֹא שֶׁקִּדְמָה שְׁכִיבַת בּוֹעֵל לְבַעַל. הִילְכָךְ, אֵין לָךְ שְׁבוּעָה שֶׁל זְנוּת שֶׁאֵין אֵירוּסִין קוֹדְמִין שְׁכִיבַת בּוֹעֵל הוּא. וּבִיבָמוֹת אִיכָּא דְּמוֹקֵי לָהּ כְּשֶׁבָּא עָלֶיהָ אָרוּס בְּבֵית אָבִיהָ, וְעוּלָּא לֹא סָבִירָא לֵיהּ הַהוּא שִׁינּוּיָא.

שלא

לֹא נִרְסִינַן. **וְאַמַּאי לֵיהּ זוֹ קְנֵי מִי קָנֵי** — לְשַׁאֵר, הָא אָמַר "זוֹ". הָכָא נַמִּי, כִּי אֲחִזַתֵּהּ בֵּהּ וְאֵין הַשְּׁאָר נִיכָּרוֹת עִמּוֹ — "זוֹ קְנֵי" הוּא. **נִיפַּח מוּחֲלְקִין** — וְכִי אָמַר לֵיהּ "זוֹ קְנֵי" — הוּא מִשְׁמַע, וְלֹא קָנָה הַשְּׁאָר. הָכָא — לֹא "זוֹ קְנֵי" הוּא. **סַדְנָא דְּאַרְעָא חַד הוּא** — דְּהָא כּוּלָּהּ עֵשֶׂת וְחִיבּוּר הַקַּרְקַע חַד הוּא, דְּהָא כּוּלָּהּ מְחוּבֶּרֶת. **אָמַן** — יִתִּירָא, לְמִידְרֵשׁ בֵּיהּ גִּלְגּוּל, כְּדִקָּא מַסֵּיִים וְאָזֵיל: אָמַן שֶׁלֹּא סְטִיתִי אֲרוּסָה וּנְשׂוּאָה. וְלֹא אַפְשָׁר לְאוֹקְמָהּ אֶלָּא בְּגִלְגּוּל. **עַל הָאָלָה** — "יִרְכֵּךְ נוֹפֶלֶת" וְגוֹ'. **הַשְּׁבוּעָה** — שֶׁהִיא מִשְׁבִּיעַת הַכֹּהֵן, וְאוֹמֵר: מַשְׁבִּיעֲנִי עָלַיִךְ שֶׁלֹּא נִטְמֵאת, כִּדְכְתִיב (במדבר ה) "וְהִשְׁבִּיעַ אוֹתָהּ". **בְּנוּסָּה** — שֶׁיֵּשׁ לְמֵיתְנִי גַּבֵּי יְבָמָה. שׁוֹמֶרֶת יָבָם — מִמְּתַנַּת וּמִצְפָּה לְיִבּוּם, כְּמוֹ "שֹׁמֵר אַת הַדְּבָר" (בְּרֵאשִׁית לז,ו). **לְהֵכִי שִׁיֵּר לְשׁוֹן בְּנִיסָּה כִּדְכְתִיב (דברים כה)** "לֹא תִּהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר" אֲלֹא יְבָמָה יְקֻחֶנָּה לְאִשָּׁה בְּבֵיתוֹ. **אִי נִיכָּא כו'** וּמְשַׁקֶּה לָהּ **כְּשֶׁהִיא אֲרוּסָה** — וּמִילֵּי מִילֵּי קְתָנֵי, וְלֹא שְׁתִּשְׁבַּע עַל כּוֹלָּם כְּאַחַת. וְהֵכִי קָאָמַר: בֵּין שֶׁהִיא אֲרוּסָה בֵּין שֶׁהִיא נְשׂוּאָה יָבוֹל לְהַשְׁבִּיעָהּ וּלְהַשְׁקוֹתָהּ. **לֹא שׁוֹתוֹת** — אִם נִסְתְּרוּ, דִּבְעִינַן "תַּחַת אִשָּׁהּ". **וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתוּבָּה** — שֶׁהִיא גְּרָמָה לְעַצְמָהּ לְאִיסּוּר עָלֶיהָ. **וְקָא מַשְׁקֵי לָהּ כְּשֶׁהִיא נְשׂוּאָה** — עַל סְתִירַת אֵירוּסִין. **וְנִקָּה הָאִישׁ** — שֶׁלֹּא בָּא עָלֶיהָ אַחַר שֶׁנִּסְתְּרָה, שֶׁנֶּאֱסְרָה עָלָיו בְּסְתִירַת זוֹ. הֵכִי גַּרְסִינַן: **אֶלָּא לָאו עַל יְדֵי גִּלְגּוּל** — וְלֹא גַּרְסִינַן "דְּקָנֵי לָהּ כְּשֶׁהִיא אֲרוּסָה וְאִסְתַּתְּרָה וּנְבָנְסָה לְחוּפָּה כּוּ'". גִּלְגּוּל — שֶׁקִּינָא לָהּ כְּשֶׁהִיא נְשׂוּאָה, וְנִסְתְּרָה, וּמִגְלְגַל עָלֶיהָ שְׁבוּעָה עַל אֵירוּסִין, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיוּ רְאוּיִין לִשְׁבוּעָה בִּפְנֵי עַצְמָן, שֶׁדָּרֵי לֹא קִינָא לָהּ. וְכֵן מְגַלְגְּלִין שְׁבוּעָה דְּקַרְקַע, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שַׁיָּיךְ בָּהּ שְׁבוּעָה. **וְאִי קַשְׁיָא:** הַוֵּה לֵיהּ לְאוֹקְמֵיהּ בְּדִקְנֵי לָהּ כְּשֶׁהִיא אֲרוּסָה וְאִיסְתַּתַּר, וּמְשַׁקֵּי לָהּ כְּשֶׁנִּבְנְסָה לְחוּפָּה, דְּקָרִינָא בָּהּ "תַּחַת אִישָׁהּ" וְכִגּוֹן שֶׁלֹּא בָּא עָלֶיהָ, דְּהָוֵה לֵיהּ מְנוּקֶּה מֵעָוֹן! הָא בְּעֵי לְאוֹקְמֵי הָכִי בְּמַסֶּכֶת יְבָמוֹת (נח,א), וְאוֹתִיבְנָא עָלָהּ: **"מִבַּלְעֲדֵי אִישָׁהּ"** — שֶׁקִּדְמָה שְׁכִיבַת בַּעַל לְבוֹעֵל, וְלֹא שֶׁקִּדְמָה שְׁכִיבַת בּוֹעֵל לְבַעַל. הִילְכָךְ, אֵין לָךְ שְׁבוּעָה שֶׁל זְנוּת שֶׁאֵין אֵירוּסִין קוֹדְמִין שְׁכִיבַת בּוֹעֵל הוּא. וּבִיבָמוֹת אִיכָּא דְּמוֹקֵי לָהּ כְּשֶׁבָּא עָלֶיהָ אָרוּס בְּבֵית אָבִיהָ, וְעוּלָּא לֹא סָבִירָא לֵיהּ הַהוּא שִׁינּוּיָא.

שלא

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁנָּתַן לוֹ דְּמֵי כּוּלָּן — לֹא קָנָה אֶלָּא כְּנֶגֶד מָעוֹתָיו. **מְסַיַּע לֵיהּ לִשְׁמוּאֵל** — דְּקָתָנֵי: בֵּיוָן שֶׁהֶחֱזִיק בְּאַחַת מֵהֶן קָנָאן כּוּלָּן. **אַגּוּדוֹ בִּידוֹ** — כּוּלָּן מְצוּיִין לוֹ בְּיָדוֹ. **אִיכָּא דְּאָמְרִי תֵּדַע לָךְ דְּלָא קָנֵי** — וְלֵיתָא דִּשְׁמוּאֵל. וְזוֹ לֹא תִּיקְנִי — לֹא נִרְסִינַן. **וְאַמַּאי לֵיהּ זוֹ קְנֵי מִי קָנֵי** — לְשַׁאֵר, הָא אָמַר "זוֹ", הָכָא נַמִּי, כִּי אֲחִזַתֵּהּ בֵּהּ וְאֵין הַשְּׁאָר נִיכָּרוֹת עִמּוֹ — "זוֹ קְנֵי" הוּא. **נִיפַּח מוּחֲלְקִין** — וְכִי אָמַר לֵיהּ "זוֹ קְנֵי" — הוּא מִשְׁמַע, וְלֹא קָנָה הַשְּׁאָר. הָכָא — לֹא "זוֹ קְנֵי" הוּא. **סַדְנָא דְּאַרְעָא חַד הוּא** — דְּהָא כּוּלָּהּ עֵשֶׂת וְחִיבּוּר הַקַּרְקַע חַד הוּא, דְּהָא כּוּלָּהּ מְחוּבֶּרֶת. **אָמַן** — יִתִּירָא, לְמִידְרֵשׁ בֵּיהּ גִּלְגּוּל, כְּדִקָּא מַסֵּיִים וְאָזֵיל: אָמַן שֶׁלֹּא סְטִיתִי אֲרוּסָה וּנְשׂוּאָה. וְלֹא אַפְשָׁר לְאוֹקְמָהּ אֶלָּא בְּגִלְגּוּל. **עַל הָאָלָה** — "יִרְכֵּךְ נוֹפֶלֶת" וְגוֹ'. **הַשְּׁבוּעָה** — שֶׁהִיא מִשְׁבִּיעַת הַכֹּהֵן, וְאוֹמֵר: מַשְׁבִּיעֲנִי עָלַיִךְ שֶׁלֹּא נִטְמֵאת, כִּדְכְתִיב (במדבר ה) "וְהִשְׁבִּיעַ אוֹתָהּ". **בְּנוּסָּה** — שֶׁיֵּשׁ לְמֵיתְנִי גַּבֵּי יְבָמָה. שׁוֹמֶרֶת יָבָם — מִמְּתַנַּת וּמִצְפָּה לְיִבּוּם, כְּמוֹ "שֹׁמֵר אַת הַדְּבָר" (בְּרֵאשִׁית לז,ו). **לְהֵכִי שִׁיֵּר לְשׁוֹן בְּנִיסָּה כִּדְכְתִיב (דברים כה)** "לֹא תִּהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר" אֲלֹא יְבָמָה יְקֻחֶנָּה לְאִשָּׁה בְּבֵיתוֹ. **אִי נִיכָּא כו'** וּמְשַׁקֶּה לָהּ **כְּשֶׁהִיא אֲרוּסָה** — וּמִילֵּי מִילֵּי קְתָנֵי, וְלֹא שְׁתִּשְׁבַּע עַל כּוֹלָּם כְּאַחַת. וְהֵכִי קָאָמַר: בֵּין שֶׁהִיא אֲרוּסָה בֵּין שֶׁהִיא נְשׂוּאָה יָבוֹל לְהַשְׁבִּיעָהּ וּלְהַשְׁקוֹתָהּ. **לֹא שׁוֹתוֹת** — אִם נִסְתְּרוּ, דִּבְעִינַן "תַּחַת אִשָּׁהּ". **וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתוּבָּה** — שֶׁהִיא גְּרָמָה לְעַצְמָהּ לְאִיסּוּר עָלֶיהָ. **וְקָא מַשְׁקֵי לָהּ כְּשֶׁהִיא נְשׂוּאָה** — עַל סְתִירַת אֵירוּסִין. **וְנִקָּה הָאִישׁ** — שֶׁלֹּא בָּא עָלֶיהָ אַחַר שֶׁנִּסְתְּרָה, שֶׁנֶּאֱסְרָה עָלָיו בְּסְתִירַת זוֹ. הֵכִי גַּרְסִינַן: **אֶלָּא לָאו עַל יְדֵי גִּלְגּוּל** — וְלֹא גַּרְסִינַן "דְּקָנֵי לָהּ כְּשֶׁהִיא אֲרוּסָה וְאִסְתַּתְּרָה וּנְבָנְסָה לְחוּפָּה כּוּ'". גִּלְגּוּל — שֶׁקִּינָא לָהּ כְּשֶׁהִיא נְשׂוּאָה, וְנִסְתְּרָה, וּמִגְלְגַל עָלֶיהָ שְׁבוּעָה עַל אֵירוּסִין, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיוּ רְאוּיִין לִשְׁבוּעָה בִּפְנֵי עַצְמָן, שֶׁדָּרֵי לֹא קִינָא לָהּ. וְכֵן מְגַלְגְּלִין שְׁבוּעָה דְּקַרְקַע, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שַׁיָּיךְ בָּהּ שְׁבוּעָה. **וְאִי קַשְׁיָא:** הַוֵּה לֵיהּ לְאוֹקְמֵיהּ בְּדִקְנֵי לָהּ כְּשֶׁהִיא אֲרוּסָה וְאִיסְתַּתַּר, וּמְשַׁקֵּי לָהּ כְּשֶׁנִּבְנְסָה לְחוּפָּה, דְּקָרִינָא בָּהּ "תַּחַת אִישָׁהּ" וְכִגּוֹן שֶׁלֹּא בָּא עָלֶיהָ, דְּהָוֵה לֵיהּ מְנוּקֶּה מֵעָוֹן! הָא בְּעֵי לְאוֹקְמֵי הָכִי בְּמַסֶּכֶת יְבָמוֹת (נח,א), וְאוֹתִיבְנָא עָלָהּ: **"מִבַּלְעֲדֵי אִישָׁהּ"** — שֶׁקִּדְמָה שְׁכִיבַת בַּעַל לְבוֹעֵל, וְלֹא שֶׁקִּדְמָה שְׁכִיבַת בּוֹעֵל לְבַעַל. הִילְכָךְ, אֵין לָךְ שְׁבוּעָה שֶׁל זְנוּת שֶׁאֵין אֵירוּסִין קוֹדְמִין שְׁכִיבַת בּוֹעֵל הוּא. וּבִיבָמוֹת אִיכָּא דְּמוֹקֵי לָהּ כְּשֶׁבָּא עָלֶיהָ אָרוּס בְּבֵית אָבִיהָ, וְעוּלָּא לֹא סָבִירָא לֵיהּ הַהוּא שִׁינּוּיָא.

סְפֵק

מַה נַן קַיָימִין? אִם בְּשֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי מַעֲטִינִין – דִּבְרֵי הַכֹּל מוּתָּר. אִם בְּשֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא מַעֲטָן אֶחָד – דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר! אֶלָּא כַּי נַן קַיָימִין: בְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ מַעֲטָן טָהוֹר, וְלַחֲבֵירוֹ מַעֲטָן טָמֵא. אָמַר רַבִּי לְעָזָר: אָדָם מַחְזִיר עַל מַעֲטָן שֶׁל חֲבֵירוֹ. וְרַבָּנִין אָמְרֵי: אֵין אָדָם מַחְזִיר לְמַעֲטָן שֶׁל חֲבֵירוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עַל הַחַמִּין – חַייָב, שֶׁהוּא קֶבַע. עַל הַצוֹנִין – פָּטוּר, שֶׁהוּא עֲרַאי. יָכוֹל הוּא מַחְזִירֶתִּיהּ.

דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי זְעֵירָא, רַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי זְעֵירָא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: אַף בְּמַה שֶׁבְּלָגִין – לֹא נִטְבַּל, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עָתִיד לְהַחְזִירוֹ, בְּדָבָר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ.

[דף כ׳ ע״א]

הֲלָכָה ג׳

מתני׳ הַמְקַלֵּף בַּשְׁעוֹרִים – מְקַלֵּף אַחַת אַחַת וְאוֹכֵל. וְאִם קִילֵּף וְנָתַן לְתוֹךְ יָדוֹ – חַייָב.

הַמּוֹלֵל מְלִילוֹת שֶׁל חִיטִּים – מַנִּפְיחַ עַל יָד עַל יָד וְאוֹכֵל. וְאִם נִפָּה וְנָתַן לְתוֹךְ חֵיקוֹ – חַייָב.

גמרא אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: יָכִיל אֲנָא מְקַלֵּף תַּרְתֵּי תַּרְתֵּי.

וְתָנֵי כֵּן: בְּשְׁעוֹרִים, שְׁנַיִם – פָּטוּר, שָׁלֹשׁ – חַייָב. בְּחִיטִּים, שָׁלֹשׁ – פָּטוּר, אַרְבַּע – חַייָב.

הוּנָא בַּר חִינְנָא, וְרַב תַּחֲלִיפָא בַּר אִימִי, הֲווֹן יָתְבִין קוּמֵי רַבִּי לְעָזָר.

אָמַר רַבִּי יוֹנָה: אֵין כּוּלְהוֹן בַּר אִימִי – הָהֵן, בַּר רַב אִימִי. אֵין כּוּלְהוֹן בַּר רַב אִימִי – הָהֵן, רַב אִימִי.

וְהַוְיִין לֵיהּ עַד קִישְׁרֵי אָצְבְּעָתֵיהּ. וַהֲווֹן סָבְרִין מִינֵיהּ, וְהָפַךְ אַפּוֹי לְכוֹתְלָא, וַחֲווֹ לוֹן מִלֹּא שִׁיעֲלוֹן.

וְתָנֵי כֵּן: וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְנַפֶּה לֹא בְּקָנוֹן וְלֹא בְּתַמְחוּי. וּלְעָנְיַן שַׁבָּת – עַד כְּגְרוֹגְרוֹת.

רַבִּי חִייָא בַּר אַדָּא בָּעֵי קוּמֵי רַבִּי מָנָא: הָכָא אַתְּ אָמַר: בִּשְׁעוֹרִין, שְׁתַּיִם – פָּטוּר, שָׁלֹשׁ – חַייָב. וְכָא, אַתְּ אָמַר הָכֵין!

אָמַר לֵיהּ: שָׁנְיָיא הִיא הָכָא – שֶׁהוּא מַחֲזִיר אֶת הַמּוֹתָר.

וְתָנֵי כֵּן: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁאֵינוֹ סָמוּךְ לַגּוֹרֶן. אֲבָל הָיָה סָמוּךְ לַגּוֹרֶן, אֲפִילּוּ יֶתֶר מִכֵּן – מוּתָּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲזִיר אֶת הַמּוֹתָר.

הֲלָכָה ד׳

מתני׳ כּוּסְבָּר שֶׁזָּרָעוֹ לְזָרַע, יָרָקוֹ – פָּטוּר. וְאִם זָרָעוֹ לְיָרָק – מִתְעַשֵּׂר זֶרַע וְיָרָק.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַשֶּׁבֶת – מִתְעַשֵּׂר זֶרַע וְיָרָק וְזִירִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ מִתְעַשֵּׂר זֶרַע וְיָרָק, אֶלָּא הַשַּׁחֲלִיים וְהַגַּרְגֵּר בִּלְבָד.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: תְּמָרוֹת שֶׁל תִּלְתָן, וְשֶׁל חַרְדָּל, וְשֶׁל פּוֹל הַלָּבָן – חַייָבוֹת בַּמַּעֲשֵׂר.

רַבִּי לְיֵעֶזֶר אוֹמֵר: הַצְּלָף – מִתְעַשֵּׂר תְּמָרוֹת וַאֲבְיוֹנוֹת וְקִפְּרֶס. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֵין מִתְעַשֵּׂר אֶלָּא אֲבְיוֹנוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהֵן פֵּרִי.

גמרא חִזְקִיָּה אָמַר: כֵּיוָן שֶׁשִּׁקֵּט מִמֶּנָּה שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ מוֹרְיוֹת – בָּאָה בְּמַחְשֶׁבֶת יָרָק.

אַף לְעִנְיַן הַזֶּרַע כֵּן, כֵּיוָן שֶׁמָּנַע מִמֶּנָּה שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ מוֹרְיוֹת – בָּאָה לְמַחְשֶׁבֶת זֶרַע.

זֶרַע – מִתְעַשֶּׂרֶת לְשֶׁעָבַר. זֶרַע – מִתְעַשֶּׂרֶת לַיֶּרֶק – מִתְעַשֶּׂרֶת לַבָּא. זֶרַע לְזֶרַע וְלַיֶּרֶק, אוֹ שֶׁזֶּרַע לְזֶרַע וְאַחַר כָּךְ חִישֵּׁב עָלֶיהָ לַיֶּרֶק – מְעַשֵּׂר מִזַּרְעָהּ עַל יַרְקָהּ, וּמִיַּרְקָהּ עַל זַרְעָהּ.

וְשֶׁלָּקַט מִמֶּנָּה לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה. אֲבָל אִם לִיקֵּט מִמֶּנָּה לְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה – זַרְעָהּ מִתְעַשֵּׂר לְשֶׁעָבַר. וְיַרְקָהּ – מִתְעַשֵּׂר בִּשְׁעַת לְקִיטָתוֹ עִישׁוּרוֹ.

וּכְשֶׁהֵבִיא שְׁלִישׁ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה. אֲבָל אִם הֵבִיא שְׁלִישׁ לְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה, בֵּין יַרְקָהּ בֵּין זַרְעָהּ – מִתְעַשֵּׂר לַבָּא.

תָּנִי: שֶׁבֶת שֶׁזַּרְעָהּ לְזֶרַע – מִתְעַשֶּׂרֶת זֶרַע, וְאֵינָהּ מִתְעַשֶּׂרֶת יָרָק. זַרְעָהּ לְיֶרֶק – מִתְעַשֶּׂרֶת זֶרַע וְיֶרֶק, וְאֵינָהּ מִתְעַשֶּׂרֶת זִירִין. זַרְעָהּ לְזִירִין – מִתְעַשֶּׂרֶת זֶרַע וְיֶרֶק וְזִירִין.

וְתָנֵינַן: אֵין לְךָ מִתְעַשֵּׂר זֶרַע וְיֶרֶק אֶלָּא הַשַּׂחֲלִים וְהַגַּרְגִּיר בִּלְבַד!

בֵּינִי מַתְנִיתָא: אֵין לְךָ דָּבָר שֶׁזַּרְעוֹ לְזֶרַע – מִתְעַשֵּׂר זֶרַע וְיֶרֶק, אֶלָּא הַשַּׂחֲלִים וְהַגַּרְגִּיר בִּלְבַד.

[דף כ' ע"ב]

מַה פְּלִיגִין? כְּשֶׁזַּרְעוֹ לְזֶרַע, אֲבָל אִם זַרְעוֹ לְיֶרֶק – אַף רַבָּנָן מוֹדֵיי. וְתָנֵי בֵּן: נָהֲגִין בְּבֵת נַיִין בִּירְקוֹ בְּהֵיתֵר; דִּבְרֵי רַבִּי לְיֵעֶזֶר. לֹא אָמַר אֶלָּא דִּבְרֵי רַבִּי לְיֵעֶזֶר, הָא דִּבְרֵי הַכֹּל – חַיָּיב לְעַשֵּׂר.

תָּנֵי: הַפּוֹל וְהַשָּׁעוֹרִין וְהַתִּלְתָּן שֶׁזַּרְעָן לְיֶרֶק – בָּטְלָה דַּעְתּוֹ. זַרְעָן – חַיָּיב, וְיִרְקָן – פָּטוּר. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: עוֹד הֵיא דְּרַבִּי לְיֵעֶזֶר.

שְׁמוּאֵל אָמַר: קִפְּרֶס – אָסוּר מִשּׁוּם קְלִיפִּין. וְתָנֵי בֵּן: (ויקרא יט, כג) **וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתוֹ אֶת פִּרְיוֹ** – דָּבָר שֶׁהוּא עוֹרֵל אֶת פִּרְיוֹ.

רַב מְפַקֵּד לְאִילֵּין דְּבֵי רַב, אָתֵי רַב הוּנָא, הַמְנוּנָא מְפַקֵּד לְחַבְרָיָיא, תֵּיהֲווֹן מְפַקְּדִין לְנָשֵׁיכוֹן: כַּד הֵינוּן כָּבְשִׁין הָדָא קִפְּרֶס, דֵּיהַווֹן מְרִימִין אִילֵּין בִּיטִיתָא.

אָמַר רַבִּי בָּא: אַסְבְּרִי רַבִּי זְעֵירָא: כָּל הַקְּלִיפִּין – גְּדִילוֹת עִם הַפְּרִי. וְזֶה – פְּרִי מִלְמַעְלָן, וּקְלִיפִּין מִלְמַטָּן.

הַקַּפָּרִם וְהַתְּמָרוֹת – מִין אֶחָד הֵן. מְעַשֵּׂר מִקַּפָּרִם עַל הַתְּמָרוֹת, וּמִן הַתְּמָרוֹת עַל הַקַּפָּרִם. אֲבָל לֹא מֵהֶן עַל הָאֲבְיוֹנוֹת, וּמִן הָאֲבְיוֹנוֹת עֲלֵיהֶן.

אֲבְיוֹנוֹת, נוֹתְנִין עֲלֵיהֶן חוּמְרֵי אִילָן וְחוּמְרֵי זֶרַע. וּלְיֵידָה מִילָּה? שֶׁאִם הָיְתָה שְׁנִיָּה נִכְנֶסֶת לַשְּׁלִישִׁי – שֶׁהוּא מַפְרִישׁ וּפוֹדֶהוּ וְנוֹתְנוֹ לְעָנִי.

הַצָּלָף, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: כִּלְאַיִם בַּזְּרָעִים וְאֵינוֹ כִּלְאַיִם בַּכֶּרֶם. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינוֹ כִּלְאַיִם אַף בַּזְּרָעִים.

תָּנֵי רַבִּי חִינְנָא בַּר פָּפָּא: אֶת שֶׁהוּא עוֹלֶה מִגִּזְעוֹ – מִין אִילָן. מִשָּׁרָשָׁיו – מִין יָרָק.

הֲתִיבוּן: חֲרֵי הַבְּרוּב עוֹלֶה מִגִּזְעוֹ! כָּאן – בְּוַדַּאי, כָּאן – בְּסָפֵק.

הַדָּרָן עָלָךְ הַכּוֹבֵשׁ הַשּׁוֹלֵק

פֶּרֶק חֲמִישִׁי

מתני׳ הָעוֹקֵר שְׁתָלִים מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ, וְנָטַע לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ – פָּטוּר.

לָקַח בְּמְחוּבָּר לַקַּרְקַע – פָּטוּר.

לָקַט לִשְׁלֹחַ לַחֲבֵרוֹ – פָּטוּר.

רַבִּי לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר:

[דף כ"א ע"א]

אִם יֵשׁ בַּיּוֹצֵא בְּהוּ נִמְכָּרִים בַּשּׁוּק – חֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין.

הָעוֹקֵר לֶפֶת וּצְנוֹנוֹת מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ, וְנוֹטֵעַ לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ, לְזֶרַע – חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא גּוֹרְנָן.

בְּצָלִים שֶׁהִשְׁרִישׁוּ בָּעֲלִיָּה – טְהֵרוּ מִלְּטַמֵּא. נָפְלָה עֲלֵיהֶן מַפּוֹלֶת וְהֵן מְגוּדִּין – חֲרֵי אֵלּוּ בְּנִטּוּעִין בַּשָּׂדֶה.

גמרא **הָעוֹקֵר שְׁתָלִים מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ כו׳.** רַבִּי אָבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: רַבִּי עֲקִיבָה הִיא! דְּתָנֵינַן תַּמָּן: וְנוֹטֵל מִן הַגּוֹרָן וְזוֹרֵעַ, וּפָטוּר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת עַד שֶׁיְּמָרְחֵנּוּ; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָה.

רַבִּי חִיָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא. מוֹדִין חֲכָמִים לְרַבִּי עֲקִיבָה בִּשְׁתָלִים.

מַה בֵּין חִיטִּים מַה בֵּין שְׁתָלִים? חִיטִּים – גְּמַר מְלָאכָה. שְׁתָלִים – אֵינָן גְּמַר מְלָאכָה. מוֹדֶה רַבִּי עֲקִיבָה לַחֲכָמִים בְּלֶפֶת וּצְנוֹנוֹת שֶׁהֵן פְּסִידִין. וְחִיטִּין אֵינָן פְּסִידִין? חִיטִּין – יֵשׁ לָהֶן גּוֹרָן אַחֶרֶת. אִילָּין – אֵין לָהֶן גּוֹרָן אַחֶרֶת.

לָקַט לְשַׁלַּח לַחֲבֵירוֹ – פָּטוּר. רַב אָמַר: הוּא אָסוּר לוֹכַל. רַבִּי שִׁימִי אָמַר קוֹמֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי אַחָא: מַה דְּאָמַר רַב – בְּשֶׁהִכְנִיסוֹ לַחֲצַר בֵּית שְׁמִירָה. כְּרַבִּי מֵאִיר.

אָמַר רַבִּי מָנָא: מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵּן! לָקַח בִּמְחוּבָּר לַקַּרְקַע – פָּטוּר. הָא בַּתָּלוּשׁ – חַיָּיב. מַאן אִית לֵיהּ מָקַח טוֹבֶל בְּפֵירוֹת שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן? לֹא רַבִּי מֵאִיר?!

[דף כ"א ע"ב]

רַבִּי חִייָה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: דְּרַבִּי יוּדָה הִיא! וְתָנֵי כֵּן: רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: אַף הַשּׁוֹלֵחַ לַחֲבֵירוֹ עֲטָנִין וּשְׁתִילִין וַחֲבִילֵי תִלְתָן – לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם מְשַׁלְּחִין לְחַבֵּירֵיהֶן טְבָלִים בַּדְּבָרִים הַלָּלוּ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אוֹמֵר: אֲפִילוּ חָבֵר שֶׁשִּׁילֵחַ לְחָבֵר – צָרִיךְ לְעַשֵּׂר.

חַבְרַיָּיא בָּעֵיי: נִיחָא עַם הָאָרֶץ – חָשׁוּד. חָבֵר – חָשׁוּד? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְכִי עַם הָאָרֶץ גַּבֵּי תְּרוּמָה לָאו כְּחָבֵר הוּא? אֶלָּא בֵּיני, נָהֲגוּ בְּנֵי אָדָם לִהְיוֹת מְשַׁלְּחִין לְחַבְרֵיהֶן טְבָלִים בַּדְּבָרִים הַלָּלוּ.

וְלָאו שַׁנָּייָא בֵּין לְזֶרַע, בֵּין לְהֶבְקֵר, בֵּין לְחוּצָה לָאָרֶץ? תַּמָּן תָּנֵינַן: לְעוֹלָם הוּא נוֹתֵן מִשּׁוּם פֵּאָה וּפְטוּר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת – עַד שֶׁיְּמָרַח, וְכָא, אַתְּ אָמַר הָכֵין! תַּמָּן – הוּא מַבְקִיר עַל הַכֹּל, בְּרַם הָכָא – הוּא מַבְקִיר עַל הַגְּדוּלִין.

וְהָא תָּנֵינַן: חוּץ לָאָרֶץ, שַׁנָּייָא הִיא חוּץ לָאָרֶץ בֵּין לְעִיקָּר בֵּין לִגְדוּלִין? כָּא לָא שָׁנֵייָא בֵּין לְעִיקָּר בֵּין לִגְדוּלִים.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ דּוּ אָמַר: טָבֶל – בָּטֵל בְּרוֹב, נִיחָא. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן דּוּ אָמַר: אֵין הַטָּבֶל בָּטֵל בְּרוֹב – יַמְתִּין עַד שֶׁיַּגְדִּיל וְיַעֲשֵׂר לְפִי כּוּלּוֹ!

[דף כ"ב ע"א]

אוֹ נֵימַר: מַה פְּלִיגֵי רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ? בְּטֶבֶל שֶׁנִּטְבַּל דְּבַר תּוֹרָה. אֲבָל בְּטֶבֶל שֶׁנִּטְבַּל מִדִּבְרֵיהֶן – כָּל עַמָּא מוֹדֵיי שֶׁהַטֶּבֶל בָּטֵל בְּרוֹב.

הֲתִיב רַבִּי בָּא בַּר כֹּהֵן קוֹמֵי רַבִּי יוֹסֵי: וְהָא תָּנֵינַן: כַּיּוֹצֵא בּוֹ, זֵיתֵי טְמִיכִין שֶׁנִּתְעָרְבוּ עִם זֵיתֵי נִיקּוּף, עִנְבֵי בָּצִיר עִם עִנְבֵי עוֹלְלוֹת. וְלֹא טֶבֶל שֶׁנִּטְבַּל מִדִּבְרֵיהֶן הוּא? אָמַר רַבִּי מָנָא: קַיְימְתֵּיהּ בְּשֶׁמֶן זֵיתֵי טְמִיכִין שֶׁנִּתְעָרֵב עִם שֶׁמֶן זֵיתֵי נִיקּוּף.

אָמַר רַבִּי מָנָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לְזֶרַע, הָא לוֹכַל – פָּטוּר.

רַבִּי חִייָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: לָא שָׁנֵייָא בֵּין לְזֶרַע בֵּין לוֹכַל – חַיָּיב מִפְּנֵי שֶׁהוּא גוֹרְנָן. אָמַר רַבִּי חֲנִינָה: מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַכְנִיסָן מִן הַשָּׁנִי לְעָנִי, וּמִן הֶעָנִי לְשָׁנִי.

רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי: עֲרִימָה שֶׁל בְּצָלִים שֶׁהִשְׁרִישָׁה, הַתּוֹלֵשׁ מֵהֶן בְּשַׁבָּת – פָּטוּר, שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה בְּהַשְׁרָשָׁתָן. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מַאי אִיכְפְּלָה שַׁבָּת גַּבֵּי מַעֲשְׂרוֹת [טָהֳרוֹת]? לָא תְּנֵינַן אֶלָּא אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לֹא מִשּׁוּם כִּלְאַיִם, וְלֹא מִשּׁוּם שְׁבִיעִית, וְלֹא מִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת, וְנִיטָּלִין בְּשַׁבָּת!

[דף כ"ב ע"ב]

אָמַר רַבִּי זְעֵירָא לְרַבִּי אֲבָהוּ: חֲמֵי מַה אָמַר! לֹא אָמַר אֶלָּא מַאי אִיכְפְּלָה שַׁבָּת גַּבֵּי מַעֲשְׂרוֹת, הָא שְׁבִיעִית – אִיכְפְּלָה! שֶׁאִם הָיָה רוֹצֶה בְּהַשְׁרָשָׁתָן – שֶׁהֵן אֲסוּרִים מִשּׁוּם סְפִיחִין, וְאִם לָאו – מוּתָּרִין מִשּׁוּם סְפִיחִין.

אָמַר רַבִּי מָיְיסָא לְרַבִּי זְעֵירָא: וְדָא הִיא דְּרוּבָּא, אִילּוּ תָּנֵי בָּצָל יְחִידִי – יָאוּת.

הִשְׁרִישׁוּ בַּקּוּפָּה – הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקָתָן לְמַעֲשְׂרוֹת וְלַשְּׁבִיעִית. וְאִם הָיוּ טְמֵאִים – לֹא עָלוּ מִידֵי טוּמְאָתָן.

הִשְׁרִישׁוּ בַּעֲלִייָה – הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקָתָן לְמַעֲשְׂרוֹת וְלַשְּׁבִיעִית. וְאִם הָיוּ טְמֵאִין – עָלוּ מִידֵי טוּמְאָתָן.

"בְּחֶזְקָתָן", וְאַתְּ אָמַר: "עָלוּ"! רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי לָא: הַתּוֹרָה רִיבְּתָה בְּטָהֳרַת זְרָעִים. מַאי טַעְמָא? (ויקרא יא, לז) **וְכִי יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עַל כָּל זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ טָהוֹר הוּא.**

תָּנֵי: לֹא יִתְלוֹשׁ. עָבַר וְתָלַשׁ, אִית תַּנַּיי תָּנֵי: חַיָּיב. אִית תַּנַּיי תָּנֵי: מוּתָּר. מַאן דְּאָמַר אָסוּר – מַתִּיר. מַאן דְּאָמַר חַיָּיב? פָּטוּר, נִיחָא. דְּלָא צוֹרְכָה דִּלְא מוּתָּר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר חַיָּיב.

הֲלָכָה ב'

מתני' לֹא יִמְכֹּר אָדָם אֶת פֵּירוֹתָיו מִשֶּׁבָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת – לְמִי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת. וְלֹא בַּשְּׁבִיעִית – לְמִי שֶׁהוּא חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית.

וְאִם בִּיבֵּירוּ – נוֹטֵל אֶת הַבַּכּוּרוֹת וּמוֹכֵר אֶת הַשְּׁאָר.

לֹא יִמְכֹּר אָדָם אֶת תִּבְנוֹ וְאֶת גִּפְתּוֹ וְאֶת זֵגָיו – לְמִי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת לְהוֹצִיא מֵהֶן מַשְׁקִין. וְאִם הוֹצִיא – חַיָּיב בַּמַּעֲשְׂרוֹת.

[דף כ"ג ע"א]

וּפָטוּר מִן הַתְּרוּמָה. שֶׁהַתּוֹרֶם – בְּלִבּוֹ עַל הַקּוּטָּעִים, וְעַל הַצְּדָדִין, וְעַל מַה שֶּׁבְּתוֹךְ הַתֶּבֶן.

הַלּוֹקֵחַ שְׂדֵה יָרָק בְּסוּרְיָא, אִם עַד שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת – חַיָּיב. וּמִשֶּׁבָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת – פָּטוּר, וְלוֹקֵט בְּדַרְכּוֹ וְהוֹלֵךְ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף יִשְׁבּוֹר פּוֹעֲלִין וְיִלַּקֵּט.

אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁקָּנָה קַרְקַע. אֲבָל בִּזְמַן שֶׁלֹּא קָנָה קַרְקַע, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת – פָּטוּר. רַבִּי אוֹמֵר: אַף לְפִי חֶשְׁבּוֹן.

גמרא בֵּינִי מַתְנִיתָא, לֹא יִמְכּוֹר אָדָם אֶת שָׂדֵהוּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא אוֹמֵר לוֹ: חֲרֵי מָכַרְתִּי אֶת שֶׁלִּי, צֵא וּתְבַע אֶת שֶׁלְּךָ. עָבַר וּמָכַר – מְעַשֵּׂר וְאוֹכֵל, וְאֵינוֹ מְעַשֵּׂר מַה שֶּׁהוּא מוֹכֵר, וְאֵין אָנוּ אַחֲרָיו לָרָמְאִין.

תָּנֵי: לֹא יִתְרוֹם. עָבַר וְתָרַם, רַבִּי בֶּרֶכְיָה אָמַר: יִפֶּה כֹּחוֹ. רַבִּי מָנָא אָמַר: לֹא יִפֶּה כֹּחוֹ. אוֹתָהּ הַתְּרוּמָה שֶׁהוּא מַפְרִישׁ – טוֹבְלָה לְמַעֲשֵׂר.

רַבִּי חֲנַנְיָה חַבְרוּן דְּרַבָּנִין בָּעֵי: תָּרַם עַל פֵּירוֹת הַכְּרִי אֶחָד בְּשִׁשִּׁים, שֶׁהִיא אֶחָד מִשִּׁשִּׁים וְאֶחָד, עַל הַקּוֹטְעִין וְעַל הַצְּדָדִין וְעַל מַה שֶּׁבְּתוֹךְ הַתֶּבֶן?

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְלֹא מַתְנִיתָא הִיא? שֶׁהַתּוֹרֵם, בְּלִבּוֹ עַל הַקִּיטְעִין וְעַל הַצְּדָדִין וְעַל מַה שֶּׁבְּתוֹךְ הַתֶּבֶן! כְּלוּם צְרִיכָה אֶלָּא בְּיָתֵר.

תָּנֵי: שָׂדֶה שֶׁהֵבִיאָה שְׁלִישׁ לִפְנֵי גּוֹי, וּלְקָחָהּ

[דף כ"ג ע"ב]

מִמֶּנּוּ יִשְׂרָאֵל, רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: הַתּוֹסֶפֶת – פָּטוּר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַתּוֹסֶפֶת – חַיָּיב.

רַבִּי אֲבִינָא, עוּלָּא בַּר יִשְׁמָעֵאל בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: אַף חֲכָמִים לֹא חִייְבוּ בְּתוֹסֶפֶת אֶלָּא לְשֶׁעָבַר. שֶׁאִם הָיָה שֵׁנִי – שֵׁנִי. עָנִי – עָנִי.

תָּנֵי, רַבִּי יוֹנָתָן בִּי רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מִנַּיִן לַתְּבוּאָה שֶׁהֵבִיאָה שְׁלִישׁ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה – כּוֹנְסָהּ אוֹתָהּ בַּשְּׁבִיעִית? תַּלְמוּד לוֹמַר (שמות כג, י): **וְאָסַפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ בַּשְּׁבִיעִית.**

רַבִּי אֲבִינָא, עוּלָּא בַּר יִשְׁמָעֵאל בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: אַתְיָא דְּרַבִּי יוֹנָתָן בִּי רַבִּי יוֹסֵי – בְּשִׁיטַת רַבִּי עֲקִיבָה רַבּוֹ. כְּמָה דְּרַבִּי עֲקִיבָה אָמַר: אַחַר שְׁלִישׁ הָרִאשׁוֹן אַתְּ מְחַלֵּךְ, כֵּן רַבִּי יוֹנָתָן בִּי רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַחַר שְׁלִישׁ הָרִאשׁוֹן אַתְּ מְחַלֵּךְ.

אָמַר רַבִּי זְעֵירָא לְרַבִּי אֲבִינָא: תַּרְתֵּין מִילִּין אַתּוּן אָמְרִין, וְאִינּוּן פְּלִיגִין הָדָא עַל הָדָא. הָכָא אַתּוּן מָרִין: אַף חֲכָמִים לֹא חִייְבוּ בְּתוֹסֶפֶת אֶלָּא לְשֶׁעָבַר, שֶׁאִם הָיָה שֵׁנִי – שֵׁנִי, עָנִי – עָנִי. וְהָכָא אַתּוּן מָרִין: אַתְיָא דְּרַבִּי יוֹנָתָן בִּי רַבִּי יוֹסֵי – בְּשִׁיטַת רַבִּי עֲקִיבָה רַבּוֹ! אִי דְּאַתְיָא דְּרַבִּי יוֹנָתָן בִּי רַבִּי יוֹסֵי בְּשִׁיטַת רַבִּי עֲקִיבָה רַבּוֹ, כְּמָה דְּרַבִּי עֲקִיבָה אוֹסֵר כְּפִיחִין תּוֹרָה, כֵּן רַבִּי יוֹנָתָן בִּי רַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר כְּפִיחִים תּוֹרָה.

הֵבִיאָה פָּחוֹת מִשְּׁלִישׁ לִפְנֵי שְׁבִיעִית, וְנִכְנְסָה שְׁבִיעִית – אֲסוּרָה מִשּׁוּם כְּפִיחִים, וְלֹא חָלָה עָלֶיהָ קְדוּשַׁת שְׁבִיעִית, שֶׁכְּבַר הָיוּ עֲשָׂבִים וְלֹא חָלָה עֲלֵיהֶן קְדוּשַׁת שְׁבִיעִית.

הֲבִיאָה פָּחוֹת מִשְּׁלִישׁ לִפְנֵי שְׁמִינִית, וְנִכְנְסָה שְׁמִינִית – מוּתֶּרֶת מִשּׁוּם סְפֵיחִים, וְחָלָה עֲלֵיהֶן קְדוּשַׁת שְׁבִיעִית. רַבִּי יוֹחָנָן וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ תְּרֵיהוֹן טָרִין: מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי עֲקִיבָה בְּסִדְרָן שֶׁל שָׁנִים, שֶׁאִם הָיָה שֵׁנִי – שֵׁנִי, עָנִי – עָנִי.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֶבְקֵר וְהֶקְדֵּשׁ בְּסוּרְיָא – מַחְלוֹקֶת רַבִּי עֲקִיבָה וַחֲכָמִים. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מוֹדֵי רַבִּי עֲקִיבָה לַחֲכָמִים בַּחֲנָטָה וְהַשְׁרָשָׁה.

[דף כ"ד ע"א]

זָרַע בְּחוּרְבָּה וְהֵבִיאָה שְׁלִישׁ וְסִיֵּיף עַל גַּבָּהּ, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָה – הַתּוֹסֶפֶת חַיָּיב. וְעַל דַּעְתַּיְיהוּ דְּרַבָּנָן – הַתּוֹסֶפֶת פָּטוּר.

זָרַע בַּבַּיִת וְהֶעֱבִיר הַפְסָדָהּ, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָה – הַתּוֹסֶפֶת פָּטוּר. וְעַל דַּעְתַּיְיהוּ דְּרַבָּנָן – הַתּוֹסֶפֶת חַיָּיב.

וְאַף בְּחַלָּה כֵּן מַחְלוֹקֶת רַבִּי עֲקִיבָה וַחֲכָמִים? מַה אַתְּ בָּעֵי מֵרַבִּי עֲקִיבָה? דְּרַבִּי עֲקִיבָה אָמַר: פֵּירוֹת חוּצָה לָאָרֶץ שֶׁנִּכְנְסוּ לָאָרֶץ – חַיָּיבִין בְּחַלָּה. אֵין יְכוֹל רַבִּי עֲקִיבָה כְּרַבִּי לִיעֶזֶר, יֵאוֹת אַתְּ מַקְשֵׁי.

רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּיא בָּעֵי קוֹמֵי רַבִּי זְעִירָא: זָרַע בַּעֲצִיץ שֶׁאֵינוֹ נָקוּב וְנִקַּב, אָמַר לֵיהּ: עַכְשָׁיו נִקַּב.

אָמַר רַבִּי אָבִין: אַתְיָא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּשִׁיטַת רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְזָקִינוּ. דְּתָנִינַן תַּמָּן: יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ אֲרִיסִין לְגוֹיִם בְּסוּרְיָא –רַבִּי לִיעֶזֶר מְחַיֵּיב פֵּירוֹתֶיהָן לְמַעֲשְׂרוֹת וְלַשְּׁבִיעִית, וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל פּוֹטֵר. רַבִּי אוֹמֵר: לְפִי חֶשְׁבּוֹן. עַל רֹאשָׁה.

[דף כ"ד ע"ב]

הֲלָכָה ג' מתני' הַמְתַמֵּד וְנָתַן מַיִם בַּמִּדָּה, וּמָצָא כְדֵי מִדָּתוֹ – פָּטוּר מֵהַמַּעֲשֵׂר. רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּיב. מָצָא יוֹתֵר עַל מִדָּתוֹ – מוֹצִיא עָלָיו מִמָּקוֹם אַחֵר לְפִי חֶשְׁבּוֹן.

חוֹרֵי הַנְּמָלִים שֶׁלָּנוּ בְּצַד הָעֲרֵימָה הַחַיֶּיבֶת – הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּיבִין, לְפִי שֶׁיְּדוּעַ שֶׁמִּדָּבָר הַגָּמוּר גּוֹרְרִין כָּל הַלַּיְלָה.

שׁוּם בַּעַל בָּכִי, וּבָצָל שֶׁל רִכְפָּא, וּגְרִיסִים הַקִּילְקִין, וַעֲדָשִׁין הַמִּצְרִיּוֹת – רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף הַקְּרֵיקֵם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף הַקָּרְטָנִים, פְּטוּרִים מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת, וְנִלְקָחִין מִכָּל אָדָם בַּשְּׁבִיעִית.

זֶרַע לוּף הָעֶלְיוֹן, זֶרַע כְּרִישִׁין, זֶרַע בְּצָלִים, זֶרַע לֶפֶת וּצְנוֹנוֹת וּשְׁאָר זֵירְעוֹנֵי גִינָּה שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין – פְּטוּרִים מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת, וְנִלְקָחִים מִכָּל אָדָם בַּשְּׁבִיעִית. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֲכִילָתָן תְּרוּמָה – הֲרֵי אֵלּוּ יֵאָכְלוּ.

גמרא אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: זִימְנִין אָמַר לָהּ בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר, זִימְנִין אָמַר לָהּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי חֲנִינָא. וְהוּא – שֶׁהֶחְמִין.

תַּמָּן תָּנֵינַן: הַתָּמֵד עַד שֶׁלֹּא הֶחְמִין – אֵינוֹ נִיקַּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, וּפוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה. מִשֶּׁהֶחְמִין – נִיקַּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, וְאֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה.

מַתְנִיתִין – דְּרַבִּי יוּדָה הִיא. דְּתָנֵינַן תַּמָּן: הַמְּתַמֵּד וְנָתַן מַיִם בְּמִידָּה, וּמָצָא בְּדֵי מִידָּתוֹ – פָּטוּר, רַבִּי יוּדָה מְחַיֵּיב. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: זִמְנִין אָמַר לָהּ בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר, וְזִמְנִין אָמַר לָהּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי חֲנִינָה. וְהוּא – שֶׁהֶחְמִין.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא! שֶׁכֵּן אֲפִילוּ מֵי מָלַח – נִיקָּחִין בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר.

מַהוּ מוֹצִיא? מַעֲשְׂרוֹת. הָא תְרוּמָה – לֹא! שֶׁהַתּוֹרֶם – בְּלִבּוֹ עַל הַקּוֹטָעִין, וְעַל הַצְּדָדִין, וְעַל מַה שֶּׁבְּתוֹךְ הַתֶּבֶן.

[דף כ"ה ע"א]

הַמְּמָרֵחַ כְּרִיוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ – רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: נִטְבַּל. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: לֹא נִטְבַּל.

מְתִיב רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ לְרַבִּי יוֹחָנָן: וְהָא תָּנֵינַן: וְכֵן נָשִׁים שֶׁנָּתְנוּ לַנַּחְתּוֹם לַעֲשׂוֹת לָהֶן שְׁאוֹר, אִם אֵין בְּשָׂל אַחַת מֵהֶן כַּשִּׁיעוּר – פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה. וְאִם בְּשָׂל כּוּלְּהוֹן כַּשִּׁיעוּר!

אָמַר לֵיהּ: שֶׁכֵּן הָעוֹשָׂה עִיסָּה עַל מְנַת לְחַלְּקָהּ – עִיסָּה פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה.

וְהָתָנֵינַן: נַחְתּוֹם שֶׁעָשָׂה עִיסָּה לְחַלְּקָהּ – חַיָּיב בְּחַלָּה! אָמַר לֵיהּ: לָא תְּתִיבֵינִי נַחְתּוֹם! נַחְתּוֹם – לֹא בְּדַעְתּוֹ הַדָּבָר תָּלוּי, בְּדַעַת הַלָּקוֹחוֹת הַדָּבָר תָּלוּי, שֶׁמָּא יִמְצָא לָקוֹחוֹת וְיִטְבּוֹל מִיָּד.

אָמַר לֵיהּ: וְהָא תָּנֵי: חוֹרְרֵי הַנְּמָלִין שֶׁלָּנוּ בְּצַד הָעֲרֵימָה הַחַיֶּיבֶת – חֲרֵי אֵלּוּ חַיָּיבִין. הָא בְּצַד עֲרֵימָה פְּטוּרָה – פְּטוּרִין! אָמַר רַבִּי יוֹנָה, אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן:

[דף כ"ה ע"ב]

מְשׁוּם יֵאוּשׁ.

שְׁמוּאֵל בַּר אַבָּא אָמַר: וְהֵן שֶׁגִּירְרוּ רָאשֵׁי שִׁיבָּלִין.

מְתִיב רַבִּי יוֹחָנָן לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: וְהָתָנֵינַן: הִקְדִּישָׁן עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרוּ, וּגְמָרָן הַגִּיזְבָּר, וְאַחַר כָּךְ פָּדָיַן – פְּטוּרִים. חֲרֵי הַגִּיזְבָּר – כְּאַחֵר הוּא! אָמַר לֵיהּ: תִּפָּתֵר כְּמַאן דְּאָמַר: גִּיזְבָּר – כְּבָעָלִין. וּדְלָא כְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּרַבִּי יוֹסֵי אָמַר: גִּיזְבָּר – הוּא כְּאַחֵר.

רַבִּי חֲנַנְיָה חַבְרוּן דְּרַבָּנִין בָּעֵי: וַאֲפִילוּ יֵשׁ בְּכוּלְּהוֹן כְּשִׁיעוּר, יֵעָשֶׂה כְּדָבָר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מִלַּאכְתּוֹ וְיהֵא פָּטוּר! דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי זְעֵירָא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: אַף מַה שֶּׁבַּלָּגִין לֹא נִטְבַּל, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עָתִיד לְהַחְזִירוֹ בְּדָבָר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ!

אֵיזוֹ שׁוּם בַּעַל בְּכִי? כָּל שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא חוּר אֶחָד מַקִּיף אֶת הָעַמּוּד. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: כָּל שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא קְלִיפָּה אַחַת.

אֵיזוֹ בָּצָל שֶׁל רִיכְפָּא? כָּל שֶׁעוֹקְצוֹ נִמְעָךְ לְתוֹכוֹ. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כָּל שֶׁאֵין לוֹ אִירֵס.

אֵילּוּ הֵן גְּרִיסִין הַקִּילְקִין? אֵלּוּ הַמְרוּבָּעִין. תָּנֵי, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין מְרוּבָּע מִשֶּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית!

הֵתִיב רַבִּי בֶּרֶכְיָה: וְהָתַנֵּינַן: גּוּפָהּ שֶׁל בַּהֶרֶת – כִּגְרִיס הַקִּילְקִי מְרוּבָּע! אָמַר רַבִּי בִּיסְנָא: כָּל גַּרְמָא הִיא אָמְרָה לֵית לֵיהּ מְרוּבָּע. וְלָמָּה תָּנֵינַן? דִּירַבְּעָנָה הִיא.

וְהָא נָגְעָהּ! מְלֵא קִיטְרִין. וְהָא אָבִיבָא דְּפִילָא! עָגוֹל הוּא מִלְּמַטָּן.

[דף כ"ו ע"א]

אִית דְּבָעֵי מֵימַר: לֹא אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אֶלָּא בַּבְּרִיּוֹת. וְתָנֵי בֵּן: מְרוּבָּע בְּאוֹכְלִין, וְאֵין מְרוּבָּע בַּבְּרִיּוֹת.

אֵילּוּ הֵן עַדָּשִׁין הַמִּצְרִיּוֹת? כָּל שֶׁגַּלְגַּלֵּיהֶן חָדִין. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל שֶׁאֵין לָהֶן צְרוֹרוֹת. אֵילּוּ הֵן הַקְּרִיקָם? כָּל שֶׁעוֹקְצֵיהֶן מְעוּטִין, וְהֶלְקְטֵיהֶן מְרוּבִּין. מַה דָּמֵי לָהּ? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: כְּגוֹן אִילֵּין קוּנַיְיתָא.

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: כַּרְכֹּמִין, מַהוּ שֶׁיְּהוּ מוּתָּרִין מִשּׁוּם סְפִיחִין? הֵתִיב רַבִּי תַּנְחוּם בַּר יִרְמְיָה: וְהָתַנֵּינַן: וְהֶחָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית – אֵין לוֹקְחִין מֵהֶן פִּשְׁתָּן אֲפִילוּ סָרוּק. וּפִשְׁתָּן לָאו קַיְסָמִין הוּא? אָמַר רַבִּי חִינְנָא: מִפְּנֵי זַרְעָהּ.

רַבִּי מָנָא אָמַר: אִם מִפְּנֵי זַרְעָהּ, וְהָתַנֵּינַן: הֶחָשׁוּד לִהְיוֹת מוֹכֵר תְּרוּמָה לְחוּלִּין – אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ מַיִם וּמֶלַח. אִית לָךְ מֵימַר מַיִם וּמֶלַח מִפְּנֵי זַרְעוֹ? לֹא מִשּׁוּם קִנְּמוֹם?! אַף הָכָא מִשּׁוּם קִנְּמוֹם.

מְנַחֵם בַּר מַבְסִימָא אָחוּי דְּיוֹנָתָן, קִיפָּא בְּשֵׁם רַבִּי אַמִּי: פִּשְׁתָּן נִלְקַחַת מִכָּל אָדָם בַּשְּׁבִיעִית. הָדָא דְתֵימַר: כְּשֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם חָשׁוּד הוּא אִם אֵינוֹ חָשׁוּד. הָא דָבָר בָּרִיא שֶׁהוּא חָשׁוּד – אָסוּר.

זוּנָא קְרֵיבֵיהּ דְּרַבִּי בָּא בַּר זַבְדִּי בְּשֵׁם רַבִּי אֲבָהוּ: בִּיקְיָא – נִלְקַחַת מִכָּל אָדָם בַּשְּׁבִיעִית. הָדָא דְתֵימַר, כְּשֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם חָשׁוּד הוּא אִם אֵינוֹ חָשׁוּד. הָא דָבָר בָּרִיא שֶׁהוּא חָשׁוּד – אָסוּר .

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵּן? זֶרַע לוּף הָעֶלְיוֹן, זֶרַע כְּרִישִׁין, זֶרַע בְּצָלִים, זֶרַע לֶפֶת וּצְנוֹנוֹת, וּשְׂאַר זֶרְעוֹנֵי גִינָּה שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין. וְתָנֵי עֲלָהּ: זֶרַע אִסְטִיס, וְזֶרַע קוֹצָה, וְזֶרַע

[דף כ"ו ע"ב]

בִּיקָיָא. הָא בִּיקָיָא עַצְמָהּ – לֹא! דִּילְמָא דְּלָא אִיתְאֲמַרַת אֶלָּא כְּשֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם חָשׁוּד הוּא אִם אֵינוֹ חָשׁוּד הוּא. הָא דָּבָר בָּרִיא שֶׁהוּא חָשׁוּד – אָסוּר.

כֵּינִי מַתְנִיתָא: זֶרַע הַפִּילְיוֹן שֶׁל לוּף.

חֲדָא אִיתָּא הָוָה לָהּ יַרְבּוּזִין דִּתְרוּמָה, גּוֹ כַּפָּתָהּ. נָפְלוֹן לְגִינָּתָא וְצַמְחוּן. אֲתָא עוּבְדָא קוֹמֵי רַבִּי יוֹחָנָן, וּשְׂרָא.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי חִייָא בַּר וָוא: וְלָא מַתְנִיתָא הִיא? שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֲבִיהֶן תְּרוּמָה – הֲרֵי אֵלּוּ יֶאֱכְלוּ! אָמַר לֵיהּ: בַּבְלָיָא מִן דְּגַלְיֵית לָךְ חַסְפָּא, אַשְׁכַּחְתְּ מִרְגָּנִיתָא! אַתְּ אָמַר: וְלָאו מַתְנִיתָא הִיא!

הַדָּרָן עָלָךְ הָעוֹלֶה שְׁתָלִים וּסְלִיקָא לָהּ מַסֶּכֶת מַעֲשְׂרוֹת

הַדָּרָן עָלָךְ מַסֶּכֶת מַעֲשְׂרוֹת, וְהַדָּרָךְ עָלָךְ. דַּעְתָּן עָלָךְ מַסֶּכֶת מַעֲשְׂרוֹת, וְדַעְתָּךְ עָלָךְ. לָא נִתְנַשִּׁי מִנָּךְ מַסֶּכֶת מַעֲשְׂרוֹת, וְלָא תִתְנַשִּׁי מִנָּן, לָא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי: (ג׳ פְּעָמִים)

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּהֵא תוֹרָתְךָ אֻמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְתְהֵא עִמָּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא.

חֲנִינָא בַּר פָּפָּא, רַמֵּי בַּר פָּפָּא, נַחְמָן בַּר פָּפָּא, אַחָאי בַּר פָּפָּא, אַבָּא מָרִי בַּר פָּפָּא, רַפְרָם בַּר פָּפָּא, רָכִישׁ בַּר פָּפָּא, סוּרְחָב בַּר פָּפָּא, אַדָּא בַּר פָּפָּא, דָּרוּ בַּר פָּפָּא:

הַעֲרֶב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ:

מֵאֵיבֵי תְחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶךָ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ, לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ, כִּי בָם חִייתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֶלָה וָעֶד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁשָּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ, וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קָרְנוֹת. שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִים וְהֵם מַשְׁכִּימִים, אָנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים, אָנוּ עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִים שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שָׂכָר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים, אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שַׁחַת, שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לִבְאֵר שַׁחַת, אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם, וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי, כְּשֵׁם שֶׁעֲזַרְתַּנִי לְסַיֵּים מַסֶּכֶת מַעֲשְׂרוֹת, כֵּן תַּעְזְרֵנִי לְהַתְחִיל מַסֶּכְתּוֹת וּסְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם, לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה. וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים וַאֲמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, יַעֲמוֹד לִי וּלְזַרְעִי, שֶׁלֹּא תָמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם. וְתִתְקְנֵם בִּי, בְּהִתַּלְּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ, בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ: כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ, וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ, בְּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם:

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק רְבִיעִי

א. טְבָלָא שֶׁנִּתְנָה תַּחַת הַצִּנּוֹר לְהָדִיחַ, וְכֵן כֵּלִים שֶׁנִּתְנָן תַּחַת הַצִּנּוֹר לְהָדִיחַ - רִאשׁוֹנִים רִאשׁוֹנִים הֲכְשִׁירוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה. שָׁלְמוּ אַרְבָּעִים סְאָה - הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִין. צִנּוֹר שֶׁחֲקָקוֹ וְאַחַר כָּךְ קְבָעוֹ - פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה. קְבָעוֹ וּלְבַסּוֹף חֲקָקוֹ - אֵין פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה:

ב. מַיִם הַנּוֹזְלִין מֵאֲלֵיהֶן, וּמִן הַיָּם וּמִן הַנָּהָר, וְהָעוֹלִין בְּאַנְטִילְיָא - פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הָעוֹלִין מֵאֲלֵיהֶן - אֵינָן פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה לְפִי שֶׁאֵינָן נִתְלָשִׁין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: גַּג שֶׁיֵּשׁ בְּרֹאשׁוֹ אֶחָד וְעֶשְׂרִים סְאָה שֶׁל מֵימֵי גְּשָׁמִים - מְמַלֵּא בַּבָּתִּים וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ תִּשַׁע עֶשְׂרֵה סְאָה וּפוֹתְקָן, וּמְעָרְבִין בֶּחָצֵר:

ג. הָיוּ אַרְבָּעִים סְאָה וְנִפְתְּחָה, וּבָאוּ לְתוֹךְ הַבַּיִת - כְּשֵׁרִין וְאֵין מַטְבִּילִין בָּהֶם, שֶׁאֵין מַטְבִּילִין בָּאֲוִיר. הָיָה רֹאשׁוֹ אֶחָד מַגִּיעַ לָאָרֶץ - מַטְבִּילִין בּוֹ, שֶׁאֵין מַטְבִּילִין בָּאֲוִיר. גַּל הַנִּתָּלֹשׁ מִן הַיָּם וּמִן הַנָּהָר - אֵין מַטְבִּילִין בּוֹ, שֶׁאֵין מַטְבִּילִין בָּאֲוִיר. וְאִם הָיוּ שְׁנֵי רֹאשׁוֹן נוֹגְעִים בָּאָרֶץ - מַטְבִּילִין בָּהֶן, וְאֵין מַטְבִּילִין בַּכִּיפִּין:

ד. קַסְטְלִין הַמִּקֻּלָּח מַיִם לִכְרָכִין, אִם הָיָה נָקוּב כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד - אֵין פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה. וְאִם לָאו - פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה. וְאִם הָיָה מְקֻבָּל כָּל שֶׁהוּא מִן הַנָּקֵב וּלְמַטָּה - פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? מִן הַצַּד, אֲבָל מִלְמַטָּה, אֲפִלּוּ נָקוּב כְּמַחַט - אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה. הֲלָכָה זוֹ עָלוּ עָלֶיהָ בְּנֵי אַסְיָא שֶׁלֹּשׁ רְגָלִים בְּיַבְנֶה, וּלְרֶגֶל הַשְּׁלִישִׁי, הִכְשִׁירוּהוּ לָהֶם. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסֵי: הֲלָכָה זוֹ הוֹרִיתִי בְּרוֹמִי לְטָהֳרָה, וּכְשֶׁבָּאתִי אֶצֶל חֲבֵרַי, אָמְרוּ לִי: יָפָה הוֹרֵיתָ. פָּקַק בְּטִיט וּבִבְנָיָן - אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה. בְּסִיד וּבִגְפְסִים - פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה. עַל גַּבֵּי הָאָרֶץ וְעַל גַּבֵּי סִיד וְגִפְסִים, אוֹ שֶׁמָּרַח בְּטִיט מִן הַצְּדָדִין - אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה:

הַשָּׁלֵם

ה. מַעְיָן הַיּוֹצֵא לְתַלְמֵי, וּמִן הַתַּלְמֵי לְבֵרֵכָה, רִאשׁוֹנִים רִאשׁוֹנִים - הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן נִשְׁאָבִין. כֵּיצַד עוֹשֶׂה? נוֹקְבִין לַמַּעְיָן שְׁתּוֹלִיךְ עַל שְׂפָתוֹ כָּל שֶׁהוּא, וְנִמְצָא מַיִם מוּעָטִין מְטַהֲרִין אֶת הַמְּרֻבִּין, מְזַחְלִין עַל גַּבֵּי מֵת; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. מַיִם צָפוּי עַל גַּבֵּי כָּל שֶׁהוּא - מַטְבִּילִין בָּהֶן עַל רוּם כִּקְלִפַּת הַשּׁוּם, וְעַל רֹחַב כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד:

ו. מַעְיָן שֶׁמְּשׁוּךְ כְּנָדָל, וְרִבָּה עָלָיו מַיִם שְׁאוּבִין וְהִרְחִיבָן - מְטַהֵר בְּאַשְׁבֹּרֶן וְאֵין מְטַהֵר בְּזוֹחֲלִין, אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁיְּהֵא יָכוֹל לְהַלֵּךְ מִתְּחִלָּתוֹ. וְאֵיזֶהוּ חֲרִדְלִית? מִי גְּשָׁמִים הַבָּאִין בְּמִדְרוֹן, רוֹאִין אוֹתָן, אִם יֵשׁ מִתְּחִלָּתָן וְעַד סוֹפָן צְרוּף אַרְבָּעִים סְאָה - מַטְבִּילִין בָּהֶן, וְאִם לָאו - אֵין מַטְבִּילִים בָּהֶן; דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין מַטְבִּילִין בָּהֶן עַד שֶׁיִּהְיֶה לְפָנָיו עֹגֶל אַרְבָּעִים סְאָה. וּמַעֲשֶׂה בְּכוֹבְסִים שֶׁהָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁהָיוּ גּוֹדְרִים אוֹתָם בְּכֵלִים וְטוֹבְלִין בָּהֶן. וְהַכֹּל מוֹדִים, שֶׁכֵּלִים שֶׁגָּדַר בָּהֶן לֹא הִטְבִּילוּ:

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. גְּמָמִיּוֹת עַל פִּי הַמִּקְוֶה, וְכֵן מָקוֹם פַּרְסוֹת רַגְלֵי בְּהֵמָה עַל פִּי הַמִּקְוֶה, אִם הָיוּ מְעָרְבִין כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד - מַטְבִּילִין בָּהֶם. וְאִם לָאו - אֵין מַטְבִּילִין בָּהֶם. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הֲרֵי הֵן כְּעוּקַת הַמְּעָרָה. הַחוֹרִין שֶׁבַּמִּקְוֶה - מַטְבִּילִין בָּהֶן, וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיוּ מְעָרְבִין כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד. עֲרֵבָה שֶׁהִיא מְלֵאָה כֵּלִים וְהַשִּׁיקָהּ לַמִּקְוֶה - צְרִיכָה כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד וּמַעְיָן כָּל שֶׁהוּא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם בֵּית הִלֵּל: בִּכְלִי גָּדוֹל - אַרְבָּעָה טְפָחִים, וּבְקָטָן - בְּרֶבֶן. קוּמְקוּם שֶׁהוּא מָלֵא כֵּלִים וְהִטְבִּילָן בַּמִּקְוֶה, אַף עַל פִּי שֶׁפִּיו צַר כָּל שֶׁהוּא - כֵּלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ טְהוֹרִין. הָטָהוּ עַל צִדּוֹ - עַד שֶׁיְּהֵא בְּפִיו כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד:

ב. מַעְיָן הַיּוֹצֵא מִן הַתַּנּוּר, וְהִטְבִּיל בּוֹ צִנּוֹן וּדְלַעַת, אִם הָיוּ הַמַּיִם צָפִין עַל גַּבָּן בִּמְלוֹאָן - הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִין. שְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת שֶׁאָמְרוּ - בְּבֵינוֹנִיּוֹת שֶׁל כָּל אָדָם, וְלֹא מֵאַרְבַּע בְּטֶפַח:

תּוֹסֶפְתָּא

ג. כַּזַּיִת מִן הַנִּבְלָה וְכַעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ, סָפֵק יֵשׁ בָּהֶן כַּשָּׁעוּר, סָפֵק אֵין בָּהֶן כַּשָּׁעוּר - סְפֵקָן טָמֵא, שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁעִקָּרוֹ מִן הַתּוֹרָה וְשִׁעוּרוֹ מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים - סְפֵקוֹ טָמֵא:

ד. מְטַהֲרִין אֶת הַמִּקְוָאוֹת, הַתַּחְתּוֹן מִן הָעֶלְיוֹן, וְהָרָחוֹק מִן הַקָּרוֹב. כֵּיצַד? מֵבִיא סִילוֹן שֶׁל עֵץ אוֹ שֶׁל עֶצֶם אוֹ שֶׁל כְּלִי זְכוּכִית, וּמַנִּיחַ יָדָיו בַּתַּחְתּוֹן עַד שֶׁתִּתְמַלֵּא מַיִם, וּמוֹשְׁכָן וּמַשִּׁיקָן אֲפִלּוּ בְּשַׂעֲרָה - וְדַיּוֹ. וְאִם נִכְפַּף הַסִּילוֹן כָּל שֶׁהוּא - פָּסוּל. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁהָיוּ זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, אֲבָל אִם הָיוּ זֶה כְּנֶגֶד זֶה - מֵבִיא סִילוֹן שֶׁל רְכוּבָה מִכָּאן, וְסִילוֹן שֶׁל רְכוּבָה מִכָּאן, וְסִילוֹן אֶחָד בְּאֶמְצַע, וּמַשִּׁיק וְיוֹרֵד וְטוֹבֵל. כֹּתֶל שֶׁבֵּין שְׁנֵי מִקְוָאוֹת שֶׁנִּסְדַּק לָעֵרֶב - מַצְטָרְפִין. וְלַשָּׁתִי - אֵין מַצְטָרְפִין. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חִלּוּף הַדְּבָרִים. נִפְרְצוּ זֶה לְתוֹךְ זֶה, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: טֶפַח בְּרֹחַב הַפִּרְצָה:

ה. הַמֵּת בַּמֶּרְחָץ, הַקָּמִין - טָמֵא. הַמֵּת בַּקָּמִין, הַמֶּרְחָץ - טָמֵא. הַנּוֹגֵעַ בָּאָבָק - טָמֵא, וְטָהוֹר בַּעֲלִיָּתוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַנּוֹגֵעַ בָּאָבָק - טָהוֹר, שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה אֶלָּא לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע:

ו. הַמְטַהֶרֶת שֶׁבַּמֶּרְחָץ הַתַּחְתּוֹנָה מִלְּאָה שְׁאוּבִין, וְהָעֶלְיוֹנָה מְלֵאָה - כְּשֵׁרִין. אִם יֵשׁ כְּנֶגֶד הַנֶּקֶב שְׁלֹשֶׁת לוּגִין - פָּסוּל. וְכַמָּה יְהֵא בַּנֶּקֶב וְיִהֵא בּוֹ שְׁלֹשֶׁת לוּגִין? אֶחָד מִשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים שֶׁל בְּרֵכָה; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֲפִלּוּ תַּחְתּוֹנָה מְלֵאָה כְּשֵׁרִין וְהָעֶלְיוֹנָה מְלֵאָה שְׁאוּבִין, וְיֵשׁ בְּצַד הַנֶּקֶב שְׁלֹשֶׁת לוּגִין - כְּשֵׁרִין, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַפִּיל לְתוֹךְ הַבְּרֵכָה, אֶלָּא כְּנֶגֶד הַנֶּקֶב, וְעוֹלִין לְמִדַּת אַרְבָּעִים סְאָה. עִגּוּלֵי שֶׁלֹּג הַמְשֻׁקָּעִין בַּמִּקְוֶה - הֲרֵי אֵלּוּ מַעֲלִין. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינָן מַעֲלִין. וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה שֶׁהוּא מֵבִיא טִיט הַנָּרוֹק בָּעֲרֵבָה, וּמַשִּׁיק, וְיוֹרֵד וְטוֹבֵל:

ז. מֵי כְבָשִׁים וּמֵי שִׁלְקוֹת וּמֵי זֵיתִים שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ אַרְבָּעִים סְאָה - מַטְבִּילִין בָּהֶן, וּבִלְבַד

הַשָּׁלֵם

שֶׁאֵין בָּהֶן שֶׁמֶן. הַתָּמֵד מִשֶּׁהֶחְמִיץ - אֵין מַטְבִּילִין בּוֹ:

ח. מִקְוֶה שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, וְנָפַל לְתוֹכוֹ יַיִן וְנִשְׁתַּנּוּ מַרְאָיו - אֵינוֹ נִפְסָל בְּשָׁלֹשֶׁת לוּגִין. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִלּוּ חָזְרוּ מַרְאָיו לִכְמוּת שֶׁהָיוּ - כָּשֵׁר. הָיוּ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה וְנָפַל לְתוֹכוֹ יַיִן וְנִשְׁתַּנּוּ מַרְאֵה חֲצָיוֹ, הַטּוֹבֵל בֵּין בְּמָקוֹם הַמַּיִם בֵּין בְּמָקוֹם הַיַּיִן - כְּאִלּוּ לֹא טָבַל. נָפְלוּ לוֹ שְׁלֹשָׁה לוּגִין מַיִם, בֵּין בְּמָקוֹם הַיַּיִן, בֵּין בְּמָקוֹם הַמַּיִם - כְּאִלּוּ לֹא נָפַל. הָיָה שָׁאוּב וְהִשְׁיקוּ, הִשִּׁיק בְּמָקוֹם הַיַּיִן, זֶה וָזֶה - לֹא טָהוֹר, מָקוֹם הַמַּיִם, מָקוֹם הַמַּיִם - טָהוֹר, מָקוֹם הַיַּיִן - לֹא טָהוֹר:

ט. חָבִית שֶׁנִּשְׁבְּרָה בַּיָּם הַגָּדוֹל, וּמְרָאָה אוֹתוֹ מָקוֹם כְּמַרְאֵה אוֹתוֹ הַיַּיִן, הַטּוֹבֵל בְּאוֹתוֹ מָקוֹם - כְּאִלּוּ לֹא טָבַל. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִלּוּ נָפַל לְשָׁם כִּכַּר תְּרוּמָה - טָמֵא. מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה מְכֻוָּנוֹת, וְיָרְדוּ שְׁנַיִם וְטָבְלוּ, זֶה אַחַר זֶה, הָרִאשׁוֹן - טָהוֹר, וְהַשֵּׁנִי - טָמֵא. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? עוֹדֵהוּ הָרִאשׁוֹן בַּמַּיִם, אֶחָד מְמַלֵּא בְּכַתֵּף וְנוֹתֵן לְתוֹכוֹ, וְטָהוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עוֹדֵהוּ רַגְלוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן בַּמַּיִם, אַחַר יוֹרֵד וְטוֹבֵל - וְטָהוֹר:

י. הַטְּבִיל בּוֹ יוֹרָה גְּדוֹלָה - הֲרֵי זוֹ טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהַמַּיִם מְקַלְּחִין. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? מוֹרִידָהּ דֶּרֶךְ פִּיהָ וּמַטְבִּילָהּ, וּמַעֲלֶה אוֹתָהּ דֶּרֶךְ שׁוּלֶיהָ. הַקּוֹפֵץ לְתוֹךְ הַמִּקְוֶה - הֲרֵי זֶה מְגֻנֶּה. הַטּוֹבֵל פַּעֲמַיִם בַּמִּקְוֶה - הֲרֵי זֶה מְגֻנֶּה. הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: כְּבוֹשׁ יָדְךָ עָלַי בַּמִּקְוֶה - הֲרֵי זֶה מְגֻנֶּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּבוֹשׁ יָדְךָ עָלָיו עַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ:

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק שִׁישִׁי

א. אֶרֶץ הַכּוּתִים - טְהוֹרָה. מִקְוְותֶיהָ, וּמְדוֹרֶיהָ, וּשְׁבִילֶיהָ - טְהוֹרוֹת. אֶרֶץ הָעַמִּים, מִקְוְותֶיהָ, וּמְדוֹרֶיהָ, וּשְׁבִילֶיהָ - טְמֵאִין. מִקְוָאוֹת הָעַמִּים שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ - כְּשֵׁרִים לְבַעֲלֵי קְרָיִין, וּפְסוּלִין לְכָל הַטְּמֵאִין. וְשֶׁבָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁחוּץ מִן הַפֶּתַח - טְהוֹרִין לְכָל הַטְּמֵאִין, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר לְבַעֲלֵי קְרָיִין.

תּוֹסֶפְתָּא

וְשֶׁלְּפָנִים מִן הַפֶּתַח - פְּסוּלִין לְבַעֲלֵי קְרָיִין, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר לְכָל הַטְּמֵאִין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּשֵׁרִין לְבַעֲלֵי קְרָיִין, מִפְּנֵי שֶׁבַּעַל קֶרִי טוֹבֵל בְּאַרְבָּעִים סְאָה בְּכָל מָקוֹם. וְשֶׁחוּץ לַפֶּתַח - כְּשֵׁרִין אַף לַנִּדּוֹת. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: הֲלָכָה אֵין לִי, אֶלָּא מַעֲשֶׂה בְּמֶעָרָה שֶׁהָיְתָה בְּגִנָּתוֹ שֶׁל מוֹסֵק אֶחָד בְּרוֹמוֹן, שֶׁהָיוּ כֹּהֲנִים כּוֹבְשִׁין אֶת הַגֶּדֶר וְיוֹרְדִין וְטוֹבְלִין לְתוֹכָהּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּמִקְוֶה שֶׁבֵּין אוּשָׁא לְשִׁפְרְעָם, וְהָיָה רַבִּי דּוֹסָא מוֹשִׁיב בּוֹ שְׁנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים כְּדֵי שֶׁיְּקַוּוּ בּוֹ הַמַּיִם אַרְבָּעִים סְאָה. שׁוּב מַעֲשֶׂה בְּבֵית עֶנֶת שֶׁקִּוּוּ יוֹתֵר מֵאַלְפַּיִם כּוֹר, וּבָאוּ וְשָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן תְּרַדְיוֹן, וּפָסַל, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: 'נִכְנְסוּ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וְזָלְפוּ בַּלַּיְלָה, וְחָזְרוּ וּמָלְאוּ אוֹתוֹ בַּקִּילוֹן'. וּמַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְאוּנְקְלוֹס הַגֵּר שֶׁהָיוּ בְּאַשְׁקְלוֹן, וְטָבַל רַבָּן גַּמְלִיאֵל בַּמֶּרְחָץ, וְאוּנְקְלוֹס בַּיָּם. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קוּפְסָאי: עִמָּהֶן הָיִיתִי, וְלֹא טָבַל רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶלָּא בַּיָּם:

ב. מֶרְחָץ שֶׁבַּלָּנֶיהָ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, בִּזְמַן שֶׁמְּטַהֶרֶת שֶׁלָּהּ פְּתוּחָה לִרְשׁוּת הַיָּחִיד - טְמֵאָה. לִרְשׁוּת הָרַבִּים - טְהוֹרָה. מֶרְחָץ שֶׁבַּלָּנֶיהָ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וְיִשְׂרָאֵל נִכְנָס שַׁחֲרִית וּמַשִּׁקָּה, אַף עַל פִּי שֶׁזֶּה נִכְנַס וְזֶה יוֹצֵא, זֶה יוֹצֵא וְזֶה נִכְנָס - טְהוֹרָה. נָעֲלָהּ אוֹ שֶׁנִּתְיַחֲדָה בִּרְשׁוּתוֹ - טְמֵאָה. נִמְצֵאתָ אוֹמֵר: בַּיָּמִים - טְהוֹרָה, וּבַלֵּילוֹת - טְמֵאָה:

ג. הַמְּהַרְהֵר בַּלַּיְלָה, וְעָמַד וּמָצָא בְּשָׂרוֹ חַם - טָמֵא. חַם וְלֹא הִרְהֵר, הִרְהֵר וְלֹא חַם - טָהוֹר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בַּזָּקֵן וּבַחוֹלֶה - טָהוֹר. בַּיֶּלֶד וּבַבְּרִיא - טָמֵא:

ד. הַפּוֹלֶטֶת שִׁכְבַת זֶרַע בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי - טְהוֹרָה; דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: פְּעָמִים שֶׁהֵן אַרְבַּע עוֹנוֹת, פְּעָמִים שֶׁהֵן חָמֵשׁ, פְּעָמִים שֶׁהֵן שֵׁשׁ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לְעוֹלָם חָמֵשׁ. וְאִם יָצְאת מִקְצָת עוֹנָה רִאשׁוֹנָה - מַשְׁלִימִין לָהּ מִקְצָת עוֹנָה שִׁשִּׁית. נִמְצֵאתָ אַתָּה אוֹמֵר: שִׁכְבַת זֶרַע שֶׁל יִשְׂרָאֵל - בְּכָל מָקוֹם טְמֵאָה אֲפִלּוּ בִּמְעֵי נְכְרִית. וְשֶׁל נָכְרִים - בְּכָל מָקוֹם טְהוֹר, אֲפִלּוּ בִּמְעֵי יִשְׂרְאֵלִית, חוּץ מִמֵּימֵי רַגְלַיִם שֶׁבָּהּ. כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ טְמֵאִים - טְהוֹרִין לְחֻלִּין וּטְמֵאִין לִתְרוּמָה, חוּץ מֵהַפּוֹלֶטֶת שִׁכְבַת זֶרַע שֶׁהִיא טְמֵאָה אַף לְחֻלִּין. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַפּוֹלֶטֶת שִׁכְבַת זֶרַע - טְהוֹרָה לְחֻלִּין. וְשֶׁאָמְרוּ חוֹצְצִין, וְשֶׁאָמְרוּ אֵין חוֹצְצִין - לֹא מִטְּמְאָה וְלֹא מִטַּמְּאִין, חוּץ מִקְּרוֹם שֶׁעַל גַּבֵּי הַמַּכָּה, וְאִגּוּד שֶׁעַל גַּבֵּי הַמַּכָּה וְהַקַּשְׁקְשִׁים שֶׁעַל גַּבֵּי הַשֶּׁבֶר. וְהַשִּׁירַיִם, וְהַנְּזָמִים, וּקְטַבְלָאוֹת, וְהַטַּבָּעוֹת, אוֹצְצִין - חוֹצְצִין, רָפִין - אֵין חוֹצְצִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁזוּרִי אוֹמֵר: בֵּית הַסְּתָרִים, שֶׁבַּשּׁוּאוֹת - חוֹצֵץ, וּבִפְנוּיָה - אֵינוֹ חוֹצֵץ:

ה. סַם יָבֵשׁ שֶׁעַל גַּבֵּי מַכָּה, וְהַכְּחוֹל שֶׁעַל גַּבֵּי עַיִן - הֲרֵי אֵלּוּ אֵינָן חוֹצְצִין. וְהַדָּם, וְהַדִּבֵשׁ, וְהַדְּיוֹ, וְהַחֶלֶב, וּשְׁרַף הַתְּאֵנָה, וּשְׁרַף הַשִּׁקְמָה, וּשְׁרַף הֶחָרוּב, יְבֵשִׁין - חוֹצְצִין, לַחִין - אֵינָן חוֹצְצִין. וּשְׁאָר כָּל הַשְּׁרָפִין, בֵּין לַחִין בֵּין יְבֵשִׁין - אֵין חוֹצְצִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן שֶׁטֶף לְחֻלּוּחֵי פֵּרוֹת. סַם יָבֵשׁ חוּץ לַמַּכָּה, וְהַכְּחוֹל שֶׁחוּץ לָעַיִן - הֲרֵי אֵלּוּ חוֹצְצִין. צוֹאָה שֶׁתַּחַת הַצִּפָּרֶן שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַבָּשָׂר, וְהַטִּיט, וְהַבָּצֵק שֶׁתַּחַת הַצִּפָּרֶן אֲפִלּוּ כְּנֶגֶד הַבָּשָׂר - הֲרֵי אֵלּוּ חוֹצְצִין. כְּשׁוּת שֶׁל גְּדוֹל שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד עֲלֵיהֶן, וְהָאֹבֶר וְהַבָּשָׂר הַמִּדְלְדְּלִין בָּאָדָם - הֲרֵי אֵלּוּ אֵינָן חוֹצְצִין. רַבִּי יוֹנָתָן בֶּן יוֹסֵף אוֹמֵר: צִפָּרֶן שֶׁפִּרְשָׁה רְבָדָהּ - הֲרֵי זֶה אֵינָהּ חוֹצֶצֶת. כָּל הַחוֹצְצִין בַּכֹּהֲנִים - חוֹצְצִין בַּנִּדָּה, וּבַגֵּר בַּטְּבִילָה. וּבַחֻלִּין - אֵין חוֹצְצִין:

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק שְׁבִיעִי

א. טַבַּעַת שֶׁנִּתּוּנָה בִּלְבָנָה שֶׁל טִיט טוֹפַחַ, וְהִטְבִּילָהּ - טְהוֹרָה. וְאִם הָיָה טִיט יָוֵן וַחֲבֵרָיו - כְּאִלּוּ לֹא טָבְלָה. לְגִין שֶׁהוּא מָלֵא מַיִם טְמֵאִים שְׁאוּבִין וְנָתוּן עַל פִּיו טִיט טוֹפֵחַ, אִם הָיָה הַטִּיט שׁוֹקֵעַת בְּמַיִם, וְהִטְבִּילָן - טָהוֹר. וְאִם הָיָה הַטִּיט יָוֵן וַחֲבֵרָיו - כְּאִלּוּ לֹא טָבַל. וְרַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא בְּשֶׁל

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

מֵרְקָא, מִפְּנֵי שֶׁשָּׁפִין בּוֹ סְדָקֵי כֵּלִים. אֵלּוּ הֵן יְתֵדוֹת הַדְּרָכִים? אֵלּוּ שֶׁמְּהַלְכִין עֲלֵיהֶם בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים וְהֵן מִתְמַעֲכִין. עַל הַבְּגָדִים, מִצַּד אֶחָד - אֵינוֹ חוֹצֵץ, מִשְּׁנֵי צְדָדִין - חוֹצֵץ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: אַף מִצַּד אֶחָד - חוֹצֵץ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: שֶׁל בַּנָּאִין מִצַּד אֶחָד שֶׁל בּוֹר, גְּדוֹלָה - מִצַּד אֶחָד, וּקְטַנָּה - עַד שֶׁיְּהֵא מִשְּׁנֵי צְדָדִין:

ב. הַזֶּפֶת שֶׁבַּכּוֹס וְשֶׁבַּצְּלוֹחִית, מִתּוֹכָן - חוֹצְצוֹת, וּמֵאֲחוֹרֵיהֶן - אֵינָהּ חוֹצֶצֶת. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? מִבֵּית הָאָמָּן, אֲבָל מִבֵּית בַּעַל הַבַּיִת, בֵּין מִתּוֹכָן בֵּין מֵאֲחוֹרֵיהֶן - הֲרֵי זֶה חוֹצֵץ. בַּתַּמְחוּי וּבַקְּעָרָה, בֵּין מִתּוֹכָן בֵּין מֵאֲחוֹרֵיהֶן, בֵּין מִבֵּית הָאָמָּן בֵּין מִבֵּית בַּעַל הַבַּיִת - הֲרֵי אֵלּוּ חוֹצְצִין. הַמּוֹר וְהַקּוֹמוֹס, בֵּין בְּכוֹס בֵּין בִּצְלוֹחִית בֵּין בַּקְּעָרָה וּבֵין בַּתַּמְחוּי, בֵּין מִתּוֹכָן בֵּין מֵאֲחוֹרֵיהֶן, בֵּין מִבֵּית הָאָמָּן בֵּין מִבֵּית בַּעַל הַבַּיִת - הֲרֵי אֵלּוּ חוֹצְצִין. עַל הַסַּנְדָּל מִתּוֹכוֹ, לְמַעְלָה - חוֹצֵץ, וּלְמַטָּה - אֵינוֹ חוֹצֵץ. וְעַל הַסַּפְסָל, מִלְּמַעְלָה וּמִן הַצְּדָדִין - חוֹצֵץ, וּמִלְּמַטָּה - אֵינוֹ חוֹצֵץ. לִכְלוּךְ הַצּוֹאָה שֶׁבַּכַּר וְשֶׁבַּכִּסֵּא וְשֶׁבַּקַּתֶּדְרָאוֹת הַמְכֻבָּסִים, בֵּין מִתּוֹכָן בֵּין מֵאֲחוֹרֵיהֶן, בֵּין מִלְּמַטָּן וּבֵין מִן הַצְּדָדִין - הֲרֵי אֵלּוּ חוֹצְצִין. עַל מִטַּת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: עַל הַגְּשִׁישׁ הַחִיצוֹן - חוֹצֵץ, עַל הַפְּנִימִי - אֵינוֹ חוֹצֵץ. עַל הַמִּטַּפַּחַת שֶׁל מְפַסְּלֵי אִילָנוֹת - אֵין חוֹצְצִין. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אַף עַל חֻלּוּקָן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף עַל שְׁמָנִים כֵּיוֹצֵא בָּהֶן. לַחְלוּחִית שֶׁל שְׁמָרִים שֶׁבַּכּוֹס שֶׁבַּצְּלוֹחִיּוֹת, וְהַמּוֹךְ שֶׁבַּשִּׁיר וְשֶׁבַּזּוּג, וְהַטִּיט וְהַבֶּצֶק שֶׁעַל יַד הַקֶּרֶדּוֹם וְשֶׁעַל יַד הַמַּגְרֵפָה - הֲרֵי אֵלּוּ אֵינָן חוֹצְצִין. הַגְּלִידוּ - הֲרֵי אֵלּוּ חוֹצְצִין:

ג. כָּל יְדוֹת הַכֵּלִים שֶׁהִכְנִיסָן כְּדַרְכָּן - הֲרֵי אֵלּוּ אֵין חוֹצְצִין. נָתַן זֶפֶת וְשָׁעָוָה, בֵּין בְּמָקוֹם הַנֶּקֶב, בֵּין בְּמָקוֹם הַנָּצוֹק - הֲרֵי אֵלּוּ אֵינָן חוֹצְצִין. הִכְנִיסָן שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּן - הֲרֵי אֵלּוּ חוֹצְצִין. נָתַן הַזֶּפֶת וְהַשָּׁעָוָה, בֵּין בְּמָקוֹם הַנֶּקֶב, בֵּין בְּמָקוֹם הַנָּצוֹק - הֲרֵי אֵלּוּ חוֹצְצִין.

הַשָּׁלֵם

כָּל יְדוֹת הַכֵּלִים שֶׁנִּשְׁתַּבְּרוּ, כְּגוֹן יַד הַמַּגָּל וְיַד הַסַּכִּין, אִם מְשַׁמְּשִׁין מֵעֵין מְלַאכְתָּן רִאשׁוֹנָה - אֵין חוֹצְצִין, וְאִם לָאו - חוֹצְצִין.

ד. מַגָּל שֶׁנִּשְׁבְּרָה יָדָהּ, מִן הַשָּׁפָּה וְלִפְנִים - אֵינָהּ חוֹצֶצֶת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּבֵית הַסְּתָרִים. מִן הַשָּׁפָּה וְלַחוּץ, אִם מְשַׁמֶּשֶׁת מֵעֵין מְלַאכְתָּהּ רִאשׁוֹנָה - אֵינָהּ חוֹצֶצֶת. וְאִם לָאו - חוֹצֶצֶת. סַרְגָּהּ בְּגֻמִּי אוֹ בִּמְשִׁיחָה - הֲרֵי זוֹ חוֹצֶצֶת. שְׂרָפָהּ בְּשָׂרָף - הֲרֵי זוֹ אֵינָהּ חוֹצֶצֶת:

ה. כְּלִי שֶׁצָּרָה מִכָּאן וּמִכָּאן וְרָחָב מִן הָאֶמְצַע, כְּגוֹן עֲרֵבָה וַחֲצִי עֲרֵבָה - אֵין לָהֶן טָהֳרָה עוֹלָמִית עַד שֶׁיַּטָּה עַל צִדָּן. צְלוֹחִית שֶׁאוֹגְנָהּ מָעוּךְ לְתוֹכָהּ וְכִתְפּוֹתֶיהָ גְּבוֹהִים, וְכֵן לָגִין שֶׁאוֹגְנוֹ מָעוּךְ לְתוֹכוֹ וּכְתֵפוֹתָיו גְּבוֹהִין - אֵין לָהֶן טָהֳרָה עוֹלָמִית עַד שֶׁיַּטָּנוּ. צְלוֹחִית שֶׁשִּׁפְתָהּ שׁוֹקַעַת לַאֲחוֹרֶיהָ - מוֹרִידָהּ דֶּרֶךְ פִּיהָ וְהוֹפְכָהּ וּמַטְבִּילָהּ וּמַעֲלֶה אוֹתָהּ דֶּרֶךְ שׁוּלֶיהָ; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר: מַטְבִּיל כְּדַרְכּוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּבֵית הַסְּתָרִים. צְלוֹחִית שֶׁאוֹגְנָהּ חוֹלֶרֶת לְתוֹכָהּ, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: מַטְבִּיל כְּדַרְכּוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּבֵית הַסְּתָרִים:

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק שְׁמִינִי

א. כְּפָה יָדָיו וְרַגְלָיו וְיָשַׁב לוֹ בְּאַמַּת הַמַּיִם, אִם נִכְנְסוּ הַמַּיִם דֶּרֶךְ כֻּלּוֹ - טָהוֹר, וְאִם לָאו - טָמֵא. הָיוּ רַגְלָיו מְלֵאִים אָבָק, וְיָרַד וְטָבַל בְּמָקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה - טָמֵא. שִׁפְשֵׁף אוֹ שֶׁטָּבַל בְּחַמִּין - טָהוֹר. קוּמְקוּם שֶׁהוּא מָלֵא פֶּחָמִין וְהִטְבִּילוֹ - טָמֵא. שִׁפְשְׁפוֹ אוֹ שֶׁהִטְבִּילוֹ בְּחַמִּין - טָהוֹר. הַסַּלִּין שֶׁל גַּת אוֹ שֶׁל בַּד, אוֹצִין - צָרִיךְ לְחַטֵּט, וְרָפִים - צָרִיךְ לְנַעֵר. קִשְׂרֵי פּוּנְדָּא וּפְסִיקְיָא, וְקִשְׂרֵי מִנְעָל וְסַנְדָּל, וְקִשְׂרֵי מַפָּתֵחַ חָלוּק שֶׁל אִשָּׁה - הֲרֵי אֵלּוּ חוֹצְצִין. קִשְׂרֵי פּוּנְדָּא וּפְסִיקְיָא וְקִשְׂרֵי רְצוּעוֹת מִנְעָל וְסַנְדָּל, וְהַקֶּשֶׁר שֶׁבְּאַפְרַכְסִין שֶׁבַּכָּתֵף, וְסִדְרִין שֶׁקִּשְׁרוּ אֶת נִימָיו - הֲרֵי אֵלּוּ חוֹצְצִין. נִתְקַשְׁרוּ מֵאֲלֵיהֶן - אֵינָן חוֹצְצִין. קִשְׂרֵי עָנִי שֶׁמְּקַפִּיד עֲלֵיהֶן וְשֶׁל בַּעַל הַבַּיִת - הֲרֵי אֵלּוּ חוֹצְצִין. שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁאֵין מַקְפִּיד עֲלֵיהֶן אוֹ שֶׁל עָנִי - הֲרֵי אֵלּוּ אֵינָן חוֹצְצִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: צָרִיךְ לְהַטְבִּיל אֶת כֻּלָּן מִפְּנֵי חֻמְרָן. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי טַרְפוֹן: בַּשְּׁלְשֶׁלֶת צָרִיךְ לְהַטְבִּיל אֶת כָּל הַטַּבַּעַת. כְּלִי שֶׁהוּא מָלֵא יַיִן וְהִטְבִּילוֹ, אִם בָּטֵל מַרְאָיו - טָהוֹר, וְאִם לָאו - טָמֵא. מָלֵא יַיִן וְחָלָב, אִם רֻבָּה עָלָיו מַיִם - טָהוֹר, וְאִם לָאו - טָמֵא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלּוּ הוּא יַיִן אָדֹם בְּמַיִם, אִם בָּטֵל מַרְאָיו - טָהוֹר. וְאִם לָאו - טָמֵא. מְלֵא מֵי חַטָּאת עַד שֶׁרֻבָּה עָלָיו הַמַּיִם, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: שָׁמַעְתִּי שֶׁאָפְלוּ כְּלֵי מַחְזִיק כּוֹר וְאֵין בּוֹ אֶלָּא רְבִיעִית - כְּאִלּוּ לֹא טָבַל:

ב. כָּל הָאוֹכָלִים מִצְטָרְפִין לִפְסֹל אֶת הַגְּוִיָּה בְּכַחֲצִי פְּרָס בְּתוֹךְ כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס. אֹכֶל, וְחָזֵר וְאֹכֶל, וְחָזֵר וְאָכַל, אִם יֵשׁ מִתְּחִלַּת אֲכִילָה רְאשׁוֹנָה וְעַד סוֹף אֲכִילָה אַחֲרוֹנָה כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס - מִצְטָרְפִין, וְאִם לָאו - אֵין מִצְטָרְפִין, לֹא הַתְּרוּ לֶאֱכֹל פָּחוֹת מִכַּשִּׁעוּר לְהִיוֹת יוֹרֵד וְטוֹבֵל, אֶלָּא אוֹכֵל כַּשִּׁעוּר וְיוֹרֵד וְטוֹבֵל. אָכַל פָּחוֹת מִכַּשִּׁעוּר וְיָרַד וְטָבַל בְּאֶמְצַע - טָמֵא. הִתִּירוּ לְמְעֻבֶּרֶת לֶאֱכֹל פָּחוֹת מִכַּשִּׁעוּר מִפְּנֵי סַכָּנַת נְפָשׁוֹת. וְכַמָּה הִיא פְּרָס? שְׁתֵּי בֵיצִים חָסֵר קְמָעָא; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שְׁתֵּי בֵיצִים שׁוֹחֲקוֹת. שְׁעֹר רַבִּי שְׁתֵּי בֵיצִים וְעוֹד:

ג. כָּל הַמַּשְׁקִין מִצְטָרְפִין לִפְסֹל אֶת הַגְּוִיָּה בְּשׁוֹתֶה רְבִיעִית מִתּוֹךְ כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס. שָׁתָה, וְחָזַר וְשָׁתָה, וְחָזַר וְשָׁתָה, אִם יֵשׁ מִתְּחִלַּת שְׁתִיָּה רְאשׁוֹנָה עַד סוֹף שְׁתִיָּה אַחֲרוֹנָה כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס - מִצְטָרְפִין, יוֹתֵר מִכָּאן - אֵין מִצְטָרְפִין. לֹא הִתִּירוּ לִשְׁתּוֹת פָּחוֹת מִכַּשִּׁעוּר לִהְיוֹת יוֹרֵד וְטוֹבֵל, אֶלָּא שׁוֹתֶה כַּשִּׁעוּר וְיוֹרֵד וְטוֹבֵל. שָׁתָה פָּחוֹת מִכַּשִּׁעוּר וְיָרַד וְטָבַל בְּאֶמְצַע - טָמֵא. הִתִּירוּ לְמַגֵּע טָמֵא מֵת שֶׁיִּתְּהֵא מְנִיקָה אֶת בְּנָהּ, וּבְנָהּ טָהוֹר:

ד. בָּלַע כַּזַּיִת מִן הַמֵּת וְנִכְנַס לַבַּיִת - הַבַּיִת טָהוֹר. שֶׁכָּל הַבְּלוּעִין בֵּין בָּאָדָם בֵּין בַּבְּהֵמָה בֵּין בַּחַיָּה בֵּין בְּעוֹפוֹת - טְהוֹרִין. נִכְנְסוּ צְרוֹרוֹת וְקִסָּמִים בְּסִדְקֵי רַגְלָיו מִלְמַטָּה, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֵינוֹ חוֹצֵץ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּבֵית הַסְּתָרִים:

ה. אִסְפְּלָנִית מְלוּגְמָא וּרְטִיָּה שֶׁעַל בֵּית הַסְּתָרִים, רַבִּי אוֹמֵר: חוֹצֵץ. וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ חוֹצֵץ. הָעוֹשֶׂה קִילְקִי בְּרֹאשׁוֹ, רַבִּי אוֹמֵר: חוֹצֵץ. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ חוֹצֵץ. הָיְתָה בּוֹ שְׂעָרָה אַחַת חוֹץ לַמַּכָּה, וְרֹאשׁוֹ מְדֻבָּק לַמַּכָּה, אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת וְרֹאשָׁן מְדֻבָּק בְּטִיט אוֹ בְּצוֹאָה - הֲרֵי אֵלּוּ חוֹצְצוֹת. הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת בְּרֵיסֵי עֵינָיו וּמִלְמַטָּה, וְנִקְבוּ, וְהוֹצִיאָן בְּרֵיסֵי עֵינָיו מִלְמַעְלָה, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה, וְנִמְנוּ עָלָיו חֲמִשָּׁה זְקֵנִים בְּלוּד וְטִמְּאוּהוּ:

ו. פָּרָה שֶׁשָּׁתַת מֵי חַטָּאת וּשְׁחָטָהּ בְּתוֹךְ מֵעֶת לְעֵת, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה, וְהָיָה רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי מְטַהֵר וְרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא, סִיַּע רַבִּי טַרְפוֹן אֶת רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. סִיַּע רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס אֶת רַבִּי עֲקִיבָא, סִלֵּק רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס אֶת רַבִּי טַרְפוֹן, סִלֵּק רַבִּי עֲקִיבָא אֶת רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, אַחַר זְמַן מָצָא לוֹ תְּשׁוּבָה אָמַר לוֹ: מָה אֲנִי לַחֲזוֹר? אָמַר לוֹ: לֹא לְכָל אָדָם אֶלָּא לְךָ, שֶׁאַתָּה הוּא יוֹסֵי הַגְּלִילִי. אָמַר לוֹ: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (בַּמִּדְבָּר יט, ט): "וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה חַטָּאת הִיא",

הַשָּׁלֵם

הַבַּיִת טָמֵא. נִסְרַח אוֹ שֶׁיָּצָא מִלְמַטָּה - טָהוֹרִין. שָׁתָה מַיִם טְמֵאִים וֶהֱקִיאָן - טְמֵאִין, מִפְּנֵי שֶׁנִּטְמְאוּ בּוֹ בְּיֹצְאָתָן. טָבַל אוֹ שֶׁנִּסְרְחוּ אוֹ שֶׁיָּצָא מִלְמַטָּה - טְהוֹרִין. שָׁתָה שְׁאָר הַמַּשְׁקִין, אַף עַל פִּי שֶׁטָּבַל וֶהֱקִיאָן - טְמֵאִין, לְפִי שֶׁאֵינָן טְהוֹרִין בַּגּוּף. נִסְרְחוּ אוֹ שֶׁיָּצְאוּ מִלְמַטָּה - טְהוֹרִין. פָּרָה שֶׁשָּׁתַת מַיִם טְמֵאִין וְהֵקִיאַתָן - טְמֵאִין, מִפְּנֵי שֶׁאֵין טְהוֹרִין בַּגּוּף. נִסְרְחוּ אוֹ שֶׁיָּצְאוּ מִלְמַטָּן - טְהוֹרִין. נִכְנַס לוֹ חֵץ בִּירֵכוֹ, רַבִּי אוֹמֵר: אֵינוֹ חוֹצֵץ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הֲרֵי זֶה חוֹצֵץ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשֶׁל מַתֶּכֶת, אֲבָל בְּשֶׁל עֵץ - אֵינוֹ חוֹצֵץ. וְאִם קָרַם עָלָיו הָעוֹר לְמַעְלָה, הַכֹּל מוֹדִים שֶׁאֵינוֹ חוֹצֵץ, שֶׁכָּל הַבְּלוּעִין בֵּין בָּאָדָם וּבֵין בִּבְהֵמָה וּבֵין בְּחַיָּה וּבֵין בְּעוֹפוֹת - טְהוֹרִין. נִכְנְסוּ צְרוֹרוֹת וְקִסָּמִים בְּסִדְקֵי רַגְלָיו מִלְמַטָּה, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֵינוֹ חוֹצֵץ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּבֵית הַסְּתָרִים:

ה. אִסְפְּלָנִית מְלוּגְמָא וּרְטִיָּה שֶׁעַל בֵּית הַסְּתָרִים, רַבִּי אוֹמֵר: חוֹצֵץ. וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ חוֹצֵץ. הָעוֹשֶׂה קִילְקִי בְּרֹאשׁוֹ, רַבִּי אוֹמֵר: חוֹצֵץ. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ חוֹצֵץ. הָיְתָה בּוֹ שְׂעָרָה אַחַת חוֹץ לַמַּכָּה, וְרֹאשׁוֹ מְדֻבָּק לַמַּכָּה, אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת וְרֹאשָׁן מְדֻבָּק בְּטִיט אוֹ בְּצוֹאָה - הֲרֵי אֵלּוּ חוֹצְצוֹת. הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת בְּרֵיסֵי עֵינָיו וּמִלְמַטָּה, וְנִקְבוּ, וְהוֹצִיאָן בְּרֵיסֵי עֵינָיו מִלְמַעְלָה, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה, וְנִמְנוּ עָלָיו חֲמִשָּׁה זְקֵנִים בְּלוּד וְטִמְּאוּהוּ:

ו. פָּרָה שֶׁשָּׁתַת מֵי חַטָּאת וּשְׁחָטָהּ בְּתוֹךְ מֵעֶת לְעֵת, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה, וְהָיָה רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי מְטַהֵר וְרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא, סִיַּע רַבִּי טַרְפוֹן אֶת רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. סִיַּע רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס אֶת רַבִּי עֲקִיבָא, סִלֵּק רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס אֶת רַבִּי טַרְפוֹן, סִלֵּק רַבִּי עֲקִיבָא אֶת רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, אַחַר זְמַן מָצָא לוֹ תְּשׁוּבָה אָמַר לוֹ: מָה אֲנִי לַחֲזוֹר? אָמַר לוֹ: לֹא לְכָל אָדָם אֶלָּא לְךָ, שֶׁאַתָּה הוּא יוֹסֵי הַגְּלִילִי. אָמַר לוֹ: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (בַּמִּדְבָּר יט, ט): "וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה חַטָּאת הִיא",

תּוֹסֶפְתָּא

כְּשֶׁהֵם שְׁמוּרִים לְמִי נִדָּה וְלֹא כְּשֶׁשָּׁתְתָן פָּרָה זוֹ, הָיָה מַעֲשֶׂה וְנִמְנוּ עָלֶיהָ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים זְקֵנִים בְּלֹד וְטִהֲרוּהָ, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה קָרָא רַבִּי טַרְפוֹן הַמִּקְרָא הַזֶּה (דְּנִיֵּאל ח, ד-ז): **״רָאִיתִי אֶת הָאַיִל מְנַגֵּחַ יָמָּה וְצָפוֹנָה וָנֶגְבָּה וְכָל חַיּוֹת לֹא יַעַמְדוּ לְפָנָיו וְאֵין מַצִּיל מִיָּדוֹ וְעָשָׂה כִרְצֹנוֹ וְהִגְדִּיל״** - זֶה רַבִּי עֲקִיבָא. **״וַאֲנִי הָיִיתִי מֵבִין וְהִנֵּה צָפִיר הָעִזִּים בָּא מִן הַמַּעֲרָב עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ וְאֵין נוֹגֵעַ בָּאָרֶץ וְהַצָּפִיר קֶרֶן חָזוּת בֵּין עֵינָיו״** - זֶה רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי וּתְשׁוּבָתוֹ. **״וַיָּבֹא עַד הָאַיִל בַּעַל הַקְּרָנַיִם אֲשֶׁר רָאִיתִי עֹמֵד לִפְנֵי הָאֻבָל וַיָּרָץ אֵלָיו בַּחֲמַת כֹּחוֹ״. וּרְאִיתִיו מַגִּיעַ אֵצֶל הָאַיִל וַיִּתְמַרְמַר אֵלָיו וַיַּךְ אֶת הָאַיִל וַיְשַׁבֵּר אֶת שְׁתֵּי קְרָנָיו״** - זֶה תְּשׁוּבַת רַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס. **וְלֹא הָיָה כֹחַ בָּאַיִל לַעֲמֹד לְפָנָיו וַיַּשְׁלִיכֵהוּ אַרְצָה וַיִּרְמְסֵהוּ** - זֶה רַבִּי עֲקִיבָא. **וְלֹא הָיָה מַצִּיל לָאַיִל מִיָּדוֹ** - אֵלּוּ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים זְקֵנִים שֶׁטִּהֲרוּהָ:

מַסֶּכֶת נִדָּה פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. כֵּיצַד מֵעֵת לְעֵת מְמַעֲטָת עַל יַד מִפְקִידָהּ לְפִקְדָּהּ? בָּדְקָה עַצְמָהּ בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת וּמָצְאַת טְהוֹרָה, וְיָשְׁבָה לָהּ יוֹם שֵׁנִי וְיוֹם שְׁלִישִׁי וְלֹא בָדְקָה, וּבָרְבִיעִי בָּדְקָה וּמָצְאַת טְמֵאָה - הֲרֵי זוֹ אֵינָהּ מְטַמְּאָה מִפְּקִידָהּ לְפִקְדָּהּ אֶלָּא מֵעֵת לְעֵת. וְכֵיצַד מִפְּקִידָהּ לְפִקְדָּהּ מְמַעֲטָת עַל יַד מֵעֵת לְעֵת? בָּדְקָה עַצְמָהּ בְּשֶׁעָה רִאשׁוֹנָה וּמָצְאָה טְהוֹרָה, וְיָשְׁבָה לָהּ שְׁנִיָּה וּשְׁלִישִׁית וְלֹא בָדְקָה, וּבָרְבִיעִית בָּדְקָה וּמָצְאָה טְמֵאָה, אֵין אוֹמְרִים: ׳תִּטַּמֵּא מֵעֵת לְעֵת׳, אֶלָּא מִפְּקִידָהּ לְפִקְדָּהּ. וְזוֹ הִיא שֶׁאָמְרוּ: ׳מִפְּקִידָהּ לְפִקְדָּהּ מְמַעֶטֶת עַל יַד מֵעֵת לְעֵת׳:

ב. טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס שֶׁרָאוּ - דַּיָּן שַׁעְתָּן. גְּיוֹרֶת שֶׁרָאֲתָה - דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הֲרֵי הִיא כְּכָל הַנָּשִׁים, וּמְטַמְּאָה מֵעֵת לְעֵת וּמִפְּקִידָהּ לְפִקְדָּהּ. הָרוֹאָה מֵאֶנֶס - דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ. וְאֵיזֶהוּ מֵאֶנֶס? פֹּהֶקֶת וְרָאֲתָה, קָפְצָה וְרָאֲתָה, הִכְתָּה בַּעְלָהּ וְרָאֲתָה, נָשְׂאָה מַשָּׂא כָּבֵד וְרָאֲתָה - זֶה הוּא אֹנֶס. וְכֵיצַד דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ? יָשְׁבָה עַל גַּבֵּי מִטָּה, עַל כִּסֵּא, וְעַל סַפְסָל, וְנִתְעַסְּקָה בְּטָהֳרוֹת, וְשִׁמְּשָׁה אֶת בַּיְתָהּ, וּפֵרְשָׁה וְרָאֲתָה - הֲרֵי זוֹ טְמֵאָה וְהֵן טְהוֹרוֹת:

ג. רַבִּי אֶלְיֹעֵזֶר אוֹמֵר: אַרְבַּע נָשִׁים דַּיָּן שַׁעְתָּן, בְּתוּלָה, מְעֻבֶּרֶת, מֵנִיקָה, וּזְקֵנָה. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אֲנִי לֹא שָׁמַעְתִּי אֶלָּא בְּתוּלָה. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְיֹעֵזֶר: אֵין אוֹמְרִים לְמִי שֶׁלֹּא רָאָה אֶת הַחֹדֶשׁ - יָבֹא וְיָעִיד, אֶלָּא לְמִי שֶׁרָאָה. אַתָּה לֹא שָׁמַעְתָּ, וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי. אַתָּה שָׁמַעְתָּ אַחַת, וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי אַרְבַּע. כָּל יָמָיו שֶׁל רַבִּי אֶלְיֹעֵזֶר, הָיוּ הָעָם נוֹהֲגִין כְּדִבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. אַחַר שֶׁמֵּת רַבִּי אֶלְיֹעֵזֶר, הֶחֱזִיר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַדָּבָר לְיוֹשְׁנָהּ כְּרַבִּי אֶלְיֹעֵזֶר. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְיֹעֵזֶר:

ד. וְאֵיזוֹ הִיא בְּתוּלָה? כָּל שֶׁלֹּא רָאֲתָה דָּם מֵימֶיהָ. וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּשֵּׂאת וְהָיוּ לָהּ בָּנִים, אֲנִי קוֹרֵא אוֹתָהּ ׳בְּתוּלָה׳ עַד שֶׁתִּרְאֶה רְאִיָּה רִאשׁוֹנָה. הֱוֵי, לֹא אָמְרוּ בְּתוּלָה לִבְתוּלָה אֶלָּא לְדָמִים:

אֵיזוֹ הִיא מְעֻבֶּרֶת? מִשֶּׁיִּוָּדַע עִבּוּרָהּ. וְכַמָּה הִיא הַכָּרַת הָעִבּוּר? סוּמְכוֹס מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: שִׁלְשָׁה חֳדָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית לח, כד): ״וַיְהִי כְּמִשְׁלֹשׁ חֳדָשִׁים״. הָיְתָה בְּחֶזְקַת מְעֻבֶּרֶת וְרָאֲתָה, וְאַחַר כָּךְ הִפִּילָה דָּבָר שֶׁאֵינוֹ וָלָד - דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר, זֵכֶר לַדָּבָר (יְשַׁעְיָה כו, יח): ״הָרִינוּ חַלְנוּ כְּמוֹ יָלַדְנוּ רוּחַ״:

ה. תִּינוֹקֶת שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַנָּהּ לִרְאוֹת וְרָאֲתָה, רְאִיָּה רִאשׁוֹנָה - דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ. שְׁנִיָּה - דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ. שְׁלִישִׁית - הֲרֵי הִיא כְּכָל הַנָּשִׁים וּמְטַמְּאָה מֵעֵת לְעֵת וּמִפְּקִידָהּ לְפִקְדָּהּ. הִפְסִיקָה שָׁלֹשׁ עוֹנוֹת וְרָאֲתָה - דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ. וְעוֹד הִפְסִיקָה שָׁלֹשׁ עוֹנוֹת וְרָאֲתָה - דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ. וְעוֹד הִפְסִיקָה שָׁלֹשׁ עוֹנוֹת וְרָאֲתָה - הֲרֵי הִיא כְּכָל הַנָּשִׁים וּמְטַמְּאָה מֵעֵת לְעֵת וּמִפְּקִידָהּ לְפִקְדָּהּ. וּכְשֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּהּ לִרְאוֹת וְרָאֲתָה, פַּעַם רִאשׁוֹנָה - דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ. שְׁנִיָּה - מְטַמְּאָה מֵעֵת לְעֵת וּמִפְּקִידָהּ לְפִקְדָּהּ. הִפְסִיקָה שָׁלֹשׁ עוֹנוֹת וְרָאֲתָה - דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

וְאֵימָתַי הִגִּיעַ זְמַנָּהּ לְרָאוֹת? מִשֶּׁתָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מַעֲשֶׂה בְּרִיבָה אַחַת בְּהֵיתְלוֹ, שֶׁהִפְסִיקָה שָׁלֹשׁ עוֹנוֹת, וּבָא הַמַּעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים, וְאָמְרוּ: דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ. אָמְרוּ לוֹ: הוֹרָאַת שָׁעָה הָיְתָה:

ו. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: מְעֻבֶּרֶת וּמְנִיקָה - אֵין דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ, עַד שֶׁעָבְרוּ עָלֶיהָ שָׁלֹשׁ עוֹנוֹת, וִימֵי עִבּוּרָהּ מִצְטָרְפִין לְתוֹךְ יְמֵי מֵנִקְתָּהּ. זְקֵנָה שֶׁהִפְסִיקָה שָׁלֹשׁ עוֹנוֹת וְרָאֲתָה - דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ. הִפְסִיקָה שָׁלֹשׁ עוֹנוֹת וְרָאֲתָה - הֲרֵי הִיא כְּכָל הַנָּשִׁים, וּמְטַמְּאָה מֵעֵת לְעֵת וּמְפַקִּידָה לְפִקָּדָה. לֹא שָׁכְנָה (שְׁעַת וֶסְתָּהּ), אֶלָּא שֶׁפֵּחֲתָה אוֹ שֶׁהוֹתִירָה:

ז. אַרְבַּע נָשִׁים שֶׁאָמְרוּ 'דַּיָּן שַׁעְתָּן' (כֵּיצַד?) - רָאֲתָה כְּתֵם וְאַחַר כָּךְ רָאֲתָה דָּם - דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ. הִפְסִיקָה שָׁלֹשׁ עוֹנוֹת בֵּין רְאִיָּה לִרְאִיָּה וְלֹא רָאֲתָה, וְאַחַר כָּךְ רָאֲתָה - דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ. הִפְסִיקָה דַּם טֹהַר וְלֹא רָאֲתָה, וְאַחַר כָּךְ רָאֲתָה - דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ:

מַסֶּכֶת נִדָּה פֶּרֶק שֵׁנִי

א. מְנִיקָה שֶׁמֵּת לָהּ בְּנָהּ בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חֹדֶשׁ - מְטַמְּאָה מֵעֵת לְעֵת, לְפִיכָךְ אִם מִנְקָתוֹ וְהוֹלְכָת, אֲפִלּוּ אַרְבַּע וְחָמֵשׁ שָׁנִים - דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ כָּל עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חֹדֶשׁ, לְפִיכָךְ אִם מִנְקָתָהּ וְהוֹלֶכֶת אֲפִלּוּ אַרְבַּע וְחָמֵשׁ שָׁנִים - אֵין לָהּ אֶלָּא עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חֹדֶשׁ: מְנִיקָה שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ - הֲרֵי זוֹ לֹא תֵאָרֵס וְלֹא תִנָּשֵׂא עַד שֶׁיִּהְיוּ לָהּ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חֹדֶשׁ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁמוֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ. רַבִּי יוֹנָתָן בֶּן יוֹסֵף אוֹמֵר, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חֹדֶשׁ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: שְׁמוֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חֹדֶשׁ - מַתֶּרֶת לִנָּשֵׂא [בְּעֶשְׂרִים וְאֶחָד חֹדֶשׁ]. לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר שְׁמוֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ - מַתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא לַחֲמִשָּׁה עָשָׂר חֹדֶשׁ, שֶׁאֵין הֶחָלָב נֶעְבָּר אֶלָּא לְאַחַר שִׁלשָׁה חֳדָשִׁים:

הַשָּׁלֵם

ב. תִּינוֹק יוֹנֵק וְהוֹלֵךְ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע חֹדֶשׁ. מִכָּאן וְאֵילָךְ כְּיוֹנֵק שֶׁקֶץ; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: תִּינוֹק יוֹנֵק וְהוֹלֵךְ אֲפִלּוּ בֶּן חֲמֵשׁ שָׁנִים. פֵּרֵשׁ וְחָזַר אַחַר עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חֹדֶשׁ שְׁלשָׁה יָמִים, וּמִתּוֹךְ בּוּרְיוֹ - הֲרֵי הוּא כְּיוֹנֵק שֶׁקֶץ:

ג. חַיֶּבֶת אִשָּׁה בְּטִפּוּל בְּנָהּ כָּל עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חֹדֶשׁ. אֶחָד בְּנָהּ וְאֶחָד שֶׁנִּתַּן לָהּ בֵּן לְהָנִיק. הָאִשָּׁה שֶׁנִּתַּן לָהּ בֵּן לְהָנִיק, לֹא תַעֲשֶׂה עִמּוֹ מְלָאכָה וְלֹא תָנִיק עִמּוֹ תִּינוֹק אַחֵר. תִּינוֹק הַמַּכִּיר אֶת אִמּוֹ - אֵין נוֹתְנִין אוֹתוֹ לְמֵינֶקֶת אַחֶרֶת, מִפְּנֵי סַכָּנַת נְפָשׁוֹת. יוֹנֵק תִּינוֹק מְעוֹבֶּרֶת כּוֹכָבִים וּמְבֻהֶמֶת טְמֵאָה, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין כְּיוֹנֵק שֶׁקֶץ. וְלֹא יַאֲכִילֶנָּה נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים. וּמַכָּלָן הוּא יוֹנֵק וַאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת. וְאִם הָיָה גָּדוֹל - אָסוּר. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: יוֹנְקִין הֵיינוּ מִבְּהֵמָה טְהוֹרָה בְּיוֹם טוֹב:

ד. שָׁלֹשׁ נָשִׁים מְשַׁמְּשׁוֹת בְּמוֹךְ: קְטַנָּה, מְעֻבֶּרֶת, וּמְנִיקָה. קְטַנָּה - שֶׁמָּא תִּתְעַבֵּר וְשֶׁמָּא תָּמוּת. מְעֻבֶּרֶת - שֶׁמָּא תַּעֲשֶׂה עֻבָּרָהּ סַנְדָּל. וּמֵינֶקֶת - שֶׁמָּא תִּגְמֹל אֶת בְּנָהּ. וְאֵי זוֹ הִיא קְטַנָּה? מִבַּת אַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וְעַד בַּת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד. פָּחוֹת מִכֵּן וְיֶתֶר עַל כֵּן, מְשַׁמֶּשֶׁת כְּדַרְכָּהּ וְאֵינוֹ חוֹשֶׁשֶׁת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַחַת זוֹ וְאַחַת זוֹ מְשַׁמֶּשֶׁת כְּדַרְכָּהּ וְהוֹלֶכֶת וַה' מְשַׁמֵּר עַל יָדָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קטז, ו): "שֹׁמֵר פְּתָאִים ה'":

ה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּל עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חֹדֶשׁ - דֶּשֶׁא מִבְּפָנִים וְזוֹרֶה מִבַּחוּץ. אָמְרוּ לוֹ: הַלְלוּ אֵינוֹ אֶלָּא מַעֲשֶׂה עֵר וְאוֹנֵן: לֹא יִשָּׂא אָדָם מְעֻבֶּרֶת חֲבֵרוֹ וּמֵינֶקֶת חֲבֵרוֹ מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי כג, י): "אַל תַּסֵּג גְּבוּל עוֹלָם וּבִשְׂדֵי יְתוֹמִים אַל תָּבֹא":

ו. כָּל הַיָּד הַמַּרְבָּה בַּנָּשִׁים לִבְדּוֹק - הֲרֵי זוֹ מְשֻׁבַּחַת. וּבָאֲנָשִׁים - תִּקָּצֵץ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: יָד לָאָמָּה - תִּקָּצֵץ יָדוֹ עַל טִבּוּרוֹ. אָמְרוּ לוֹ: הֲרֵי כַּרְסוֹ נִבְקָעַת! אָמַר לָהֶם: אַף אֲנִי לֹא נִתְכַּוַּנְתִּי אֶלָּא לְכָךְ. מָשְׁלוּ מָשָׁל, לְמָה

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְנוֹתֵן אֶצְבַּע בְּעַיִן, כָּל זְמַן שֶׁהוּא דּוֹחֵק הַרְבֵּה - מוֹצִיא דִּמְעָה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשִׁכְבַת זֶרַע, אֲבָל לְזִיבָה, כָּל הַיָּד הַמַּרְבָּה לִבְדּוֹק - הֲרֵי זוֹ מְשֻׁבַּחַת:

ז. שׁוֹטֶה, מַטְבִּילִין אוֹתוֹ וּמַאֲכִילִין אוֹתוֹ לִתְרוּמָה לָעֶרֶב, וּמְשַׁמְּרִין אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִישָׁן. וְאִם יָשַׁן וְעָמַד - טָמֵא מִיָּד. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: עוֹשִׁין לוֹ כִּיס שֶׁל עוֹר, וּמַלְבִּישִׁים אוֹתוֹ וּבוֹדְקִין אוֹתוֹ לְתוֹכוֹ, וְאִם נִמְצָא בְּתוֹכוֹ שִׁכְבַת זֶרַע - טָמֵא. וְאִם לָאו - טָהוֹר. אָמְרוּ לוֹ: נִמְצֵאתָ מַבְרִיחַ מִן הַסָּפֵק וּמֵבִיא אוֹתוֹ לִידֵי וַדַּאי, מִפְּנֵי שֶׁבָּא לִידֵי חִמּוּם. אָמַר לָהֶם: וְאִם לְדִבְרֵיכֶם, שׁוֹטֶה אֵין לוֹ תַּקָּנָה! אָמְרוּ לוֹ: לְדִבְרֵינוּ, יָשֵׁן - טָמֵא, לֹא יָשֵׁן - טָהוֹר. לְדִבְרֵיךָ, שֶׁמָּא יִרְאֶה טִפָּה כְּחַרְדָּל וְתִבָּלַע בַּכִּיס:

ישעיהו פרק יח

א הוֹי אֶרֶץ צִלְצַל כְּנָפָיִם אֲשֶׁר מֵעֵבֶר לִנַהֲרֵי־
כוּשׁ: **ב** הַשֹּׁלֵחַ בַּיָּם צִירִים וּבִכְלֵי־גֹמֶא עַל־פְּנֵי־
מַיִם לְכוּ | מַלְאָכִים קַלִּים אֶל־גּוֹי מְמֹשָׁךְ וּמוֹרָט
אֶל־עַם נוֹרָא מִן־הוּא וָהֶלְאָה גּוֹי קַו־קָו וּמְבוּסָה
אֲשֶׁר־בָּזְאוּ נְהָרִים אַרְצוֹ: **ג** כָּל־יֹשְׁבֵי תֵבֵל וְשֹׁכְנֵי
אֶרֶץ כִּנְשֹׂא־נֵס הָרִים תִּרְאוּ וְכִתְקֹעַ שׁוֹפָר
תִּשְׁמָעוּ: {ס} **ד** כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֵלַי
אשקוטה אֶשְׁקְטָה וְאַבֵּיטָה בִּמְכוֹנִי כְּחֹם צַח
עֲלֵי־אוֹר כְּעָב טַל בְּחֹם קָצִיר: **ה** כִּי־לִפְנֵי קָצִיר
כְּתֹם־פֶּרַח וּבֹסֶר גֹּמֵל יִהְיֶה נֵצֶה וְכָרַת הַזַּלְזַלִּים
בַּמַּזְמֵרוֹת וְאֶת־הַנְּטִישׁוֹת הֵסִיר הֵתַז: **ו** יֵעָזְבוּ
יַחְדָּו לְעֵיט הָרִים וְלִבֶּהֱמַת הָאָרֶץ וְקַץ עָלָיו הָעַיִט
וְכָל־בֶּהֱמַת הָאָרֶץ עָלָיו תֵּחֳרָף: {ס} **ז** בָּעֵת הַהִיא
יוּבַל־שַׁי לַיהוָה צְבָאוֹת עַם מְמֹשָׁךְ וּמוֹרָט וּמֵעַם
נוֹרָא מִן־הוּא וָהֶלְאָה גּוֹי | קַו־קָו וּמְבוּסָה אֲשֶׁר
בָּזְאוּ נְהָרִים אַרְצוֹ אֶל־מְקוֹם שֵׁם־יְהוָה צְבָאוֹת
הַר־צִיּוֹן: {פ}

ישעיהו פרק יט

א מַשָּׂא מִצְרָיִם הִנֵּה יְהוָה רֹכֵב עַל־עָב קַל וּבָא
מִצְרַיִם וְנָעוּ אֱלִילֵי מִצְרַיִם מִפָּנָיו וּלְבַב מִצְרַיִם
יִמַּס בְּקִרְבּוֹ: **ב** וְסִכְסַכְתִּי מִצְרַיִם בְּמִצְרַיִם
וְנִלְחֲמוּ אִישׁ־בְּאָחִיו וְאִישׁ בְּרֵעֵהוּ עִיר בְּעִיר
מַמְלָכָה בְּמַמְלָכָה: **ג** וְנִבְקָה רוּחַ־מִצְרַיִם בְּקִרְבּוֹ
וַעֲצָתוֹ אֲבַלָּע וְדָרְשׁוּ אֶל־הָאֱלִילִים וְאֶל־הָאַשִּׁים
וְאֶל־הָאֹבוֹת וְאֶל־הַיִּדְּעֹנִים: **ד** וְסִכַּרְתִּי אֶת־
מִצְרַיִם בְּיַד אֲדֹנִים קָשֶׁה וּמֶלֶךְ עַז יִמְשָׁל־בָּם נְאֻם
הָאָדוֹן יְהוָה צְבָאוֹת: **ה** וְנִשְׁתּוּ־מַיִם מֵהַיָּם וְנָהָר
יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ: **ו** וְהֶאֶזְנִיחוּ נְהָרוֹת דָּלְלוּ וְחָרְבוּ יְאֹרֵי
מָצוֹר קָנֶה וָסוּף קָמֵלוּ: **ז** עָרוֹת עַל־יְאוֹר עַל־פִּי
יְאוֹר וְכֹל מִזְרַע יְאוֹר יִיבַשׁ נִדַּף וְאֵינֶנּוּ: **ח** וְאָנוּ
הַדַּיָּגִים וְאָבְלוּ כָּל־מַשְׁלִיכֵי בַיְאוֹר חַכָּה וּפֹרְשֵׂי
מִכְמֶרֶת עַל־פְּנֵי־מַיִם אֻמְלָלוּ: **ט** וּבֻשׁוּ עֹבְדֵי
פִשְׁתִּים שְׂרִיקוֹת וְאֹרְגִים חוֹרֵי: **י** וְהָיוּ שֻׁתֹּתֶיהָ
מְדֻכָּאִים כָּל־עֹשֵׂי שֵׂכָר אַגְמֵי־נָפֶשׁ: **יא** אַךְ־
אֱוִלִים שָׂרֵי צֹעַן חַכְמֵי יֹעֲצֵי פַרְעֹה עֵצָה נִבְעָרָה
אֵיךְ תֹּאמְרוּ אֶל־פַּרְעֹה בֶּן־חֲכָמִים אֲנִי בֶּן־מַלְכֵי־
קֶדֶם: **יב** אַיָּם אֵפוֹא חֲכָמֶיךָ וְיַגִּידוּ נָא לָךְ וְיֵדְעוּ
מַה־יָּעַץ יְהוָה צְבָאוֹת עַל־מִצְרָיִם: **יג** נוֹאֲלוּ שָׂרֵי
צֹעַן נִשְּׂאוּ שָׂרֵי נֹף הִתְעוּ אֶת־מִצְרַיִם פִּנַּת
שִׁבְטֶיהָ: **יד** יְהוָה מָסַךְ בְּקִרְבָּהּ רוּחַ עִוְעִים
וְהִתְעוּ אֶת־מִצְרַיִם בְּכָל־מַעֲשֵׂהוּ כְּהִתָּעוֹת שִׁכּוֹר
בְּקִיאוֹ: **טו** וְלֹא־יִהְיֶה לְמִצְרַיִם מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר
יַעֲשֶׂה רֹאשׁ וְזָנָב כִּפָּה וְאַגְמוֹן: **טז** בַּיּוֹם הַהוּא
יִהְיֶה מִצְרַיִם כַּנָּשִׁים וְחָרַד | וּפָחַד מִפְּנֵי תְּנוּפַת
יַד־יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר־הוּא מֵנִיף עָלָיו: **יז** וְהָיְתָה
אַדְמַת יְהוּדָה לְמִצְרַיִם לְחָגָּא כֹּל אֲשֶׁר יַזְכִּיר
אֹתָהּ אֵלָיו יִפְחָד מִפְּנֵי עֲצַת יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר־
הוּא יוֹעֵץ עָלָיו: {ס} **יח** בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיוּ חָמֵשׁ
עָרִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מְדַבְּרוֹת שְׂפַת כְּנַעַן
וְנִשְׁבָּעוֹת לַיהוָה צְבָאוֹת עִיר הַהֶרֶס יֵאָמֵר
לְאַחַת: {ס} **יט** בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מִזְבֵּחַ לַיהוָה
בְּתוֹךְ אֶרֶץ מִצְרָיִם וּמַצֵּבָה אֵצֶל־גְּבוּלָהּ
לַיהוָה: **כ** וְהָיָה לְאוֹת וּלְעֵד לַיהוָה צְבָאוֹת בְּאֶרֶץ
מִצְרָיִם כִּי־יִצְעֲקוּ אֶל־יְהוָה מִפְּנֵי לֹחֲצִים וְיִשְׁלַח
לָהֶם מוֹשִׁיעַ וְרָב וְהִצִּילָם: **כא** וְנוֹדַע יְהוָה
לְמִצְרַיִם וְיָדְעוּ מִצְרַיִם אֶת־יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
וְעָבְדוּ זֶבַח וּמִנְחָה וְנָדְרוּ־נֶדֶר לַיהוָה
וְשִׁלֵּמוּ: **כב** וְנָגַף יְהוָה אֶת־מִצְרַיִם נָגֹף וְרָפוֹא
וְשָׁבוּ עַד־יְהוָה וְנֶעְתַּר לָהֶם וּרְפָאָם: {ס} **כג** בַּיּוֹם
הַהוּא תִּהְיֶה מְסִלָּה מִמִּצְרַיִם אַשּׁוּרָה וּבָא־אַשּׁוּר
בְּמִצְרַיִם וּמִצְרַיִם בְּאַשּׁוּר וְעָבְדוּ מִצְרַיִם אֶת־
אַשּׁוּר: {ס} **כד** בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יִשְׂרָאֵל שְׁלִישִׁיָּה

לְמִצְרַיִם וּלְאַשּׁוּר בְּרָכָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: **כה** אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר בָּרוּךְ עַמִּי מִצְרַיִם וּמַעֲשֵׂה יָדַי אַשּׁוּר וְנַחֲלָתִי יִשְׂרָאֵל: {ס}

ישעיהו פרק כ

א בִּשְׁנַת בֹּא תַרְתָּן אַשְׁדּוֹדָה בִּשְׁלֹחַ אֹתוֹ סַרְגּוֹן מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיִּלָּחֶם בְּאַשְׁדּוֹד וַיִּלְכְּדָהּ: **ב** בָּעֵת הַהִיא דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד יְשַׁעְיָהוּ בֶּן־אָמוֹץ לֵאמֹר לֵךְ וּפִתַּחְתָּ הַשַּׂק מֵעַל מָתְנֶיךָ וְנַעֲלְךָ תַחֲלֹץ מֵעַל רַגְלֶךָ וַיַּעַשׂ כֵּן הָלַךְ עָרֹום וְיָחֵף: {ס} **ג** וַיֹּאמֶר יְהוָה כַּאֲשֶׁר הָלַךְ עַבְדִּי יְשַׁעְיָהוּ עָרֹום וְיָחֵף שָׁלֹשׁ שָׁנִים אֹות וּמוֹפֶת עַל־מִצְרַיִם וְעַל־כּוּשׁ: **ד** כֵּן יְנַהֵג מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אֶת־שִׁבְיִ מִצְרַיִם וְאֶת־גָּלוּת כּוּשׁ נְעָרִים וּזְקֵנִים עָרֹום וְיָחֵף וַחֲשׂוּפֵי שֵׁת עֶרְוַת מִצְרָיִם: **ה** וְחַתּוּ וָבֹשׁוּ מִכּוּשׁ מַבָּטָם וּמִן־מִצְרַיִם תִּפְאַרְתָּם: **ו** וְאָמַר יֹשֵׁב הָאִי הַזֶּה בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה־כֹה מַבָּטֵנוּ אֲשֶׁר־נַסְנוּ שָׁם לְעֶזְרָה לְהִנָּצֵל מִפְּנֵי מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְאֵיךְ נִמָּלֵט אֲנָחְנוּ: {פ}

ישעיהו פרק כא

א מַשָּׂא מִדְבַּר־יָם כְּסוּפוֹת בַּנֶּגֶב לַחֲלֹף מִמִּדְבָּר בָּא מֵאֶרֶץ נוֹרָאָה: **ב** חָזוּת קָשָׁה הֻגַּד־לִי הַבּוֹגֵד | בּוֹגֵד וְהַשּׁוֹדֵד | שׁוֹדֵד עֲלִי עֵילָם צוּרִי מָדָי כָּל־אַנְחָתָהּ הִשְׁבַּתִּי: **ג** עַל־כֵּן מָלְאוּ מָתְנַי חַלְחָלָה צִירִים אֲחָזוּנִי כְּצִירֵי יוֹלֵדָה נַעֲוֵיתִי מִשְּׁמֹעַ נִבְהַלְתִּי מֵרְאוֹת: **ד** תָּעָה לְבָבִי פַּלָּצוּת בִּעֲתָתְנִי אֶת נֶשֶׁף חִשְׁקִי שָׂם לִי לַחֲרָדָה: **ה** עָרֹךְ הַשֻּׁלְחָן צָפֹה הַצָּפִית אָכוֹל שָׁתֹה קוּמוּ הַשָּׂרִים מִשְׁחוּ מָגֵן: {ס} **ו** כִּי כֹה אָמַר אֵלַי אֲדֹנָי לֵךְ הַעֲמֵד הַמְצַפֶּה אֲשֶׁר יִרְאֶה יַגִּיד: **ז** וְרָאָה רֶכֶב צֶמֶד פָּרָשִׁים רֶכֶב חֲמוֹר רֶכֶב גָּמָל וְהִקְשִׁיב קֶשֶׁב רַב־קָשֶׁב: **ח** וַיִּקְרָא אַרְיֵה עַל־מִצְפֶּה | אֲדֹנָי אָנֹכִי עָמֵד תָּמִיד יוֹמָם וְעַל־מִשְׁמַרְתִּי אָנֹכִי נִצָּב כָּל־הַלֵּילוֹת: **ט** וְהִנֵּה־זֶה בָּא רֶכֶב אִישׁ צֶמֶד פָּרָשִׁים וַיַּעַן וַיֹּאמֶר נָפְלָה נָפְלָה בָּבֶל וְכָל־פְּסִילֵי אֱלֹהֶיהָ שִׁבַּר לָאָרֶץ: **י** מְדֻשָּׁתִי וּבֶן־גָּרְנִי אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מֵאֵת יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִגַּדְתִּי לָכֶם: {פ}

יא מַשָּׂא דוּמָה אֵלַי קֹרֵא מִשֵּׂעִיר שֹׁמֵר מַה־מִּלַּיְלָה שֹׁמֵר מַה־מִּלַּיְלָה: **יב** אָמַר שֹׁמֵר אָתָה בֹקֶר וְגַם־לָיְלָה אִם־תִּבְעָיוּן בְּעָיוּ שֻׁבוּ אֵתָיוּ: {פ} **יג** מַשָּׂא בַּעְרָב בַּיַּעַר בַּעְרַב תָּלִינוּ אָרְחוֹת דְּדָנִים: **יד** לִקְרַאת צָמֵא הֵתָיוּ מָיִם יֹשְׁבֵי אֶרֶץ תֵּימָא בְּלַחְמוֹ קִדְּמוּ נֹדֵד: **טו** כִּי־מִפְּנֵי חֲרָבוֹת נָדָדוּ מִפְּנֵי | חֶרֶב נְטוּשָׁה וּמִפְּנֵי קֶשֶׁת דְּרוּכָה וּמִפְּנֵי כֹּבֶד מִלְחָמָה: {ס} **טז** כִּי־כֹה אָמַר אֲדֹנָי אֵלַי בְּעוֹד שָׁנָה כִּשְׁנֵי שָׂכִיר וְכָלָה כָּל־כְּבוֹד קֵדָר: **יז** וּשְׁאָר מִסְפַּר־קֶשֶׁת גִּבּוֹרֵי בְנֵי־קֵדָר יִמְעֲטוּ כִּי יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל דִּבֵּר: {ס}

ישעיהו פרק כב

א מַשָּׂא גֵּיא חִזָּיֹון מַה־לָּךְ אַפּוֹא כִּי־עָלִית כֻּלָּךְ לַגַּגוֹת: **ב** תְּשֻׂאוֹת | מְלֵאָה עִיר הוֹמִיָּה קִרְיָה עַלִּיזָה חֲלָלַיִךְ לֹא חַלְלֵי־חֶרֶב וְלֹא מֵתֵי מִלְחָמָה: **ג** כָּל־קְצִינַיִךְ נָדְדוּ־יַחַד מִקֶּשֶׁת אֻסָּרוּ כָּל־נִמְצָאַיִךְ אֻסְּרוּ יַחְדָּו מֵרָחוֹק בָּרָחוּ: **ד** עַל־כֵּן אָמַרְתִּי שְׁעוּ מִנִּי אֲמָרֵר בַּבֶּכִי אַל־תָּאִיצוּ לְנַחֲמֵנִי עַל־שֹׁד בַּת־עַמִּי: **ה** כִּי יוֹם מְהוּמָה וּמְבוּסָה וּמְבוכָה לַאדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת בְּגֵי חִזָּיֹון מְקַרְקַר קֵר וְשׁוֹעַ אֶל־הָהָר: **ו** וְעֵילָם נָשָׂא אַשְׁפָּה בְּרֶכֶב אָדָם פָּרָשִׁים וְקִיר עֵרָה מָגֵן: **ז** וַיְהִי מִבְחַר־עֲמָקַיִךְ מָלְאוּ רֶכֶב וְהַפָּרָשִׁים שֹׁת שָׁתוּ הַשָּׁעְרָה: **ח** וַיְגַל אֵת מָסַךְ יְהוּדָה וַתַּבֵּט בַּיּוֹם הַהוּא אֶל־נֶשֶׁק בֵּית הַיָּעַר: **ט** וְאֵת בְּקִיעֵי עִיר־דָּוִד רְאִיתֶם כִּי־רַבּוּ וַתְּקַבְּצוּ אֶת־מֵי הַבְּרֵכָה

הַתַּחְתּוֹנָה: י וְאֶת־בָּתֵּי יְרוּשָׁלַ͏ִם סְפַרְתֶּם וַתִּתְצוּ
הַבָּתִּים לְבַצֵּר הַחוֹמָה: יא וּמִקְוָה | עֲשִׂיתֶם בֵּין
הַחֹמֹתַיִם לְמֵי הַבְּרֵכָה הַיְשָׁנָה וְלֹא הִבַּטְתֶּם אֶל־
עֹשֶׂיהָ וְיֹצְרָהּ מֵרָחוֹק לֹא רְאִיתֶם: יב וַיִּקְרָא אֲדֹנָי
יְהוִה צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא לִבְכִי וּלְמִסְפֵּד וּלְקָרְחָה
וְלַחֲגֹר שָׂק: יג וְהִנֵּה | שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה הָרֹג | בָּקָר
וְשָׁחֹט צֹאן אָכֹל בָּשָׂר וְשָׁתוֹת יַיִן אָכוֹל וְשָׁתוֹ כִּי
מָחָר נָמוּת: יד וְנִגְלָה בְאָזְנֵי יְהוָה צְבָאוֹת אִם־
יְכֻפַּר הֶעָוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד־תְּמֻתוּן אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה
צְבָאוֹת: {פ}
טו כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת לֵךְ־בֹּא אֶל־הַסֹּכֵן
הַזֶּה עַל־שֶׁבְנָא אֲשֶׁר עַל־הַבָּיִת: טז מַה־לְּךָ פֹּה
וּמִי לְךָ פֹּה כִּי־חָצַבְתָּ לְךָ פֹּה קֶבֶר חֹצְבֵי מָרוֹם
קִבְרוֹ חֹקְקִי בַסֶּלַע מִשְׁכָּן לוֹ: יז הִנֵּה יְהוָה
מְטַלְטֶלְךָ טַלְטֵלָה גֶּבֶר וְעֹטֵךְ עָטֹה: יח צָנוֹף
יִצְנָפְךָ צְנִפָּה כַּדּוּר אֶל־אֶרֶץ רַחֲבַת יָדָיִם שָׁמָּה
תָּמוּת וְשָׁמָּה מַרְכְּבוֹת כְּבוֹדֶךָ קְלוֹן בֵּית
אֲדֹנֶיךָ: יט וַהֲדַפְתִּיךָ מִמַּצָּבֶךָ וּמִמַּעֲמָדְךָ
יֶהֱרָסֶךָּ: כ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא וְקָרָאתִי לְעַבְדִּי
לְאֶלְיָקִים בֶּן־חִלְקִיָּהוּ: כא וְהִלְבַּשְׁתִּיו כֻּתָּנְתֶּךָ
וְאַבְנֵטְךָ אֲחַזְּקֶנּוּ וּמֶמְשַׁלְתְּךָ אֶתֵּן בְּיָדוֹ וְהָיָה לְאָב
לְיוֹשֵׁב יְרוּשָׁלַ͏ִם וּלְבֵית יְהוּדָה: כב וְנָתַתִּי מַפְתֵּחַ
בֵּית־דָּוִד עַל־שִׁכְמוֹ וּפָתַח וְאֵין סֹגֵר וְסָגַר וְאֵין
פֹּתֵחַ: כג וּתְקַעְתִּיו יָתֵד בְּמָקוֹם נֶאֱמָן וְהָיָה לְכִסֵּא
כָבוֹד לְבֵית אָבִיו: כד וְתָלוּ עָלָיו כֹּל | כְּבוֹד בֵּית־
אָבִיו הַצֱּאֶצָאִים וְהַצְּפִעוֹת כֹּל כְּלֵי הַקָּטָן מִכְּלֵי
הָאַגָּנוֹת וְעַד כָּל־כְּלֵי הַנְּבָלִים: כה בַּיּוֹם הַהוּא
נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת תָּמוּשׁ הַיָּתֵד הַתְּקוּעָה בְּמָקוֹם
נֶאֱמָן וְנִגְדְּעָה וְנָפְלָה וְנִכְרַת הַמַּשָּׂא אֲשֶׁר־עָלֶיהָ
כִּי יְהוָה דִּבֶּר: {פ}

ישעיהו פרק כג

א מַשָּׂא צֹר הֵילִילוּ | אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ כִּי־שֻׁדַּד
מִבַּיִת מִבֹּוא מֵאֶרֶץ כִּתִּים נִגְלָה־לָמוֹ: ב דֹּמּוּ יֹשְׁבֵי
אִי סֹחֵר צִידוֹן עֹבֵר יָם מִלְאוּךָ: ג וּבְמַיִם רַבִּים
זֶרַע שִׁחוֹר קְצִיר יְאוֹר תְּבוּאָתָהּ וַתְּהִי סְחַר
גּוֹיִם: ד בּוֹשִׁי צִידוֹן כִּי־אָמַר יָם מָעוֹז הַיָּם לֵאמֹר
לֹא־חַלְתִּי וְלֹא־יָלַדְתִּי וְלֹא גִדַּלְתִּי בַּחוּרִים
רוֹמַמְתִּי בְתוּלוֹת: ה כַּאֲשֶׁר־שֵׁמַע לְמִצְרַיִם יָחִילוּ
כִּשְׁמַע צֹר: ו עִבְרוּ תַּרְשִׁישָׁה הֵילִילוּ יֹשְׁבֵי
אִי: ז הֲזֹאת לָכֶם עַלִּיזָה מִימֵי־קֶדֶם קַדְמָתָהּ
יְבִלֻּהָ רַגְלֶיהָ מֵרָחוֹק לָגוּר: ח מִי יָעַץ זֹאת עַל־
צֹר הַמַּעֲטִירָה אֲשֶׁר סֹחֲרֶיהָ שָׂרִים כְּנַעֲנֶיהָ
נִכְבְּדֵי־אָרֶץ: ט יְהוָה צְבָאוֹת יְעָצָהּ לְחַלֵּל גְּאוֹן
כָּל־צְבִי לְהָקֵל כָּל־נִכְבְּדֵי־אָרֶץ: י עִבְרִי אַרְצֵךְ
כַּיְאֹר בַּת־תַּרְשִׁישׁ אֵין מֵזַח עוֹד: יא יָדוֹ נָטָה עַל־
הַיָּם הִרְגִּיז מַמְלָכוֹת יְהוָה צִוָּה אֶל־כְּנַעַן לַשְׁמֵד
מָעֻזֶּיהָ: יב וַיֹּאמֶר לֹא־תוֹסִיפִי עוֹד לַעְלוֹז
הַמְעֻשָּׁקָה בְּתוּלַת בַּת־צִידוֹן כתיים כִּתִּים קוּמִי
עֲבֹרִי גַּם־שָׁם לֹא־יָנוּחַ לָךְ: יג הֶן | אֶרֶץ כַּשְׂדִּים
זֶה הָעָם לֹא הָיָה אַשּׁוּר יְסָדָהּ לְצִיִּים הֵקִימוּ
בחיניו בָּחוּנָיו עוֹרְרוּ אַרְמְנוֹתֶיהָ שָׂמָהּ
לְמַפֵּלָה: יד הֵילִילוּ אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ כִּי שֻׁדַּד
מָעֻזֵּכֶן: {ס} טו וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא וְנִשְׁכַּחַת צֹר
שִׁבְעִים שָׁנָה כִּימֵי מֶלֶךְ אֶחָד מִקֵּץ שִׁבְעִים שָׁנָה
יִהְיֶה לְצֹר כְּשִׁירַת הַזּוֹנָה: טז קְחִי כִנּוֹר סֹבִּי עִיר
זוֹנָה נִשְׁכָּחָה הֵיטִיבִי נַגֵּן הַרְבִּי־שִׁיר לְמַעַן
תִּזָּכֵרִי: יז וְהָיָה מִקֵּץ | שִׁבְעִים שָׁנָה יִפְקֹד יְהוָה
אֶת־צֹר וְשָׁבָה לְאֶתְנַנָּהּ וְזָנְתָה אֶת־כָּל־מַמְלְכוֹת
הָאָרֶץ עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה: יח וְהָיָה סַחְרָהּ וְאֶתְנַנָּהּ
קֹדֶשׁ לַיהוָה לֹא יֵאָצֵר וְלֹא יֵחָסֵן כִּי לַיֹּשְׁבִים לִפְנֵי

יְהוָה יִהְיֶה סַחְרָה לֶאֱכֹל לְשָׂבְעָה וְלִמְכַסֶּה עָתִיק׃
{פ}

ישעיהו פרק כד

א הִנֵּה יְהוָה בּוֹקֵק הָאָרֶץ וּבוֹלְקָהּ וְעִוָּה פָּנֶיהָ
וְהֵפִיץ יֹשְׁבֶיהָ׃ **ב** וְהָיָה כָעָם כַּכֹּהֵן כַּעֶבֶד כַּאדֹנָיו
כַּשִּׁפְחָה כַּגְּבִרְתָּהּ כַּקּוֹנֶה כַּמּוֹכֵר כַּמַּלְוֶה כַּלֹּוֶה
כַּנֹּשֶׁה בָּאֲשֶׁר נֹשֶׁא בּוֹ׃ **ג** הִבּוֹק | תִּבּוֹק הָאָרֶץ
וְהִבּוֹז | תִּבָּז כִּי יְהוָה דִּבֶּר אֶת־הַדָּבָר
הַזֶּה׃ **ד** אָבְלָה נָבְלָה הָאָרֶץ אֻמְלְלָה נָבְלָה תֵּבֵל
אֻמְלְלוּ מְרוֹם עַם־הָאָרֶץ׃ **ה** וְהָאָרֶץ חָנְפָה תַּחַת
יְשְׁבֶיהָ כִּי־עָבְרוּ תוֹרֹת חָלְפוּ חֹק הֵפֵרוּ בְּרִית
עוֹלָם׃ **ו** עַל־כֵּן אָלָה אָכְלָה אֶרֶץ וַיֶּאְשְׁמוּ יֹשְׁבֵי
בָהּ עַל־כֵּן חָרוּ יֹשְׁבֵי אֶרֶץ וְנִשְׁאַר אֱנוֹשׁ
מִזְעָר׃ **ז** אָבַל תִּירוֹשׁ אֻמְלְלָה־גָּפֶן נֶאֶנְחוּ כָּל־
שִׂמְחֵי־לֵב׃ **ח** שָׁבַת מְשׂוֹשׂ תֻּפִּים חָדַל שְׁאוֹן
עַלִּיזִים שָׁבַת מְשׂוֹשׂ כִּנּוֹר׃ **ט** בַּשִּׁיר לֹא יִשְׁתּוּ־יָיִן
יֵמַר שֵׁכָר לִשֹּׁתָיו׃ **י** נִשְׁבְּרָה קִרְיַת־תֹּהוּ סֻגַּר כָּל־
בַּיִת מִבּוֹא׃ **יא** צְוָחָה עַל־הַיַּיִן בַּחוּצוֹת עָרְבָה כָּל־
שִׂמְחָה גָּלָה מְשׂוֹשׂ הָאָרֶץ׃ **יב** נִשְׁאַר בָּעִיר שַׁמָּה
וּשְׁאִיָּה יֻכַּת־שָׁעַר׃ **יג** כִּי כֹה יִהְיֶה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ
בְּתוֹךְ הָעַמִּים כְּנֹקֶף זַיִת כְּעוֹלְלֹת אִם־כָּלָה
בָצִיר׃ **יד** הֵמָּה יִשְׂאוּ קוֹלָם יָרֹנּוּ בִּגְאוֹן יְהוָה צָהֲלוּ
מִיָּם׃ **טו** עַל־כֵּן בָּאֻרִים כַּבְּדוּ יְהוָה בְּאִיֵּי הַיָּם שֵׁם
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ {ס} **טז** מִכְּנַף הָאָרֶץ זְמִרֹת
שָׁמַעְנוּ צְבִי לַצַּדִּיק וָאֹמַר רָזִי־לִי רָזִי־לִי אוֹי לִי
בֹּגְדִים בָּגָדוּ וּבֶגֶד בּוֹגְדִים בָּגָדוּ׃ **יז** פַּחַד וָפַחַת
וָפָח עָלֶיךָ יוֹשֵׁב הָאָרֶץ׃ **יח** וְהָיָה הַנָּס מִקּוֹל
הַפַּחַד יִפֹּל אֶל־הַפַּחַת וְהָעוֹלֶה מִתּוֹךְ הַפַּחַת
יִלָּכֵד בַּפָּח כִּי־אֲרֻבּוֹת מִמָּרוֹם נִפְתָּחוּ וַיִּרְעֲשׁוּ
מוֹסְדֵי אָרֶץ׃ **יט** רֹעָה הִתְרֹעֲעָה הָאָרֶץ פּוֹר
הִתְפּוֹרְרָה אֶרֶץ מוֹט הִתְמוֹטְטָה אָרֶץ׃ **כ** נוֹעַ
תָּנוּעַ אֶרֶץ כַּשִּׁכּוֹר וְהִתְנוֹדְדָה כַּמְּלוּנָה וְכָבֵד
עָלֶיהָ פִּשְׁעָהּ וְנָפְלָה וְלֹא־תֹסִיף קוּם׃
{ס} **כא** וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִפְקֹד יְהוָה עַל־צְבָא
הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם וְעַל־מַלְכֵי הָאֲדָמָה עַל־
הָאֲדָמָה׃ **כב** וְאֻסְּפוּ אֲסֻפָּה אַסִּיר עַל־בּוֹר וְסֻגְּרוּ
עַל־מַסְגֵּר וּמֵרֹב יָמִים יִפָּקֵדוּ׃ **כג** וְחָפְרָה הַלְּבָנָה
וּבוֹשָׁה הַחַמָּה כִּי־מָלַךְ יְהוָה צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן
וּבִירוּשָׁלַם וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד׃ {פ}

הודפס לזכות
ולעילוי נשמת
האשה הכשרה
בעלת החסד
מלכה ציונה
מועלם ז"ל
בת שרה ויצחק
ת.נ.צ.ב.ה

לוח ברסלב

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת נצבים וילך

יום ראשון	יז 3	**לימוד יומי:** **בבלי:** קידושין כא **ירושלמי:** מעשרות כ **תוספתא:** מקואות ד **נ"ך:** ישעיהו יח	עלות השחר (72 דק') .. 5:02 נץ החמה ..... 6:14 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:47 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:25 שקיעה ..... 7:00 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:12
יום שני	יח 4	**לימוד יומי:** **בבלי:** קידושין כב **ירושלמי:** מעשרות כא **תוספתא:** מקואות ה **נ"ך:** ישעיהו יט	עלות השחר (72 דק') .. 5:02 נץ החמה ..... 6:14 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:47 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:26 שקיעה ..... 6:59 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:11
יום שלישי	יט 5	**לימוד יומי:** **בבלי:** קידושין כג **ירושלמי:** מעשרות כב **תוספתא:** מקואות ו **נ"ך:** ישעיהו כ	עלות השחר (72 דק') .. 5:03 נץ החמה ..... 6:15 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:48 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:26 שקיעה ..... 6:57 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:09
יום רביעי	כ 6	**לימוד יומי:** **בבלי:** קידושין כד **ירושלמי:** מעשרות כג **תוספתא:** מקואות ז **נ"ך:** ישעיהו כא	עלות השחר (72 דק') .. 5:04 נץ החמה ..... 6:16 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:48 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:26 שקיעה ..... 6:56 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:08
יום חמישי	כא 7	**לימוד יומי:** **בבלי:** קידושין כה **ירושלמי:** מעשרות כד **תוספתא:** מקואות ח **נ"ך:** ישעיהו כב	עלות השחר (72 דק') .. 5:04 נץ החמה ..... 6:16 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:48 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:26 שקיעה ..... 6:55 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:07
יום שישי	כב 8	**לימוד יומי:** **בבלי:** קידושין כו **ירושלמי:** מעשרות כה **תוספתא:** נדה א **נ"ך:** ישעיהו כג	**ערב שבת קודש** עלות השחר (72 דק') .. 5:05 נץ החמה ..... 6:17 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:48 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:26 שקיעה ..... 6:53 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:05 **הדלקת נרות** (40 דק'): 6:13
יום שב"ק	כג 9	**לימוד יומי:** **בבלי:** קידושין כז **ירושלמי:** מעשרות כו **תוספתא:** נדה ב **נ"ך:** ישעיהו כד	**שבת קודש פרשת נצבים וילך** עלות השחר (72 דק') .. 5:06 נץ החמה ..... 6:18 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:49 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:26 שקיעה ..... 6:52 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:04 **מוצש"ק לשיטת ר"ת:** 8:04

"טֶבַע שֶׁל אָדָם שֶׁהוּא נִמְשָׁךְ אַחַר יֵאוּשׁ - 'אֲנִי הֲכִי גָּרוּעַ, הֲכִי נָמוּךְ כִּשְׁלוֹן מְהַלֵּךְ'... וְהַצַּדִּיק מְגַלֶּה לְךָ: תָּסִיר אֶת הַמַּחְשָׁבוֹת הָאֵלֶּה מִמְּךָ! טְמוּנִים בְּךָ כֹּחוֹת עֲצוּמִים וּמְיֻחָדִים! וּמַה שֶּׁאַתָּה יָכוֹל לִפְעֹל וְלַעֲשׂוֹת - אַף אֶחָד בָּעוֹלָם לֹא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת!" (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)